

Begroting 2019

Inhoudsopgave**Bladzijde**

Beleidsbegroting.....	9
Aanbiedingsbrief.....	11
Inleiding.....	11
Omgeving	13
Financiën	13
Plannen	15
Lokale lasten.....	19
Bestedingsplan	21
Baggerplan vijvers.....	22
Aanpak lelijke gebouwen	23
Friciekosten organisatie.....	24
Beleidsbegroting.....	25
Bestuur en ondersteuning.....	27
Beleidsindicatoren	27
Afspraken uit coalitieakkoord	30
Verbonden partijen.....	31
Beleidskaders.....	31
Bestuur	31
Burgerzaken.....	33
Beheer overige gebouwen en gronden.....	34
Overhead.....	35
Treasury	37
OZB woningen	38
OZB niet-woningen	39
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds.....	41
Overige baten en lasten	42
Vennootschapsbelasting (VpB).....	43
Mutaties reserves.....	44
Resultaat van de rekening van baten en lasten	46
Veiligheid.....	47
Beleidsindicatoren	47
Afspraken uit coalitieakkoord	48
Verbonden partijen.....	49
Beleidskaders.....	49
Crisisbeheersing en brandweer.....	49
Openbare orde en veiligheid.....	50
Verkeer, vervoer en waterstaat.....	53
Beleidsindicatoren	53
Afspraken uit coalitieakkoord	54
Verbonden partijen.....	54
Beleidskaders.....	54
Verkeer en vervoer	54
Parkeren	56
Economie.....	59
Beleidsindicatoren	59
Afspraken uit coalitieakkoord	60
Verbonden partijen.....	60
Beleidskaders.....	60

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	61
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen.....	62
Economische promotie	64
Onderwijs	67
Beleidsindicatoren	67
Afspraken uit coalitieakkoord	68
Verbonden partijen.....	68
Beleidskaders.....	68
Onderwijshuisvesting.....	68
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken.....	69
Sport, cultuur en recreatie	73
Beleidsindicatoren	73
Afspraken uit coalitieakkoord	74
Verbonden partijen.....	74
Beleidskaders.....	75
Sportbeleid en activering	75
Sportaccommodaties	76
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	78
Musea	80
Media	81
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	82
Sociaal domein	85
Beleidsindicatoren	85
Afspraken uit coalitieakkoord	87
Verbonden partijen.....	88
Beleidskaders.....	88
Samenkracht en burgerparticipatie.....	89
Wijkteams	91
Inkomensregelingen	92
Begeleide participatie	95
Arbeidsparticipatie	96
Maatwerkvoorzieningen (WMO).....	97
Maatwerkdienstverlening 18+	98
Maatwerkdienstverlening 18-	100
Geëscaleerde zorg 18-	102
Volksgesondheid en milieu	105
Beleidsindicatoren	105
Afspraken uit coalitieakkoord	106
Verbonden partijen.....	106
Beleidskaders.....	106
Volksgesondheid.....	107
Riolering	108
Milieubeheer	110
Afval	112
Begraafplaatsen en crematoria	114
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	117
Beleidsindicatoren	117
Afspraken uit coalitieakkoord	118
Verbonden partijen.....	118
Beleidskaders.....	118
Ruimtelijke ordening.....	119

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	120
Wonen en bouwen	122
Paragrafen	127
Lokale heffingen	129
Opbrengsten belastingen, rechten en leges	129
Tarieven en WOZ-waarden	130
Kwijtschelding.....	131
Belastingdruk en kostendekking.....	131
Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing	133
Kostenonderbouwing rioolheffing.....	135
Kostprijsberekening omgevingsvergunning.....	137
Kostprijsberekening begraafrechten.....	139
Ontwikkelingen.....	141
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	143
Vaststellen weerstandscapaciteit.....	143
Risiko's.....	147
Vaststellen weerstandsvermogen	153
Risiko's matrix.....	154
Financiële kengetallen	155
Netto schuldquote	155
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.....	155
Solvabiliteitsratio	156
Grondexploitatie	157
Structurele exploitatieruimte	157
Belastingcapaciteit	158
Onderhoud kapitaalgoederen	161
Wegen.....	162
Bruggen.....	164
Riolering	166
Openbaar groen.....	168
Openbare verlichting	169
Speelvoorzieningen.....	170
Gemeentelijke gebouwen	171
Bedrijfsmiddelen.....	173
Financiering (Treasury)	175
Beleidskader.....	175
Marktontwikkeling en rentevisie.....	175
Verwachte liquiditeits ontwikkeling	176
Risicopositie.....	177
Kasgeldlimiet	177
Bedrijfsvoering.....	179
Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten.....	179
Organisatieontwikkeling	179
Personeelsbeleid.....	180
Financien en controlling.....	180
Communicatie	181
Juridische zaken.....	183
Informatievoorziening	183
Inkoop	185

Huisvesting en facilitair	185
Verbonden partijen.....	187
Gemeenschappelijke regelingen	189
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)	191
Werkvoorzieningsschap Alescon.....	193
Veiligheidsregio Drenthe (VRD)	195
Recreatieschap Drenthe	199
Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)	201
Vennootschappen en coöperaties.....	203
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG).....	205
Enexis.....	207
Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD).....	209
Stichtingen en verenigingen.....	211
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	213
Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG).....	213
P10.....	213
Overige verbonden partijen	215
Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF	217
Grondbeleid.....	219
Ontwikkelingen.....	219
Risico's.....	220
Verlies en winstneming.....	221
Subsidies.....	225
Transities	227
Beleid	227
Financiën	228
Financiële begroting	231
Samenvatting financiële begroting.....	233
Incidentele baten en lasten.....	235
Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.....	237
Overzichten	239
Balans.....	240
Investerings.....	244
Geldleningen en waarborgsommen	245
Reserves en voorzieningen.....	246
Financieringsstructuur	247
EMU saldo / Wet hof	247
Uitgangspunten meerjarenraming	249
Ontwikkelingen lasten (stijgingspercentage)	249
Ontwikkelingen baten (stijgingspercentage).....	250
Meerjarenbegroting 2019 - 2022	253

Beleidsbegroting

Aanbiedingsbrief

Aan de gemeenteraad

Voorstel:

1. De begroting 2019 vaststellen.
2. Het positief saldo van € 1.260.681 (inclusief structurele bestedingsruimte) beschikbaar houden voor het ontwikkelen van nieuw beleid.
3. De budgetten overeenkomstig het in deze begroting opgenomen programmaplan autoriseren op het niveau van de taakvelden.
4. De investeringskredieten autoriseren zoals opgenomen in het programmaplan en de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.

Samenvatting:

De gemeenteraad stelt de begroting 2019 vast. Er is sprake van een begrotingsoverschot, zowel voor 2019 als meerjarig. De gemeenteraad besluit om het grootste deel van deze financiële ruimte beschikbaar te houden voor nog te ontwikkelen nieuw beleid.

Inleiding

1.1. [Perspectiefnota 2019](#)

Op 5 juli 2018 heeft u als gemeenteraad het debat gevoerd over de Perspectiefnota 2019.

In die Perspectiefnota stonden geen nieuwe plannen en acties. Het ging vooral over beleid dat al eerder was begonnen. Want in het coalitieakkoord staat dat het college samen met de gemeenteraad en de samenleving nieuw beleid zal gaan maken. Daarvoor komt er een uitvoeringsagenda.

Op 10 juli 2018 hebben we u een brief gestuurd. Daarin hebben we verteld wat we als college gingen doen met de uitkomsten van het debat over de Perspectiefnota.

Deze aanpak betekent dat de begroting het zelfde beeld geeft. In de eerste plaats gaan we gewoon door met de uitvoering van het beleid van nu. Veruit het meeste geld in de begroting gaat daar naar toe.

In de tweede plaats is er voor 2019 en verder financiële ruimte. Die kunt u inzetten voor de nieuwe plannen die in de uitvoeringsagenda komen te staan.

1.2. Uitvoeringsagenda 2018 – 2022

Op 12 juli 2018 zijn we als gemeenteraad, college en management voor de eerste keer bij elkaar geweest over de uitvoeringsagenda. Die avond was bedoeld om ideeën op te doen en enthousiast te worden. Onze indruk is dat we die avond dat doel bereikt hebben.

Op 27 september 2018 was er een vervolgbijsamenkomst. Het resultaat daarvan was bij het schrijven van deze aanbiedingsbrief nog niet bekend.

We zijn van plan om in elk geval begin 2019 samen met u opnieuw in gesprek te gaan over de financiën. Dan beslist u hoeveel ruimte u wilt inzetten voor welke nieuw en bestaand beleid.

1.3. Opbouw

We hebben de aanbiedingsbrief zo opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 vatten we het zelfde hoofdstuk uit de Perspectiefnota kort samen.
- Hoofdstuk 3 laat zien hoe het de komende jaren financieel met ons gaat als gemeente. Daarin staat ook wat er na de Perspectiefnota is veranderd.
- Hoofdstuk 4 gaat over de plannen voor 2019. Sommige plannen kosten geld. Dat vermelden we dan ook. Daarnaast gaan er in 2019 ook dingen gebeuren die geen geld kosten. Ook die staan in hoofdstuk 4.

Tot slot geven we in dit hoofdstuk kort aandacht aan de bedrijfsvoering.

- Hoofdstuk 5 gaat over de lokale lasten.
- Na hoofdstuk 5 volgt het Bestedingsplan.

Omgeving

De economie groeit weer. Als gemeente krijgen we meer geld te besteden. Voor een belangrijk deel weten we ook al waar we dat geld aan moeten uitgeven. We krijgen als gemeenten namelijk nieuwe taken. Denk bijvoorbeeld aan duurzaamheid en aan de Omgevingswet. Ook de verdere ontwikkeling van bestaande taken zoals de WMO en de Jeugdzorg vraagt om middelen.

Tegelijk zijn er ook onzekerheden waar we als gemeente geen invloed op hebben. Daarom gaan we verstandig met het geld van de gemeente om.

Er zijn inwoners die nog niet zoveel merken van de betere economie. Voor hen en voor andere inwoners die dat nodig hebben houden we ons sociale beleid op peil.

Tot slot: we doen het werk met elkaar in deze bestuursperiode: samenleving en bestuur, ondersteund door de medewerkers van de gemeente.

Financiën

In de Perspectiefnota 2019 staat een overzicht van onze financiën van 2018 tot en met 2022. Dat overzicht staat hieronder nog een keer, voor de jaren 2019 t/m 2022.

We hebben er één regel bij gezet: veranderingen tussen de Perspectiefnota 2019 en de Begroting 2019.

Onderwerpen	Saldo exploitatie			
	2019	2020	2021	2022
Bedragen meerjarenraming begroting 2018	836.000	785.000	468.000	134.000
Bestedingsruimte in meerjarenraming#	257.000	507.000	757.000	1.007.000
Bestedingsruimte ingevuld	-135.000	-260.000	-449.000	-449.000
Effecten circulaires gemeentefonds (t/m meicirculaire 2018)	777.000	1.648.000	2.347.000	3.088.000
Overige besluiten tot en met voorjaarsnota 2018	-412.000	-447.000	-482.000	-519.000
Veranderingen in de concept begroting 2019	-177.000	-90.000	-143.000	-239.000

Begrote ruimte in Perspectiefnota	1.146.000	2.143.000	2.498.000	3.022.000
Veranderingen tussen de Perspectiefnota 2019 en de begroting 2019	115.000	-302.000	-597.000	-1.089.000
Totaal aanwezige ruimte	1.261.000	1.841.000	1.901.000	1.933.000
Niet cumulatief	1.261.000	580.000	60.000	32.000

Wat is er veranderd tussen de Perspectiefnota en de begroting? We hebben bedragen weer zo actueel mogelijk gemaakt. De belangrijkste veranderingen zijn: nadelen in de gemeenschappelijke regelingen, het sociaal domein, Omgevingswet en salarissen/pensioenpremies. Voordelen in de algemene uitkering, veranderingen in het BTW-compensatiefonds en effecten van lokale heffingen. Het gaat bij deze veranderingen dus niet om beleidsmatige besluiten.

Daarnaast hebben we het bestedingsplan in de begroting verwerkt.

Plannen

4.1. Bestedingsplan

Hieronder staat een samenvatting van het in omvang beperkte bestedingsplan. Dit plan is bijna gelijk aan de bestedingswensen uit de Perspectiefnota waar al een bedrag aan gekoppeld is. Alleen de Omgevingswet is er als nieuw onderwerp bijgekomen. De financiële gevolgen zijn verwerkt in de begroting. Onder de paragraaf bestedingsplan staat een toelichting.

Bestedings-plan	Krediet	Saldo exploitatie				Reserves		
		2019	2020	2021	2022	Woon- en leef- omge- ving	Open- bare ruimte	Conjunc- -tuur
Bestedingswensen (al besloten):								
Verhoging krediet nieuwbouw VO	9.050.000	108.000	233.000	422.000	422.000			
Fietspad Garmingerstukken	580.000	21.000	21.000	21.000	21.000			
Fietspad De Zeven Blokken	200.000	6.000	6.000	6.000	6.000			
subtotaal	9.830.000	135.000	260.000	449.000	449.000			
Baggerplan vijvers	600.000	48.000	48.000	48.000	48.000			
Aanpak lelijke gebouwen							10.000	
Bedrijfsvoering								200.000
Omgevingswet		120.000	162.000	106.000	265.000			
Totaal	10.430.000	303.000	470.000	603.000	762.000	0	10.000	200.000

4.2. Andere plannen uit de Perspectiefnota

Hieronder staan de andere plannen die we in de Perspectiefnota genoemd hebben. We kunnen nog niet zeggen hoeveel geld hiervoor nodig is. We nemen deze plannen wel in de begroting op. Zo stemt u er wel mee in dat we daarmee aan de slag gaan. Tegelijk krijgt u nog aparte voorstellen om het geld beschikbaar te stellen.

De teksten hieronder zijn voor het grootste deel gelijk aan de teksten uit de Perspectiefnota.

4.2.1. Masterplan Orvelte

De gemeenteraad heeft ermee ingestemd dat er een masterplan Orvelte komt. Samen met het dorp bereiden we dat plan voor. We schrijven in dat plan ook op wat we gaan doen, hoeveel geld we nodig daarvoor hebben.

De gemeenteraad heeft al een bedrag beschikbaar gesteld van € 100.000. Daaruit betalen we vooral voorbereidingskosten. Van dat bedrag hebben we daarom al een deel gebruikt. De komende periode wordt duidelijk worden of er extra geld nodig is en hoeveel dat dan is.

4.2.2. Renovatie Harm Smeengeschool

De Harm Smeenge heeft een renovatie nodig. Het college is met het schoolbestuur in overleg over wensen en mogelijkheden. We hebben tot nu toe verschillende mogelijkheden onderzocht. De uiteindelijke kosten hangen af van de inhoudelijke keuzes die we kunnen maken. Binnenkort kunt u daarover een voorstel verwachten.

4.2.3. Herinneringscentrum Kamp Westerbork

Het Herinneringscentrum Kamp Westerbork werkt aan plannen voor vernieuwing. We vinden dit centrum als gemeente belangrijk. De gemeenteraad heeft daarom gezegd dat onze gemeente bij de vernieuwing een rol mag spelen. Dat kan ook betekenen dat we met geld ondersteunen. We gaan ervan uit dat het Herinneringscentrum een verzoek zal doen voor een bijdrage in geld.

4.2.4. Vrijtijdseconomie

De gemeenteraad heeft de koersnota Vrijtijdseconomie vastgesteld. In die nota staat dat er een nieuwe stichting komt. De Stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe is inmiddels begonnen. Ook staat er in de nota dat er een toeristisch regisseur nodig is. Later dit jaar wordt duidelijk hoeveel dit kost, wie welk bedrag betaalt en welk bedrag daar eventueel extra voor nodig is.

4.2.5. Ontwikkeling VAM-berg

De provincie wil de VAM-berg ontwikkelen tot een recreatieve voorziening. We zijn als Midden-Drenthe een belangrijke fietsgemeente. Op dit moment wordt er gewerkt aan een fietsroute op de VAM-berg. We gaan kijken hoe we die route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt.

4.2.6. Survivalbaan Westerbork

We hebben voor de reconstructie van de Brandenweg in Westerbork grond aangekocht. Op de kruising Brandenweg - Tilbrugstraat hebben we een perceel gekocht waar een survivalbaan ligt. Deze baan moet dus naar een andere plek in Westerbork. Er zijn verschillende plekken die geschikt zijn of die we geschikt kunnen maken voor een survivalbaan. Die keuze gaan we nog maken samen met wie hierbij betrokken zijn. Omdat we nog niet weten welke plek het wordt, kunnen we nog geen bedrag noemen. We verwachten het hele proces van voorbereiding, begeleiding en realisatie af te ronden in 2019.

4.2.7. Bedrijfsvoering

Als gemeente hebben we kort geleden onderzoek gedaan naar de arbeidsomstandigheden van onze medewerkers. We zoeken nu uit wat we met de uitkomsten van het onderzoek moeten doen. Dan kijken we ook welke kosten we daarvoor moeten maken.

Het opstellen van een uitvoeringsagenda, samen met de raad en de samenleving, vraagt extra inzet. Dat bedrag is in de Najaarsnota 2018 verwerkt.

Zie verder onder 4.4.

4.2.8. Norgerbrug

We zijn in gesprek met inwoners, met de provincie en met de gemeentes Assen en Noordenveld. Samen kijken we op welke manier het verkeer het beste kan lopen rond de Norgerbrug.

4.2.9. Woonservicezone Beilen

In 2019 gaan we samen met de andere partijen verder werken aan de Woonservicezone in Beilen. Als gemeente gaan we verder met plannen voor het gebied De Wever en de omgeving van de oude peuterspeelzaal Beilerkorf. Als de plannen klaar zijn, weten we wat het gaat kosten.

4.2.10. Omgevingswet

Er komt een nieuwe wet voor het inrichten van de ruimtelijke omgeving: de Omgevingswet. De voorbereidingen lopen een aantal jaren. In 2018 heeft de gemeenteraad geld beschikbaar gesteld voor de voorbereidingen. Voor 2019 hebben we opnieuw geld nodig. Bij de voorbereidingen gaat het bijvoorbeeld om het maken van een omgevingsvisie, om digitale voorzieningen e.d.

4.3. Andere onderwerpen

Het staat al aan het begin van deze aanbiedingsbrief: er staan nog geen echt nieuwe plannen in de begroting 2019. Daarvoor gaan we samen de uitvoeringsagenda maken.

We zijn we al wel bezig met een aantal onderwerpen. Omdat we doorgaan met beleid dat u eerder al heeft vastgesteld. Of omdat u daar als gemeenteraad om gevraagd heeft, bijvoorbeeld op 5 juli 2018.

Hieronder zetten we die onderwerpen op een rij, voor zover we die in de Perspectiefnota nog niet genoemd hadden.

4.3.1. Culturele gemeente

De jaren 2019 en 2020 staan we als gemeente op de kaart als Culturele gemeente van Drenthe. We zijn samen met de samenleving druk bezig met de voorbereidingen. Op veel plaatsen en manieren zullen we hier invulling aan geven.

4.3.2. Gebouwen

We gaan, zoals we dat periodiek doen, weer inventariseren welke investeringen er nodig zijn in de onderwijsgebouwen. Ook gaan we na hoe het staat met onze sportaccommodaties, zoals sporthallen en gymzalen.

4.3.3. Gezondheid en bewegen

We gaan verder met het ontwikkelen van beleid voor gezondheid en bewegen. U krijgt daarover van ons een concept nota. Daarvóór zijn en gaan we in gesprek met de samenleving.

4.3.4. Jongeren doen mee

Wij gaan jongeren meer en actief betrekken bij het beleid en de besluiten in de gemeente. Daarmee bouwen we aan de kracht van onze lokale democratie. Hiervoor gaan wij samen met jongeren, het college, ambtenaren en (een afvaardiging van) uw raad een brainstormavond organiseren. In de uitvoeringsagenda kunnen we verder invulling geven aan dit thema. Zo blijft hier de komende jaren voldoende aandacht voor.

4.4. Bedrijfsvoering

Een samenleving die steeds verandert, vraagt om een organisatie die mee verandert. Dat betekent luisteren naar de samenleving, aansluiten bij initiatieven en kijken wat wél kan. Wat in de

samenleving gebeurt is het startpunt. Tegelijk houdt de organisatie rekening met iedereen in onze gemeente.

En als we als gemeente zelf plannen maken, betrekken we de samenleving vanaf het begin. Daarin ondersteunt de organisatie ons. Met een open oog voor de regels die gelden. En voor ons eigen beleid. Niet alles kan en mag. Dat vertellen zij en wij duidelijk en op tijd.

Zo'n organisatie vraagt professionele medewerkers. Voor hen is het gewoon om verantwoordelijkheid te nemen en verantwoording af te leggen. Samenwerken en integraal werken spreken vanzelf. Dat gebeurt door te leren, met vallen en opstaan.

Dat is de organisatie zoals in het coalitieakkoord getypeerd. En dat is de organisatie zoals die staat beschreven in ons Bouwplan.

Op dit moment zijn leidinggevend en medewerkers hard aan het werk om steeds meer die organisatie te worden. Dat gaat niet altijd vanzelf. Veranderen kost tijd, energie en soms ook extra geld. Nieuwe taken vragen nieuwe vaardigheden.

Lokale lasten

5.1. Lasten voor inwoners en bedrijven

De onroerendezaakbelasting (OZB), de afvalstoffenheffing en de rioolheffing noemen we samen onze lokale lasten. Inwoners, instellingen en bedrijven moeten die belastingen en heffingen aan de gemeente betalen.

Er zijn nog meer bedragen die mensen aan de gemeente moeten betalen. Bijvoorbeeld voor het aanvragen van een paspoort of een vergunning. Die kosten noemen we leges. Het gaat daarbij dus om de betaling voor een dienst of product voor een inwoner, instelling of bedrijf. Daarom tellen we deze betalingen niet mee bij de lokale lasten. De kosten van leges kunnen nooit hoger zijn dan de werkelijke kosten.

5.2. OZB

Voor de OZB hanteren wij de afspraken zoals vastgelegd in het coalitieakkoord. Voor de begroting 2019 geldt het percentage zoals genoemd in de CBS-prognose van 6 maart 2018, te weten 2,3%. Op de OZB-tarieven passen we dus in 2019 de inflatiecorrectie van 2,3% toe.

5.3. Afvalstoffenheffing en rioolheffing

De kosten van de afvalstoffenheffing zullen in 2019 met ongeveer € 25,00 per adres stijgen. Deze stijging is nodig om kostendekkend te worden. De afgelopen jaren hebben we een beroep op egalisereserve gedaan. We verwachtten dat dit daarna niet meer op die schaal nodig zou zijn.

Nieuwe ontwikkelingen maken duidelijk dat we toch met extra kosten te maken hebben of krijgen:
Een tegenvallende aanbesteding, vervuilingskosten in het PMD e.d.

De tarieven voor de Milieustraat gaan niet omhoog.

De komende jaren zal duidelijk moeten worden of een verdere stijging nodig is.

De kosten van de rioolheffing blijven onveranderd.

Bestedingsplan

Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2019 Midden-Drenthe zijn de plannen besproken die we in 2019 willen realiseren. Ook is afgesproken dat na de zomer van 2018 college, gemeenteraad en samenleving met elkaar gaan bouwen aan een uitvoeringsagenda. In die agenda komen, zo veel als kan, concrete plannen met concrete bedragen. De gemeenteraad gaat die agenda eind 2018 of begin 2019 vaststellen. De financiële gevolgen verwerken we begin 2019 in een begrotingswijziging. Daarom staan er maar een beperkt aantal bestedingswensen in deze begroting.

Onder lopende verplichtingen staan bestedingswensen waartoe al besloten is maar waarvan alleen de exploitatie effecten nog moeten worden doorgerekend.

Samenvattend leiden de nieuwe bestedingswensen 2019 tot de volgende effecten op de exploitatie en de reserves:

	Krediet- bedrag	Saldo# concept begroting	Reserve* Woon- en leefomgeving	Reserve* Openbare ruimte	Conjunctuur- reserve*	Reserve* kapitaal- lasten
Beschikbaar:		1.564.021	939.520	1.101.158	8.007.454	9.760.981
Bestedingsplan:	870.000	48.000	0	10.000	200.000	0
Omgevingswet:		120.181				
Lopende verplichtingen 2019:		135.158	20.000	105.400	87.273	-847.313
Nog beschikbaar		1.260.682	919.520	985.758	7.720.181	10.608.294

het saldo concept begroting is inclusief het budget structurele bestedingsruimte.

* het betreft de verwachte stand op 1 januari 2019 conform de staat van reserves en voorzieningen onder de rubriek Overzichten.

Hieronder volgt per plan een korte toelichting, inclusief het structureel of incidenteel benodigde budget. Bij een incidenteel budget hebben we aangegeven uit welke bestemmingsreserve de bekostiging plaatsvindt.

Project	Baggerplan vijvers
Programma	Verkeer, vervoer en waterstaat
Taakveld	Verkeer en Vervoer
Krediet	€ 600.000
Exploitatiekosten	€ 48.000
Incidenteel/structureel	Structureel
Dekking	Structurele bestedingsruimte
Toelichting	<p>De gemeenteraad heeft gezegd dat er groot onderhoud nodig is aan de vijvers Pinksterbloem, Asseweg-Noordveen en de Haven. De gemeenteraad heeft hierover in november 2017 een brief gekregen. Daarin staat hoe we het willen aanpakken en hoeveel het ongeveer gaat kosten. Ook staat in die brief dat we van het waterschap verwachten dat ze meebetalen. We kijken eerst naar de vijver bij de Pinksterbloem. Samen met de buurtbewoners gaan we kijken naar wat we kunnen doen met de groenstroken langs de vijver.</p> <p>Op dit moment verwachten we dat het werk in totaal € 600.000 kost. € 520.000 voor de uitvoering en € 80.000 voor projectleiding en directievoering. We komen met een definitief plan naar de gemeenteraad voordat we het geld uitgeven.</p>

Project	Aanpak lelijke gebouwen
---------	-------------------------

Programma	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
Taakveld	Wonen en bouwen
Krediet	€ 0
Exploitatie	€ 10.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	Reserve Openbare ruimte
Toelichting	<p>De gemeenteraad heeft in het welstandsbeleid de mogelijkheid opgenomen om op te treden tegen lelijke gebouwen e.d.</p> <p>We gaan een plan van aanpak maken. Daarin zullen we kijken naar minstens één concrete situatie om ervaring op te doen.</p> <p>Daarvoor hebben we een klein bedrag nodig. Dat geld hebben we nodig voor externe ondersteuning in zo'n proces.</p>

Project	Friciekosten organisatie
Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Overhead
Krediet	€ 0
Exploitatie	€ 200.000
Incidenteel/structureel	Incidenteel
Dekking	Conjunctuurreserve
Toelichting	<p>De organisatie verandert in structuur en cultuur. Die veranderingen gaan gepaard met tijdelijke kosten. De grootste aanpassing in de structuur betrof de komst van elf nieuwe teamleiders. Zoals eerder afgesproken heeft de organisatie drie jaar de tijd (2017 t/m 2019) om de financiële gevolgen daarvan op te lossen. In elk geval is daarvoor in 2019 een frictiebudget nodig. Daarnaast zullen we 2019 in beeld brengen wat nieuwe taken en nieuwe vaardigheden voor de organisatie betekenen.</p>

Beleidsbegroting

Programma	Bestuur en ondersteuning
Taakveld	Bestuur Burgerzaken Beheer overige gebouwen en gronden Overhead Treasury OZB woningen OZB niet-woningen Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds Overige baten en lasten Mutaties reserves Resultaat van de rekening van baten en lasten

Programmadoelstelling

- Het goed besturen van de gemeente. Dit willen wij bereiken door inwoners te vertellen wat wij als bestuur doen en waar wij het gemeenschapsgeld voor gebruiken.
- Wij betrekken onze inwoners en organisaties tijdig bij het maken van plannen en beleid zodat zij invloed hebben op de eigen leefomgeving.
- Onze dienstverlening is eigentijds waarbij wij rekening houden met de verschillende groepen inwoners in onze gemeente.
- Wij kiezen voor persoonlijk contact en zijn goed bereikbaar. Door korte lijnen leveren wij oplossingen op maat. Inwoners waarderen dat.
- Doorlopend werken we aan het verbeteren van de dienstverlening. We leren ervan wanneer inwoners niet tevreden zijn. Klachten nemen we serieus.
- Wij voeren een behoedzaam financieel beleid en een doelmatige bedrijfsvoering.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000-50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	jaar	regio	waarde	beschrijving
<i>Woonlasten éénpersoonshuishouden</i>	2018	Midden-Drenthe	€ 631 (€ 627)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	jaar	regio	waarde	beschrijving
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	€ 660 (€ 654)	
<i>Woonlasten meerpersoonshuishouden</i>	2018	Midden-Drenthe	€ 676 (€ 672)	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	€ 735 (€ 737)	
<i>Demografische druk</i>	2018	Midden-Drenthe	79,6 (78,7)	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
	2018	25.000 - 50.000 inwoners	77,4 (76,6)	

Indicator WOZ-waarde woningen	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Midden-Drenthe</i>	€ 213.000	€ 202.000	€ 193.000	€ 193.000	€ 196.000
<i>25.000-50.000 inwoners</i>	€ 239.000	€ 225.000	€ 219.000	€ 220.000	€ 224.000

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Onderstaande verplichte indicatoren komen niet van de website Waar staat je gemeente. Deze worden intern samengesteld. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	Jaar	regio	waarde	beschrijving
<i>Formatie</i>	2019	Midden-Drenthe	6,80 (6,82)	Het aantal formatieplaatsen (fte, exclusief personeel griffie en externe inhuur) per 1.000 inwoners.
<i>Bezetting</i>	2018	Midden-Drenthe	6,67 (6,92)	De bezetting (fte) per 1.000 inwoners (invulling formatie, exclusief griffie en externe inhuur)
<i>Apparaatskosten</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 609 (€ 596)	Euro's per inwoner dat besteed wordt aan apparaatskosten.
<i>Externe inhuur</i>	2019	Midden-Drenthe	3,24% (3,95%)	Kosten inhuur externen als % van de totale loonsom.
<i>Externe inhuur</i>	2019	Midden-Drenthe	€ 512.314 (€ 516.777)	Totale kosten inhuur in Midden-Drenthe.
<i>Overhead</i>	2019	Midden-Drenthe	10,59% (10,61%)	De kosten van overhead als % van de totale kosten.

Indicator	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal Fte's per 31 december (afgerond op hele fte's)	223	216	211	215	232

Dienstverlening

We willen als gemeente goede dienstverlening leveren aan onze inwoners. Dit maken we meetbaar aan de hand van een aantal indicatoren.

Indicator	eenheid	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Directe dienstverlening</i>	waardering (0-10)	2017	Midden-Drenthe	6,8	Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente.
		2017	25.000 - 50.000 inwoners	6,7	

Het streven is dat onze inwoners de dienstverlening bovengemiddeld waarderen. Elke twee jaar meten we dit met de [burgerpeiling](#) van 'Waar staat je gemeente'. In 2019 vindt dit onderzoek opnieuw plaats.

Klantcontact

Inwoners kiezen zelf op welke manier ze contact hebben met de gemeente. Streven is om op die manier voor alle doelgroepen beschikbaar en bereikbaar te zijn.

Indicatoren klantcontacten	Doel	2013	2014	2015	2016	2017
		Gerealiseerd				
Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden	80%	-	-	-	71%	71%
Beantwoording van brieven binnen 10 dagen	80%	65%	84%	82%	88%	92%
Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht	80%	90%	89%	89%	83%	81%

Aantal opgenomen telefoontjes binnen 20 seconden

Een inwoner heeft direct contact met de medewerker die zijn of haar vraag beantwoordt, dat is het streven. Dit rechtstreekse contact verloopt nog niet optimaal. In 2018 is een traject gestart om dit te verbeteren. Doel is hiermee in 2019 de norm te halen.

Aantal klanten dat minder dan 10 minuten wacht

In de vernieuwde hal zullen inwoners waar mogelijk direct geholpen worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor het afhalen van reisdocumenten. Doel is dat dit vanaf 2019 een positief effect heeft op de wachttijd.

Afhandeling klantvragen

Doel is alle vragen van inwoners binnen de gewenste termijn te beantwoorden. Met onderstaande indicatoren wordt dit in beeld gebracht.

Indicatoren afhandeling klantvragen	Doel	2013	2014	2015	2016	2017
		Gerealiseerd				
Afhandeling vergunningen binnen de wettelijke termijn	100%	96%	91%	92%	92%	93%
Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn	100%	92%	93%	99%	100%	82%
Afhandeling meldingen binnen 5 dagen	80%	85%	67%	82%	81%	81%

Afhandeling bezwaarschriften binnen de wettelijke termijn

In 2017 zat dit ruim onder de norm. Personele problemen waren hiervan de hoofdoorzaak. Deze zijn in 2018 opgelost. Inzet is dat we in 2019 opnieuw de norm van 100% naderen.

Klachten

De behandeling van klachten is een wezenlijk onderdeel van de dienstverlening. We nemen klachten serieus. Persoonlijke contact wanneer een klacht binnenkomt hoort daarbij. We stellen ons kwetsbaar op en erkennen wanneer we als medewerker anders hadden kunnen en moeten handelen. We ontwikkelen door te leren, met aandacht voor houding en gedrag.

Indicatoren afhandeling klachten	Doel	2014	2015	2016	2017
		Gerealiseerd			
Aantal klachten		40	25	27	29
1 ^e contact binnen vijf werkdagen	80%	55%	64%	81%	93%
Afhandeling binnen de wettelijke termijn van 42 dagen	100%	75%	96%	81%	86%

Afspraken uit coalitieakkoord

- Plannen maken we met elkaar en bij voorkeur niet in het gemeentehuis. Dat doen we het liefst andersom: plannen komen vooral uit de samenleving. Inwoners en ondernemers nemen zelf verantwoordelijkheid. Als gemeente denken we mee. En als we zelf plannen maken, betrekken we de samenleving vanaf het begin.
- We letten bij alle plannen op de regels die gelden. Niet alles kan en mag. Dat vertellen we duidelijk en op tijd. Maar de nadruk ligt op hoe het wél kan. Het verminderen van regels hoort daarbij.
- We houden rekening met iedereen in onze gemeente. Inwoners en ondernemers kunnen gemakkelijk bij ons terecht. We zoeken actief contact met de jongeren. We dagen ze uit en geven ze ruimte om mee te doen.
- Bij onze dienstverlening staan de mensen centraal. We brengen dienstverlening op een hoog niveau. Dat betekent dat inwoners en ondernemers ook digitaal makkelijk, veilig en snel bij ons terecht kunnen.
- We blijven in onze gemeente verstandig met geld omgaan. Verstandig betekent: niet te snel en niet te veel geld uitgeven. En tegelijk: niet meer sparen dan nodig is.
- Inkomsten en leges moeten in verhouding staan tot de kosten. We houden de kosten zo laag mogelijk. We verhogen de OZB niet, behalve met de correctie voor inflatie.
- We gaan hard ons best doen om voor de plannen die we maken subsidies te krijgen. Subsidies zorgen voor extra geld, kennis en samenwerking.

- We zorgen ervoor dat inwoners onze begroting kunnen lezen en begrijpen. We gaan door met het nog beter leesbaar maken van de begroting. We gebruiken daarbij de digitale mogelijkheden die er zijn.

Verbonden partijen

[Vereniging Nederlandse Gemeenten \(VNG\)](#)

[Vereniging Drentse Gemeenten](#)

[Bank Nederlandse Gemeente \(BNG Bank\)](#)

[Enexis](#)

[Waterleidingmaatschappij Drenthe](#)

[P10](#)

Beleidskaders

[Vernieuwing BBV op het gebied van onder ander vennootschapsbelasting, overhead, grondexploitaties, opbouw begroting en materiële vaste activa](#)

[Financiële verordening Midden-Drenthe \(2016\)](#)

[Controleverordening gemeente Midden-Drenthe \(2012\)](#)

[Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Midden-Drenthe \(2004\)](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 “Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe” \(2018\)](#)

[Nota Weerstandsvermogen en Risicomanagement \(2015\)](#)

[Nota Reserves en Voorzieningen \(2015\)](#)

[Bouwplan: Dichtbij, Duidelijk en Daadkrachtig \(2016\)](#)

Notitie Beschikbaar en Bereikbaar (2016)

Taakveld Bestuur

Ontwikkelingen

- In het voorjaar 2018 zijn een nieuwe raad en een nieuw college begonnen. Vier partijen hebben samen een coalitieakkoord ondertekend. Dat akkoord gaan college, raad en samenleving met elkaar uitwerken in een uitvoeringsagenda.
- In 2018 is een nieuwe Rekenkamercommissie gestart.
- In de tweede helft van 2018 starten naar verwachting een nieuwe griffier met een opnieuw opgebouwde griffie 2.0.
- Het bestuur staat voor grote inhoudelijke uitdagingen: het verder ontwikkelen van het sociaal domein, maatregelen nemen voor klimaat en energie, aandacht geven aan hoe we omgaan met informatie én het betrekken van de samenleving.

Wat willen we bereiken?

- De uitvoeringsagenda vaststellen, begin 2019.

- In 2019 een onderzoek laten uitvoeren door de Rekenkamercommissie.
- Een goed functionerende griffie 2.0.
- Een goedkeurende accountantsverklaring over het jaar 2018.
- Veel interactie tussen bestuur, samenleving en andere besturen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het proces afronden waarin we als college, raad en samenleving werken aan de uitvoeringsagenda voor het college.
- Middelen beschikbaar stellen voor de Rekenkamercommissie, meedenken over een geschikt onderzoeksdoel en meewerken aan de uitvoering van een onderzoek.
- De griffie op functionele afstand laten beoordelen door de werkgeverscommissie.
- Binnen de eigen organisatie voldoende controlemaatregelen gaan of blijven nemen om een goedkeurende accountantsverklaring te krijgen.
- Actief deelnemen in de VDG, de VNG en de P10.

Wat mag het kosten?

Bestuur Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.427	1.525	1.600	1.638	1.677	1.716
Totaal lasten	1.427	1.525	1.600	1.638	1.677	1.716
Totaal baten	35	0	0	0	0	0
Resultaat	1.392	1.525	1.600	1.638	1.677	1.716

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Jaarlijks stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten met circa € 7.000.
- Mutaties verzekeringen pensioenen bestuurders. In 2017 moest circa € 127.000 extra verzekeringspremie betaald worden om de pensioenen van onze bestuurders op niveau te houden.
- Bijdrage VNG. Vanaf 2018 stijgt de bijdrage aan de VNG met circa € 89.000. Dit heeft te maken met andere wijze van het financieren van de VNG. Tot en met 2017 liepen diverse geldstromen via het gemeentefonds naar de VNG.
- De stijging van de salariskosten in 2018 t.o.v. 2017 wordt verklaard door de uitbreiding van het college. Vanaf 2019 bedraagt de stijging € 30.000 en heeft betrekking op de verwachte CAO-ontwikkelingen.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutatie voorziening. In 2017 kon op basis van toekomstige ontwikkelingen € 35.000 vrijvallen vanuit onze eigen voorziening Appa-regeling pensioenen. In de volgende jaren worden op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Burgerzaken

Ontwikkelingen

- Optimaliseren van de Basisregistratie Personen (BRP) en Burgerlijke Stand
- Voorkomen van identiteits- en adressenfraude
- Zelfredzaamheid van de inwoners vergroten, onder andere via digitalisering
- Modernisering van processen rondom verkiezingen

Wat willen we bereiken?

- Een optimale Basisregistratie Personen (BRP) die de basis vormt voor de uitvoering van diverse wettelijke voorgeschreven taken zoals uitgifte rijbewijzen en reisdocumenten, het toekennen van toeslagen en een juiste adresregistratie.
- We willen de privacy van onze inwoners waarborgen en identiteitsfraude voorkomen.
- We willen onze dienstverlening op het gebied van Burgerzaken via verschillende kanalen aanbieden, zodat elke inwoner die weg kan kiezen die het beste bij hem of haar past. Of dit nu aan de balie, via de telefoon of digitaal is. We volgen in deze de landelijke ontwikkelingen.
- Verkiezingen willen we zo toegankelijk mogelijk maken voor onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan mogelijkheden voor inwoners om laagdrempelig wijzigingen door te kunnen geven een aanvragen in te dienen via verschillende kanalen uitbreiden. We willen hierbij zoveel mogelijk plaats- en tijdonafhankelijke dienstverlening aanbieden.
- We vervolgen onze deelname aan de LAA (Landelijke Aanpak Adresfraude) en scholen hierin onze medewerkers. De aanpak vindt integraal plaats over de verschillende domeinen.
- We gaan gebruikmaken van extra middelen om identiteitsfraude te voorkomen, waaronder het inzetten van camera's met gezichtsherkenning aan de balie.
- De mogelijkheden voor digitale dienstverlening gaan we uitbreiden waardoor inwoners meer via internet kunnen regelen.

Wat mag het kosten?

Burgerzaken Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.000	1.007	1.020	899	987	992
Totaal lasten	1.000	1.007	1.020	899	987	992
Totaal baten	624	591	380	354	377	321
Resultaat	376	416	640	545	610	671

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Lagere afdracht rijksleges. De rijksleges voor paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen dalen vanaf 2019 met circa € 100.000. Door de langere geldigheidsduur (van 5 naar 10 jaar)

is de verwachting dat vanaf 2019 het aantal te verstrekken paspoorten en Identiteitskaarten zal afnemen.

- Schommelingen in verkiezingsbudgetten. Per verkiezing is een budget beschikbaar van circa € 60.000. Begroot waren of zijn de volgende verkiezingen: 2017: de 2e Kamerverkiezingen; 2018: gemeenteraadsverkiezingen; 2019: de Europese en provinciale verkiezingen; 2020: geen verkiezingen; 2021: de 2e Kamerverkiezingen en 2022 de gemeenteraadsverkiezingen. De budgetten voor de verkiezingen worden in het betreffende jaar incidenteel begroot.
- De herschikking van het budget voor Geo informatie. Het budget wordt vanaf 2019 structureel bijna € 63.000 hoger. Hiertegenover staan verlagingen bij andere automatiseringsbudgetten: uitvoering BAG en uitvoering wet WOZ woningen. Alleen worden deze kosten op andere taakvelden verantwoord.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Jaarlijks stijgt door loon- en prijsontwikkelingen deze post met circa € 19.000.

Baten.

Het verschil bestaat:

- Lagere legesopbrengsten ten gevolge van gewijzigde looptijden. Door de langere geldigheidsduur (van 5 naar 10 jaar) is de verwachting dat vanaf 2019 het aantal te verstrekken paspoorten en Identiteitskaarten zal afnemen. Vanaf 2019 dalen hierdoor de gemeente- en rijksleges met circa € 213.000. Op basis van de nieuwe geldigheidsduur is ingeschat hoeveel paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen in de volgende jaren verkocht zullen gaan worden.

Taakveld Beheer overige gebouwen en gronden

Ontwikkelingen

- Voor 1 januari 2020 moeten we een aantal oude niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) in exploitatie hebben genomen.
- Deze NIEGG gronden mogen tegen de huidige boekwaarde worden ingebracht, mits de gronden voor 1 januari 2020 in exploitatie worden genomen. Zijn de gronden op 31 december 2019 niet in exploitatie genomen, dan moeten de gronden op dat moment tegen de marktwaarde worden gewaardeerd. In de paragraaf grondbeleid is dit nader toegelicht.
- Het project ongeregistreerd grondgebruik loopt door in 2019. Gedurende dit project kunnen mensen die grond van de gemeente in gebruik hebben genomen kopen voor de helft van het reguliere tarief.

Wat willen we bereiken?

- We gaan de oude NIEGG gronden voor 1 januari 2020 in ontwikkeling nemen.
- Het opheffen van rechtsongelijkheid in verband met ongeregistreerde grondgebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om de gronden in exploitatie te nemen bereiden we planologische procedures voor en stellen de bijbehorende grondexploitaties op zodat deze voor 1 januari 2020 door de gemeenteraad kunnen worden vastgesteld.
- De aanvragen voor het ongeregistreerde grondgebruik gaan we afhandelen met als resultaat de verkoop van deze gronden.

Wat mag het kosten?

Beheer overige gebouwen en gronden Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	584	0	240	243	239	242
Totaal lasten	584	0	240	243	239	242
Totaal baten	407	0	96	95	95	95
Resultaat	177	0	145	148	144	147

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties in de NIEGG Hoofdstraat 34, Westerbork. Uit de verkoop zijn een aantal kosten die verbonden waren aan de verkoop betaald en is het overige van bijna € 233.000 gebruikt om de boekwaarde van dit plan te verlagen. Door verlaging van de boekwaarde wordt ook de toe te rekenen rente lager in de daarop volgende jaren.
- Mutaties in verspreide gronden. Naast een aantal kleine mutaties zijn er geen directe verschillen.
- In 2018 waren de budgetten nog begroot op de taakvelden Fysieke bedrijfsinfrastructuur en Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen).

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Verkoop in de NIEGG Hoofdstraat 34, Westerbork. In 2017 is van dit plan voor € 250.000 aan grond met bebouwing verkocht.
- Mutaties in verspreide gronden. Naast een aantal kleine mutaties zijn er geen directe verschillen.
- In 2018 waren de budgetten nog begroot op de taakvelden Fysieke bedrijfsinfrastructuur en Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen).

Taakveld Overhead

Ontwikkelingen

- De kosten van overhead stijgen in 2019 licht ten opzichte van 2018 (1,5%).

Wat willen we bereiken?

- Inzicht in de totale kosten van overhead.
- Inzicht in de opbouw van de kosten van overhead.
- Inzicht in de toerekening van de kosten van overhead aan de kostendekkende heffingen (rioolheffing en afvalstoffenheffing).

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen alle kosten in beeld van de activiteiten die onder overhead vallen.
- We kijken hoe deze kosten zijn opgebouwd.
- Apart van de begroting brengen we de kosten in beeld die doorberekend worden in de afvalstoffen- en rioolheffing.

Wat mag het kosten?

Overhead Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	126	100	200	0	0	0
Bestaand beleid	7.417	8.663	8.412	8.522	8.682	8.806
Totaal lasten	7.544	8.763	8.612	8.522	8.682	8.806
Totaal baten	139	88	94	94	94	94
Resultaat	7.405	8.675	8.519	8.428	8.588	8.713

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Overheveling budgetten. Bij de jaarrekening 2017 was € 90.000 voor organisatieontwikkeling overgeheveld naar 2018.
- Invoeren van het nieuwe organisatiemodel. Door het invoeren van een nieuw organisatiemodel zijn voor de jaren 2017, 2018 en 2019 incidentele bedragen beschikbaar gesteld voor het opvangen van incidentele knelpunten.
- Overige mutaties. De overige jaarlijkse mutaties zijn een gevolg van (verwachte) cao ontwikkelingen, indexeringen, lagere kapitaallasten en toename of afname van niet direct productief personeel.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Hogere baten. In 2017 bestaan de hogere baten uit ontvangsten voor inruil van materiaal buitendienst van € 18.000 en automatisering van € 6.000 en de hogere opbrengst catering van € 18.000.
- Kosten catering. Vanaf 2019 worden € 5.000 aan interne kosten catering doorgerekend.

Taakveld Treasury

Ontwikkelingen

- Op dit moment is de rente laag. We houden er rekening mee dat de rente de komende jaren licht zal stijgen.

Wat willen we bereiken?

- Het zo goedkoop mogelijk aantrekken van financieringsmiddelen om de taken die de gemeente heeft te kunnen uitvoeren.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We volgen de marktrente op de voet.
- Bij de financieringsbehoefte wegen we af wat het goedkoopst is.
- De financieringsmiddelen tot 1 jaar zijn het goedkoopst, daarom trekken we zoveel mogelijk kasgeld aan en maken we volop gebruik van de kasgeldlimiet.

Wat mag het kosten?

Treasury Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	65	-325	-104	-182	-224	-268
Totaal lasten	65	-325	-104	-182	-224	-268
Totaal baten	1.523	1.487	1.540	1.497	1.470	1.439
Resultaat	-1.458	-1.812	-1.645	-1.680	-1.694	-1.707

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Lagere rentevergoeding. De verwachting op basis van de meerjarenraming is dat onze reserves jaarlijkse afnemen. Hierdoor wordt de toe te rekenen rente vergoeding jaarlijks tussen de € 20.000 en € 30.000 lager.
- Lagere renteomslag. Vanaf 2019 wordt de renteomslag verlaagd van 3,5% naar 3%. Op dit taakveld heeft dit een structureel negatief effect van circa € 486.000. Hier tegenover staat dat de toegerekende rentelasten op de overige taakvelden evenredig lager worden.
- Rente effect boekwaarden. De boekwaarde van de investeringen is in 2019 € 6,5 miljoen hoger. Dit leidt tot € 230.000 hogere rentekosten. Door de jaarlijkse afschrijvingen worden de rentekosten in de volgende jaren jaarlijks ruim € 100.000 lager. Hier tegenover staat dat de toegerekende rentelasten op de overige taakvelden evenredig worden aangepast.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Lagere ontvangen bespaarde rente. De verwachting is dat onze reserves jaarlijkse afnemen. Hierdoor worden de verwachte baten lager.

- Rentevergoeding uitstaande geldlening. In 2019 wordt € 72.000 meer aan rente ontvangen. Door aflossing van de geldleningen nemen de rente baten jaarlijks structureel met bijna € 6.000 af.

Taakveld OZB woningen

Ontwikkelingen

- Coalitieakkoord: geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- WOZ-waardebepaling vanaf 2022 op basis van gebruiksoppervlak.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren betalen over een marktconforme WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.
- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren vraag- en koopcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebeoordeling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belasting.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling corrigeren in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen en eigenaren (koppeling Kadaster).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

OZB woningen Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	343	499	467	482	498	514
Totaal lasten	343	499	467	482	498	514
Totaal baten	3.298	3.361	3.473	3.542	3.613	3.685
Resultaat	-2.956	-2.862	-3.006	-3.060	-3.115	-3.170

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Stijging van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 42.000. In de daarop volgende jaren stijgt door loon- en prijsontwikkelingen deze post jaarlijks met circa € 24.000.
- Hogere doorrekening. In 2017 wordt circa € 105.000 meer doorgerekend aan niet woningen. Van de stijging apparaatskosten wordt vanaf 2019 circa € 9.000 doorgerekend als lasten heffing en invordering overige andere belastingen en heffingen.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Hogere baten. De opbrengst OZB woningen stijgt ten gevolge van de afgesproken indexering. Voor 2019 bedraagt deze € 112.000. Dit betreft de afgesproken indexering en de gerealiseerde mutaties in de woningvoorraad. De volgende jaren betreft alleen de indexering van 2%.

Taakveld OZB niet-woningen

Ontwikkelingen

- Coalitieakkoord: geen tariefsverhoging, behalve correctie voor inflatie.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- De geraamde opbrengst realiseren.
- De eigenaren en/of gebruikers betalen over een marktconforme of op basis van taxatiewijzers vastgestelde WOZ-waarde.
- Tijdige betaling, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen.
- Bij te late betaling: invordering via aanmaning, dwangbevel, schuldregeling.
- Klantgericht behandelen van reacties en bezwaren.

- Het op orde hebben en houden van de kwaliteit basisregistratie WOZ: volledigheid objecten, analyseren Vraag-, koop- en huurcijfers, registratie nieuw- verbouw, sloop en vergunningsvrije bouw, waardebeoordeling.
- Het voldoen aan wettelijke WOZ-toetsingscriteria: toezicht Waarderingskamer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vaststellen van de verordening voor heffen en innen van deze belastingen.
- De jaarlijkse waardeontwikkeling wordt gecorrigeerd in de tarieven.
- Het actueel houden van de BAG/WOZ-gegevens: objecten, kadastrale percelen, eigenaren en gebruikers (koppeling Kadaster en BRP).
- Het actueel houden van de belastingsoorten en tarieven per object.
- Het opleggen van aanslagen en WOZ-beschikkingen: bulk eind februari.
- De aanslagen worden voor zover van toepassing gecombineerd opgelegd met de aanslagen afvalstoffen- en rioolheffing, de BIZ-bijdrage en de forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Mogelijkheid te betalen via automatische incasso in maximaal 8 maandelijkse termijnen.
- Incasso met aanmaningen en dwangbevelen bij te late betaling.
- Betalingsregelingen op verzoek.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

OZB niet-woningen Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	144	40	37	38	39	40
Totaal lasten	144	40	37	38	39	40
Totaal baten	2.648	2.702	2.745	2.800	2.856	2.913
Resultaat	-2.504	-2.662	-2.708	-2.762	-2.817	-2.872

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties toegerekende heffing- en invorderingskosten. In 2017 wordt circa € 104.000 meer toegerekend dan in vergelijking met 2018. Voor de jaren 2018 tot en met 2022 betreft het minimale verschillen.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Hogere baten. De opbrengst OZB niet woningen stijgt ten gevolge van de afgesproken indexering. Voor 2019 bedraagt deze € 43.000. Dit betreft de afgesproken indexering en de gerealiseerde mutaties in de niet woningvoorraad. De volgende jaren betreft alleen de indexering van 2%.

Taakveld Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Ontwikkelingen

- Het grootste gedeelte van de aparte rijksbijdrage voor het Sociaal Domein vervalt met ingang van 2019. Het wordt onderdeel van de algemene uitkering die de gemeente van het rijk ontvangt.
- De uitgaven van het rijk stijgen, daardoor stijgt ook de bijdrage van het rijk aan de gemeente.

Wat willen we bereiken?

- Een juist beeld van de hoogte van de bijdrage uit het gemeentefonds (meerjarig).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Na het verschijnen van een circulaire de financiële gevolgen in beeld brengen.
- Ontwikkelingen volgen op het gebied van het gemeentefonds en de algemene uitkering.

Wat mag het kosten?

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	43.226	44.528	47.767	49.393	50.684	51.888
Resultaat	-43.226	-44.528	-47.767	-49.393	-50.684	-51.888

Toelichting

Lasten.

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- De effecten van de circulaire. Uit de diverse circulaire die betrekking hebben op de algemene uitkering en de specifieke uitkering van het Sociaal domein vloeien diverse verschuivingen.
- Het opnemen van een stelpost voor het Btw Compensatiefonds (BCF). De ruimte is voor 2019 voor 80% opgenomen. In de daaropvolgende jaren voor respectievelijk 70%, 60% en 50%. Deze systematiek wordt jaarlijks beoordeeld.
- De jaarlijkse effecten ten opzichte van het jaar ervoor bedragen:

Jaar	Algemene uitkering exclusief integratie uitkering WMO/HH	Sociaal domein inclusief integratie uitkering WMO/HH
2018	€ 1.122.000	€ 180.000
2019	€ 1.958.000	€ 1.280.000
2020	€ 1.134.000	€ 492.000
2021	€ 780.000	€ 511.000
2022	€ 831.000	€ 373.000

Taakveld Overige baten en lasten

Ontwikkelingen

- Het bedrag aan onderuitputting wordt de komende jaren toegevoegd aan de reserve Dekking kapitaallasten in plaats van 50% elk naar de reserves Openbare ruimte en Leef- en woonomgeving. Dit loopt door totdat het saldo van deze reserve toereikend is om de kapitaallasten van de investeringen vanuit het beleidsplan Onderhoud Wegen en bruggen 2018-2028 te kunnen dekken.
- Jaarlijks is een bedrag van € 25.000 beschikbaar voor onvoorziene uitgaven.
- Bezuinigingen die nog niet concreet zijn ingevuld worden op dit taakveld geraamd.

Wat willen we bereiken?

- Alle baten en lasten die we (nog) niet aan een specifiek taakveld kunnen toerekenen zijn in beeld.
- Nog te realiseren bezuinigingen invullen met concrete maatregelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We inventariseren alle baten en lasten die wij niet direct kunnen toerekenen aan een ander taakveld. Het gaat hierbij om de posten Onvoorzien, nog niet aangewend gedeelte van de structurele bestedingsruimte, verrekening Btw Compensatiefonds (BCF), taakstelling bedrijfsvoering en afdelingen en de incidentele onderuitputting kapitaallasten.

Wat mag het kosten?

Overige baten en lasten Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1	-423	-585	375	625	875
Totaal lasten	1	-423	-585	375	625	875
Totaal baten	41	15	15	15	15	15
Resultaat	-40	-438	-600	360	610	860

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutatie stelpost onvoorzien. Jaarlijks wordt een stelpost van € 25.000 begroot. Indien niet aangewend, valt deze bij de jaarrekening vrij.
- Mutaties structurele stelposten. Elk jaar wordt een nieuwe stelpost van € 250.000 opgenomen voor nieuwe structurele bestedingen. Daardoor is in 2022 een structurele ruimte aanwezig van ruim € 1 miljoen.
- Mutaties stelposten onderuitputting. Voor alle lopende investeringskredieten zijn de kapitaallasten volledig opgenomen in de exploitatie. In het lopende jaar worden geen kapitaallasten toegerekend aan deze investeringen. Hierdoor ontstaat incidentele ruimte in de begroting. Dit wordt onderuitputting genoemd. Deze bedragen kunnen incidenteel anders worden aangewend. De begrote bedragen aan onderuitputting zijn voor de jaren 2017: -/- € 747.000; 2018: -/- € 661.000 en 2019 -/-€ 710.000. Het bedrag van 2017 is elk voor 50% toegevoegd aan de reserves Openbare ruimte en Woon en leefomgeving. De bedragen van 2018 en 2019 worden via taakveld Mutaties reserves toegevoegd aan de reserve dekking kapitaallasten.
- Mutaties taakstellingen. Op grond van het nieuwe organisatiemodel zijn een aantal taakstellingen opgelegd die via besparingen op de bedrijfsvoering moeten worden gerealiseerd. Vanaf 2019 bedraagt de totale taakstelling nog € 157.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties BTW compensatiefonds (BCF). In 2017 werd € 20.000 aan hogere toegerekende doorschuif btw vanuit de gemeenschappelijke regelingen ontvangen. In de volgende jaren zijn geen afwijkingen begroot.
- Vrijval aangepane verplichtingen. In 2017 bleek dan een aantal aangepane verplichtingen van voorgaande jaren lager uitvielen of konden vervallen. Hierdoor ontstond in 2017 een voordeel van € 6.000.

Taakveld Vennootschapsbelasting (VpB)

Ontwikkelingen

- Met ingang van 1 januari 2016 zijn we als overheidsonderneming belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Met behulp van externe ondersteuning zijn onze activiteiten doorgelicht om te toetsen of deze werkzaamheden onder de vennootschapsbelasting vallen. Uit dit onderzoek blijkt dat, afhankelijk of hier winst behaald wordt, alleen de bouwgrondactiviteiten hieronder vallen. Jaarlijks vindt een toetsing plaats of eventuele andere werkzaamheden er onder zullen komen te vallen.

Wat willen we bereiken?

- Inzicht krijgen in het verschuldigde bedrag vanwege fiscale winst die per saldo wordt gerealiseerd op onze ondernemingsactiviteiten in het betreffende begrotingsjaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Jaarlijks toetsen of wij ondernemersactiviteiten verrichten en of wij op deze activiteiten winst maken waarmee wij onder de vennootschapsbelasting vallen. We blijven de ontwikkelingen op de voet volgen.

Wat mag het kosten?

	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Resultaat						

Toelichting

Lasten.

Er zijn op dit taakveld geen lasten begroot.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Mutaties reserves

Ontwikkelingen

- Gedurende deze bestuursperiode wordt de nota Reserves en voorzieningen geactualiseerd. In 2015 heeft de laatste actualisatie plaatsgevonden.

Wat willen we bereiken?

- Dat het gebruik van reserves en voorzieningen conform de kaders plaatsvindt, zoals deze door de raad in de nota Reserves en voorzieningen zijn vastgelegd
- Dat alle onttrekkingen uit en stortingen in reserves per programma beheerd worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan per programma de toevoegingen en onttrekkingen boeken, op basis van genomen raadsbesluiten.
- We gaan per mutatie zichtbaar maken ten laste of ten gunste van welke reserve de onttrekking of toevoeging plaatsvindt.

Wat mag het kosten?

Mutaties reserves Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	9.127	11.748	1.781	1.075	1.133	1.081
Totaal lasten	9.127	11.748	1.781	1.075	1.133	1.081

Totaal baten	9.017	13.812	1.268	852	542	668
Resultaat	110	-2.064	514	222	591	413

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Voeding conjunctuurreserve. In 2017 is het rekeningresultaat 2016 van € 3,8 miljoen toegevoegd aan de conjunctuurreserve.
- De voeding van de reserve dekking kapitaallasten. In 2017 met € 1,1 miljoen en in 2018 met € 8,7 miljoen. In de volgende jaren wordt deze reserve jaarlijks gevoed met € 331.000 en in 2019 met ruim € 700.000 vanuit de onderuitputting kapitaallasten.
- Effecten vervangingsinvesteringen. De jaarlijkse indexering van de storting in de reserve vervangingsinvesteringen.
- Mutaties reserve onderhoud gebouwen. In 2021 is er een storting in de reserve onderhoud gebouwen van € 55.000 omdat het benodigde budget lager is dan het beschikbare budget.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Rekeningresultaat 2016. In 2017 werd het geparkeerde rekeningresultaat 2016 van circa € 3,8 miljoen bestemd.
- Effecten overheveling budgetten. Vanuit 2017 is € 1,2 miljoen aan budgetten via het rekeningresultaat overgeheveld naar 2018.
- Verschuiving reserves. Een overheveling in 2017 van € 1,1 miljoen en in 2018 van € 7,8 miljoen van de reserves Openbare ruimten en Woon- en leefomgeving naar de nieuwe reserve dekking kapitaallasten.
- Effecten bestedingsplan. Via het bestedingsplan 2017, 2018 en 2019 en afzonderlijke besluitvorming is voor diverse projecten geld beschikbaar vanuit de reserves Woon- en leefomgeving en Openbare ruimte gesteld.
- Afdekken afschrijvingskosten. Op grond van de geplande investeringen 2018 zoals opgenomen in het nieuwe beleid Wegen en bruggen 2018-2028 wordt in de volgende jaren € 193.000 als afschrijving onttrokken aan de reserve dekking kapitaallasten.
- Effecten vervangingsinvesteringen. Door afschrijvingen op de boekwaarden van de huidige vervangingsinvesteringen worden de kapitaallasten jaarlijks lager. Hierdoor neemt de jaarlijkse onttrekking uit de reserve vervangingsinvesteringen ook af.
- Mutaties reserve onderhoud gebouwen. Uitgezonderd in 2021 wordt jaarlijks een bedrag onttrokken aan de reserve onderhoud gebouwen. Het begrote budget is hoger dan het beschikbare budget.

Taakveld Resultaat van de rekening van baten en lasten

Ontwikkelingen

- Er zijn geen ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?

- In beeld brengen van de saldo's van de jaarrekening en de (meerjaren)begroting.
- Inzicht hebben in het gerealiseerd resultaat of het verwachte overschot of tekort in de (meerjaren)begroting. Hierdoor krijgen we inzicht in de aanwezige financiële ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het goed begroten van verwachte lasten en baten.
- Er naar streven dat de begroting in evenwicht is.

Wat mag het kosten?

Resultaat van de rekening van baten en lasten Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.765	0	0	0	0	0
Totaal lasten	2.765	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	2.765	0	0	0	0	0

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- In 2017 is er een rekeningresultaat gerealiseerd van bijna € 2,8 miljoen.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma

Veiligheid

Taakveld

Crisisbeheersing en brandweer
Openbare orde en veiligheid

Programmadoelstelling

- Wij zorgen voor een veilige en prettig leefbare samenleving in Midden-Drenthe.
- Wij zorgen in samenwerking met de Veiligheidsregio Drenthe voor een adequate crisismanagementorganisatie.
- Wij waarborgen de veiligheid van de mensen die in Midden-Drenthe wonen, werken, recreëren of anderszins verblijven.
- Wij handhaven de regelgeving en de openbare orde. Daarmee beschermen we inwoners en bedrijven zo goed mogelijk tegen aantasting van hun leefomgeving en hun persoonlijke veiligheid.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Winkeldiefstal per 1.000 inwoners</i>	2017	Midden-Drenthe	0,7 (1,6)	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	1,0 (1,1)	
<i>Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners</i>	2017	Midden-Drenthe	3,0 (4,0)	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	3,6 (3,7)	

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Diefstal uit woning per 1.000 inwoners</i>	2016	Midden-Drenthe	2,2 (3,0)	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
	2016	25.000 - 50.000 inwoners	2,3 (2,7)	
<i>Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners</i>	2017	Midden-Drenthe	3,1 (4,2)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	4,0 (4,7)	
<i>Verwijzingen HALT</i>	2017	Midden-Drenthe	66 (18,4)	Verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12-17 jaar
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	115 (118,5)	
<i>Jongeren met delict voor de rechter</i>	2015	Midden-Drenthe	0,93% (0,93%)	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	1,06% (1,07%)	
<i>Hardekern jongeren</i>	2014	Midden-Drenthe	1,6 (1,6)	Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
	2014	25.000 - 50.000 inwoners	0,8 (0,8)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

De indicator Harde kern jongeren komt bij de eerstvolgende herziening te vervallen.

Afspraken uit coalitieakkoord

- We willen dat onze inwoners zich veilig voelen. Op straat, in hun wijk, overdag, 's avonds. Als het moet en kan, zorgen we dat het gevoel van veiligheid groter wordt.
- We zorgen als gemeente voor de veiligheid van onze inwoners. Inwoners hebben daarbij zelf een rol. Als overheid hebben we ook een eigen verantwoordelijkheid. Die maken we ook waar.
- Het is belangrijk dat we de politie en de buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) zien op straat. Als we de boa's taken geven, zorgen we dat daarvoor voldoende boa's beschikbaar zijn. En dat ze hun werk goed kunnen doen.
- We willen het politiebureau in Beilen openhouden. We beslissen daar als gemeente uiteindelijk niet over. Maar we gaan in gesprek met wie er wel over beslist.
- We kennen mooie voorbeelden van buurtpreventie. Dat gaan we verder uitbouwen

- We hebben in Beilen al heel lang een instelling voor mensen die psychische problemen hebben. We blijven goed samenwerken met deze instelling. Tegelijk is er overlast door sommige bewoners. Die overlast moet minder worden. We spreken GGZ hierop aan.
- We hebben veel informatie over onze inwoners, ondernemers en organisaties. Die informatie is bij ons veilig. We zorgen ervoor dat de privacy in orde is.

Verbonden partijen

[Veiligheidsregio Drenthe \(VRD\)](#)

Beleidskaders

[Integraal veiligheidsplan 2016-2018](#)

Regionaal Veiligheidsplan Noord Nederland 2015-2018

[Regionaal Crisisplan VRD](#)

Hennepconvenant Noord Nederland (waaronder handhavingsbeleid hard- en softdrugs gemeente Midden-Drenthe 2014)

[APV 2017](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Crisisbeheersing en brandweer

Ontwikkelingen

Binnen de VRD zien we de volgende ontwikkelingen:

- De integratie van de Meldkamer Noord Nederland in de Landelijke Meldkamer Organisatie. De financiële effecten van de samenvoeging zijn nog niet duidelijk.
- Het "klassieke" fysieke incident ontwikkelt zich steeds vaker naar een complex probleem, dat het maatschappelijk leven in zijn geheel aantast.
- Met ingang van 2018 kunnen de loon- en prijsstijgingen niet meer binnen de begroting van de VRD opgevangen worden. Hiervoor is derhalve een extra financiële bijdrage van de gemeenten nodig.
- De Omgevingswet kan gevolgen hebben voor de advisering door de VRD voor bijvoorbeeld de (ver)bouw van objecten of het houden van evenementen.
- De veranderende maatschappij en technologische ontwikkelingen geven aanleiding om continu te kijken of en waar verbetering nodig is. Het is aannemelijk dat de huidige wijze en organisatie van de brandweezorg steeds minder passend en efficiënt zal zijn. Om voorbereid te zijn op de toekomst investeert de VRD in haar personeel en worden middelen ingezet om met nieuwe ideeën, producten en werkwijzen te experimenteren.

Wat willen we bereiken?

- Dat gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD) samen met gemeenten en partners werkt aan een veilig Drenthe op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.

- De VRD hanteert daarbij de volgende missielijnen:
 1. Het optreden bij calamiteiten en crisis.
 2. Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid
 3. De VRD is onderdeel van de samenleving.
 4. De VRD is een vitale en flexibele organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen ervoor dat de VRD goed kan functioneren en dat de belangen van Midden-Drenthe binnen de VRD worden behartigd.

Wat mag het kosten?

Crisisbeheersing en brandweer Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.551	1.714	1.838	1.905	2.004	2.065
Totaal lasten	1.551	1.714	1.838	1.905	2.004	2.065
Totaal baten	13	0	0	0	0	0
Resultaat	1.538	1.714	1.838	1.905	2.004	2.065

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Stijging bijdrage Veiligheidsregio Drenthe. De bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe groeit op grond van ontwikkelingen, loon en prijsstijgingen van € 1.468.000 in 2017 naar € 1.889.000 in 2022.
- Overige mutaties. De overige mutaties in de kosten hebben betrekking op onze drie brandweergarages. Het betreft mutaties in het jaarlijks onderhoud, rente en afschrijvingen en de indexering van de toegerekende apparaatskosten binnendienst.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- De ontvangen bijdragen in 2017 betreft een ontvangst van de Veiligheidsregio Drenthe voor verrekening van de huisvestingskosten van onze drie brandweergarages.

Taakveld Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen

- Het Integraal Veiligheidsbeleid is in 2018 ambtelijk geactualiseerd. Het bestuurlijke deel van dit proces wordt in 2019 afgerond.
- Het eind 2017 vastgestelde VTH Beleid is de basis voor ons handelen.
- Ondernijming is een steeds groter thema, ook in de lokale politiek. Bestuurders en organisatie krijgen hier mee te maken als gevolg van het werk dat zij verrichten. In 2019

bekijken we hoe we voor de uitoefening van onze publieke taak zorgen voor een veilige woon- én werkomgeving.

Wat willen we bereiken?

- Veilige straten, buurten en wijken. Met andere woorden een veilige woon- en leefomgeving, zowel overdag als 's avonds.
- Ondernemers in Midden-Drenthe voeren hun bedrijf uit, zonder dat zij daarbij gehinderd worden door criminaliteit en onveiligheid.
- In Midden-Drenthe zorgen we voor integriteit en veiligheid en voorkomen we zoveel als mogelijk verschijnselen met een potentieel omvangrijk veiligheidseffect.
- Jongeren zijn een belangrijke doelgroep in het veiligheidsbeleid: enerzijds als 'slachtoffer', anderzijds als 'dader'. Wij verbeteren de veiligheidsbeleving van jongeren en zien een afname van jeugdcriminaliteit door ons te richten op thema's als jeugdoverlast, jeugdgroepen, alcohol en drugsgebruik, veiligheid in en om de school en binnen het gezin.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het nieuw vastgestelde Integraal Veiligheidsbeleid voeren we uit.
- Onze buitengewoon opsporingsambtenaren zijn zichtbaar op straat.
- We houden toezicht op evenementen, inrichtingen met een drank- en horecaverunning en, in voorkomend geval, dwingen we de naleving van regelgeving af.
- Het WhatsApp Buurtpreventie project bouwen we verder uit.
- We bezien hoe we met de GGZ instellingen en onze andere ketenpartners in Midden-Drenthe ervoor kunnen zorgen voor een goede en veilige leefomgeving voor inwoners van Midden-Drenthe én bewoners van de GGZ instellingen en leggen de afspraken vast.

Wat mag het kosten?

Openbare orde en veiligheid Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	463	291	320	327	334	342
Totaal lasten	463	291	320	327	334	342
Totaal baten	13	13	13	13	13	13
Resultaat	450	279	307	314	321	329

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Openbare orde en veiligheid. In 2017 werd circa € 23.000 uitgegeven aan diverse activiteiten.
- Opvang zwerfhonden en katten. Omdat in 2017 circa € 4.000 meer is besteed wordt vanaf 2019 het budget opvang zwerfhonden en katten met € 4.000 verhoogd.
- Lijkschouwing. Vanaf 2019 wordt het budget lijkschouwing met € 8.500 verhoogd. Dit wordt mede veroorzaakt omdat in 2017 ook meer is besteed.
- Integraal veiligheidsbeleid. Vanaf 2019 wordt het budget integraal veiligheidsbeleid met € 2.300 verlaagd. Dit wordt mede veroorzaakt omdat in 2017 ook minder is besteed.

- Mutaties in het toegerekend aandeel apparaatskosten. De toegerekende uren apparaatskosten dalen in 2018. Hierdoor ontstaat er in 2018 een voordeel van circa € 78.000. Vanaf 2019 stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks. In 2019 met € 21.000 en de jaren erna jaarlijks met circa € 7.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties legesopbrengsten. De verschillen in de legesopbrengsten van o.a. drank- en horecaverGUNningen, speelautomaten, collecteverGUNning zijn minimaal.

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

Taakveld Verkeer en vervoer
Parkeren

Programmadoelstelling

- Wij willen de openbare ruimte op zo'n manier inrichten en beheren dat sprake is van een aantrekkelijk en leefbaar woonklimaat.
- Wij willen een optimaal bereikbare gemeente zijn.
- Wij willen vanuit de nota "Midden-Drenthe op de goede weg!" de aankomende jaren zorgen voor het gewenste kwaliteitsniveau van onze wegen en bruggen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Deze indicatoren komen bij de eerstvolgende herziening van de ministeriële regeling te vervallen.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig</i>	2015	Midden-Drenthe	8%	Verkeersongeval met motorvoertuig als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	7%	
<i>Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met fietser</i>	2015	Midden-Drenthe	10%	Vervoersongeval met fietser als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	10%	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben als gemeente kort geleden beleid vastgesteld voor wegen en bruggen. Dat beleid gaan we zorgvuldig uitvoeren. We letten goed op of we daarin tegen praktische knelpunten aanlopen. Die gaan we oplossen.
- We zijn een belangrijke fietsgemeente. Op dit moment wordt er gewerkt aan een fietsroute op de VAM-berg. We gaan kijken hoe we die route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt.
- We zorgen voor veilige verkeersroutes naar de scholen. Dat zelfde doen we voor routes naar sportvelden en andere gebouwen waar activiteiten zijn.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Beleid Onderhoud wegen en bruggen Midden-Drenthe op de goede weg! 2018-2028

Gemeentelijk verkeer- en vervoerplan (GVVP 2012)

[Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Verkeer en vervoer

Ontwikkelingen

- We zijn een belangrijke fietsgemeente! De (elektrische) fiets neemt nu al een dominantere rol in dan vroeger en dat neemt in de toekomst verder toe. In het geactualiseerde Gemeentelijk Verkeer- en VervoerPlan (GVVP) staat de fiets daarom meer op de voorgrond dan vroeger. Fietspaden en -routes onderhouden we op het hogere onderhoudsniveau A. Dit is ook vastgelegd in het Beleid voor onderhoud wegen en bruggen 2018-2028: "Midden-Drenthe op de goede weg!".
- Aan het (recreatieve) fietsen wordt door de provincie een impuls gegeven door de VAM-berg open te stellen. Dit heeft uiteraard ook effect op de omgeving en onze wegen en (fiets)paden. In samenwerking met de provincie en in samenspraak met de omgeving bekijken wij welke aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn en hoe we de route aan kunnen laten sluiten op andere fietspaden in de buurt. Hierbij kijken we niet alleen naar "gewone" fietsen en wielrenners, maar ook naar mountainbikers.
- De samenleving verandert, daarmee de openbare ruimte en het gebruik ervan. De verandering van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij zorgt er onder andere voor dat mensen langer thuis wonen en daarmee vervoersstromen en -wijzen veranderen. Het openbaar vervoer rijdt steeds meer vraaggericht in plaats van aanbodgericht. Concreet betekent dit dat in de toekomst goed bezette lijnen verstevigd worden en dun bezette lijnen

geminimaliseerd worden of zelfs verdwijnen. Dit betekent ook dat veel mensen op een andere manier zich moeten verplaatsen. De fiets kan hier een belangrijke rol vervullen.

- Voor openbare verlichting is de nieuwe richtlijn: Donker waar het kan, verlichting waar het moet. Dit is duurzaam, maar ook beter voor de nachtdieren.

Wat willen we bereiken?

- Samen werken aan een goede openbare ruimte voor iedereen, nu en in de toekomst. Vanuit deze taak staan we voor de opgave om de openbare ruimte, op een duurzame manier, veilig en comfortabel in te richten en te houden.
- Voor wegen en verkeer investeren we, voortvloeiend uit het Beleid voor onderhoud wegen en bruggen 2018-2028: "Midden-Drenthe op de goede weg!", om wegen en bruggen op niveau B (basis) te onderhouden en fietspaden en -routes op niveau A (goed). We willen de fiets een steeds dominantere positie in laten nemen. Naast de verkeersaspecten levert dit ook een positieve bijdrage aan duurzaamheid, milieu, volksgezondheid en recreatie/toerisme.
- De veiligheid en bereikbaarheid willen we verbeteren door te investeren in projecten en onderhoudsmaatregelen. Daarnaast investeren we ook in onkruidbestrijding, straatvegen, onderhoud bermen en wegbepanting en gladheidsbestrijding om de veiligheid en bereikbaarheid zoveel mogelijk te waarborgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In de periode van 2018 tot 2028 investeren we voor ruim 14 miljoen euro in het groot onderhoud van wegen en bruggen. Belangrijke onderdelen hierin zijn de kwaliteitsverbetering voor fietspaden en -routes en de aanleg van passeerhavens en graskeien langs wegen in het buitengebied. Daarnaast investeren we structureel meer in bermonderhoud en klein onderhoud van bruggen.
- We leggen vrij liggende fietspaden langs de Garmingerstukken en het Oranjekanaal. De aanleg van andere fietspaden voortvloeiend onder andere uit het GVVP bereiden we voor.

Wat mag het kosten?

Verkeer en vervoer Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	102	69	69	69	69
Bestaand beleid	4.796	5.019	4.939	4.904	4.914	4.942
Totaal lasten	4.796	5.121	5.008	4.974	4.983	5.012
Totaal baten	376	162	128	128	129	129
Resultaat	4.421	4.959	4.880	4.846	4.854	4.883

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Overheveling budgetten. In 2017 werd € 131.000 overgeheveld naar 2018. Dit ging om het aanbrengen van slijtlagen die door weersomstandigheden niet meer in 2017 konden plaatsvinden: € 88.000, om invulling te geven aan de pilot Beilervaart: € 17.000 en om de werkzaamheden aan het Paderbos: € 26.000.

- De mutaties in het verwerken van de baggerspecie. Het restant van 2017 circa € 43.000 is overgeheveld naar 2018. In 2019 wordt het budget met € 5.400 verhoogd en vanaf 2020 structureel met € 20.600 verlaagd tot € 9.800.
- Kosten ingehuurd personeel. Van de hogere leges opbrengsten is € 86.000 in 2017 en € 8.200 in 2018 aangewend om extra personeel in te huren om de extra werkzaamheden te verrichten.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verlaagd. Ten opzichte van 2018 kan hierdoor de loon- en prijsontwikkeling bijna worden opgevangen. Er is maar een beperkte verhoging van circa € 10.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 38.000.
- Indexeringen onderhoudsbudgetten. Diverse onderhoudsbudgetten worden met de betreffende CBS index jaarlijks verhoogd. Hierdoor stijgen de betreffende budgetten jaarlijks met circa € 38.000.
- Mutaties kapitaallasten. Door nieuwe investeringen stijgen de kapitaallasten in 2018 met € 37.000 en in 2019 met € 148.000. Via lasten bestedingsplan nieuw beleid waren deze middelen in 2017 en 2018 beschikbaar gesteld. In de jaren daarna dalen de rentelasten jaarlijks van € 89.000 in 2020 tot € 59.000 in 2022.
- Effect bestedingswensen 2019. Voor de kapitaallasten van de nieuwe bestedingswensen van 2019 is vanaf 2019 een stelpost opgenomen van bijna € 70.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Leges glasvezelnetwerk. In 2017 (circa € 140.000) en 2018 (circa € 34.000) zijn extra leges ontvangen door het aanleggen van het glasvezelnetwerk in het buitengebied van onze gemeente.
- Ontvangen vergoeding nutsbedrijven. In 2017 werd € 85.000 meer aan vergoeding ontvangen van nutsbedrijven voor het herstellen van bestratingen.

Taakveld Parkeren

Ontwikkelingen

- De gemeente Midden-Drenthe is niet voornemens om parkeerbelasting in te voeren.
- Sommige kernen kennen wel een blauwe zone, binnen deze zone moet gebruik worden gemaakt van een parkeerkaart om te parkeren.
- We bieden minder validen de mogelijkheid om een gehandicaptenparkeerkaart aan te vragen. Zo houden we de gemeente voor iedereen bereikbaar en begaanbaar.
- Daarnaast bieden we de mogelijkheid om een eigen gehandicaptenparkeerplaats aan te vragen.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat er in onze gemeente voldoende parkeerplaatsen zijn voor het bezoeken van de in de gemeente aanwezige voorzieningen.

- Ook minder validen bieden we die mogelijkheid door onder bepaalde voorwaarden een gehandicaptenparkeerkaart aan te kunnen vragen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor voldoende parkeerplaatsen rondom voorzieningen. Dit sturen we door het instellen van blauwe zones.
- We bieden minder valide mensen de mogelijkheid om een gehandicaptenparkeerkaart aan te vragen.
- Die inwoners die een laag inkomen hebben kunnen, onder voorwaarden, een financiële vergoeding aanvragen voor de gehandicaptenparkeerkaart.

Wat mag het kosten?

Parkeren	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	6	7	9	9	9	9
Totaal lasten	6	7	9	9	9	9
Totaal baten	10	10	10	10	10	10
Resultaat	-3	-3	-1	-1	-1	-1

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 worden meer uren apparaatskosten binnendienst toegerekend aan dit taakveld. Hierdoor stijgen de kosten met € 2.000. In de volgende jaren zijn er effecten van de loon- en prijsontwikkelingen. In geld uitgedrukt is dit zeer beperkt.

Baten.

Er zijn geen verschillen in de baten aanwezig.

Programma

Economie

Taakveld

Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
Economische promotie

Programmadoelstelling

- Wij willen de werkgelegenheid bevorderen en behouden en wij willen de arbeidsdeelname bevorderen, zodat inwoners (jong en oud) in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.
- Wij willen de bestaande bedrijfsgellegenheid behouden en zo mogelijk uitbreiden zodat lokaal zoveel mogelijk arbeidsplaatsen beschikbaar zijn.
- Wij willen het vestigingsklimaat op orde is. Goede bereikbaarheid en infrastructuur zijn hierbij belangrijke faciliteiten.
- Wij willen zodanig faciliteren van ondernemers bij uitbreiding, vernieuwing of nieuwbouw binnen de bestaande regelgeving dat van ondernemerszijde weinig drempels worden ervaren.
- Wij bieden faciliteiten aan en creëren voorwaarden voor een zinvolle invulling van de vrije tijd van inwoners en bezoekers van de gemeente.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Banen</i>	2017	Midden-Drenthe	654,1 (640,5)	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	678 (667)	
<i>Vestigingen</i>	2017	Midden-Drenthe	140,9 (141,3)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	137,0 (132,3)	

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
Functiemenging	2017	Midden-Drenthe	49,1% (48,9%)	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	49,4% (49,2%)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018) NB de indicator Bruto gemeentelijk product is komen te vervallen

Afspraken uit coalitieakkoord

- Ondernemers die plannen hebben ondersteunen we graag. We doen ons best om meer bedrijven in Midden-Drenthe te krijgen. We zetten ons ervoor in dat er meer werk in onze gemeente komt.
- En als we inkopen, geven we een kans aan ondernemers uit onze eigen gemeente. Bij al deze acties houden we ons aan de regels: we mogen bedrijven niet zomaar voortrekken.
- Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe. Dat bouwen we met elkaar. Het blijft goed wonen, werken en ontspannen in Midden-Drenthe!
- De tarieven van de Toeristenbelasting blijven vier jaar lang gelijk. We rekenen de inflatie niet door in deze belasting. We gaan met de ondernemers in gesprek.

Verbonden partijen

[Bedrijvencentrum Ossenbroeken VOF](#)

[Recreatieschap Drenthe](#)

Beleidskaders

[Nota grondbeleid 2016-2020](#)

Landbouwontwikkelingsvisie

[Masterplan Beilen Centrum](#)

Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022

Nota Natuurlijke Kracht (economisch beleid)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Ontwikkelingen

- De economie in Nederland heeft zich grotendeels hersteld. Deze trend lijkt zich voort te gaan zetten. In Midden-Drenthe merken we dit vooral door de toename van de ruimtevrage op bedrijventerreinen in Beilen.
- **We zien** dat ondernemers de startende ondernemer willen helpen door voor die doelgroep passende bedrijfsgebouwen te realiseren.

Wat willen we bereiken?

- Het doel is om samen met ondernemers te zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in Midden-Drenthe en dit te behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Om nieuw vestigingen mogelijk te maken zorgen we voor voldoende ruimte.
- Omdat op de huidige bedrijventerreinen in Beilen (Dambroeken, Ossebroeken) er nog maar beperkt ruimte is, gaan we na op welke manier Ossebroeken fase II kan worden ingevuld. Een uitbreiding aansluitend op fase I past bij de Visie op Midden-Drenthe.
- Op terrein op Leemdijk West (Smilde) is nog een aantal kavels beschikbaar. Wanneer deze zijn uitgegeven en bebouwd, wordt het terrein woonrijp gemaakt.
- Op Koekoeksdijk (Nieuw-Balinge) is voldoende ruimte beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Fysieke bedrijfsinfrastructuur Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	71	745	554	182	309	189
Totaal lasten	71	745	554	182	309	189
Totaal baten	260	631	554	182	309	189
Resultaat	-189	114	0	0	0	0

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- Effecten niet in exploitatie genomen gronden. Alleen voor het jaar 2018 zijn de exploitatie effecten (rentekosten en voorbereiding en toezicht) van de nog niet in exploitatie genomen gronden geboekt op dit taakveld.
- Effecten krediet verstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Effect van de winstneming. In 2017 moest op grond van de nieuwe bbv regels € 185.000 winst genomen worden. Dit voordeel is opgenomen in het rekeningresultaat 2017.
- Effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke baten in de betreffende jaren worden verwacht.
- Effecten niet in exploitatie genomen gronden. Alleen voor het jaar 2018 zijn de exploitatie effecten (rentekosten en voorbereiding en toezicht) van de nog niet in exploitatie genomen gronden geboekt op dit taakveld.
- Effecten krediet verstrekking of kredietaflossing. Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Ontwikkelingen

Agrarische aangelegenheden.

- In 2019 wordt in Beilen de Middenveld tentoonstelling gehouden.

BIZ-bijdrage:

- De huidige BIZ-bijdrage in de plaats Beilen geldt voor de periode 2017 tot en met 2021.
- Het tarief wordt jaarlijks geïndexeerd overeenkomstig de index voor de onroerende-zaakbelastingen.

Wat willen we bereiken?

- Het is van belang om te zorgen dat de basis goed is en blijft. Dat wil zeggen dat we zorgen voor een goed vestigingsklimaat. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan een hoogwaardig voorzieningenniveau (breedband), een goede bereikbaarheid en een vitaal ondernemersklimaat, in combinatie met een aantrekkelijke omgeving.
- We willen een goed relatiebeheer met onze ondernemers op de verschillende onderdelen van het vestigingsklimaat van Midden-Drenthe.
- Op verzoek van de stichting Ondernemersfonds Centrum Beilen hebben we op basis van de Wet op de bedrijveninvesteringszones (BIZ) voor de periode 2017 tot en met 2021 een BIZ-bijdrage voor het centrum van Beilen ingesteld. Met de BIZ-bijdragen wil de stichting in de betreffende periode een kwaliteitsimpuls geven aan het centrum van Beilen. We zorgen voor de inning van de baten en het doorsluizen van deze gelden aan de stichting.
- Dat het heffen en innen van de BIZ-bijdrage tijdig, volledig en compleet plaatsvindt. Waarbij we de heffingsadministratie op orde hebben en houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We bouwen aan een goed relatiebeheer door een proactieve houding naar de ondernemers door ca. 100 bedrijfsbezoeken vanuit bestuur en ambtelijke organisatie.
- We gaan netwerken met belangenorganisaties en andere overheden.
- We promoten de gemeente op beurzen en in publicaties.
- We houden de vestigingsvoorwaarden op peil en verbeteren deze zo mogelijk.
- We ondersteunen (financieel) projecten die passen binnen de landbouwontwikkelingsvisie.

- We hebben structureel overleg met gemeentelijke overlegcommissie o.a. t.b.v. uitvoering landbouwwontwikkelingsvisie en overleg met landbouworganisaties.
- We verstrekken subsidies aan het betreffende dorp voor het organiseren van de Middenveld tentoonstelling.
- We gaan conform BIZ-verordening de BIZ-bijdrage heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	376	195	220	200	202	204
Totaal lasten	376	195	220	200	202	204
Totaal baten	66	66	67	68	69	36
Resultaat	310	130	153	132	133	168

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutatie bijdrage bedrijvenregeling Drenthe. Conform het raadsbesluit van 29 juni 2017 is een bijdrage van € 200.000 besteed voor de uitvoering van de bedrijvenregeling Drenthe.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verlaagd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een daling van circa € 8.500. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 3.000.
- Mutaties project bloemrijke akkers. Het project loopt tot 2019. Hierdoor vervalt vanaf 2019 € 20.000.
- Mutaties in de kapitaallasten. Hogere kapitaallasten van € 60.000 die vanaf 2019 voortvloeien uit het krediet Centrumplan en ten laste van de exploitatie komen. Vanaf 2020 worden de rentelasten jaarlijks circa € 1.000 structureel lager.
- Budget Middenveldtentoonstelling. Vrijval vanaf 2020 van het budget van € 22.000 voor het organiseren van de Middenveldtentoonstelling. Het bedrag wordt om de vijf jaar beschikbaar gesteld.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Kleine mutaties. In de loop van de jaren zijn er kleine mutaties in de diverse baten die onder dit taakveld vallen.
- Wijzigingen baten BIZ gelden. Vanaf 2022 eindigt het innen van de baten voor de bedrijfsinvesteringszone (BIZ). De overeenkomst loopt af. Hiertegenover staat ook de

beëindiging van de doorbetaling van hetzelfde bedrag op het taakveld economische promotie.

Taakveld Economische promotie

Ontwikkelingen

- Vaststelling en uitvoering Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022.
- Oprichting stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe.
- Voorbereidingen uitrol wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe fase 1.
- Vitale Vakantieparken (Midden-)Drenthe.
- In het coalitieakkoord is opgenomen dat het tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting blijft. We gaan samen met ondernemers afstemmen en onderzoeken of door tariefdifferentiatie dezelfde opbrengst toeristen- en forensenbelasting kan worden gerealiseerd.
- We gaan het gebruik van acceptgiro's beëindigen. De ingangsdatum is nog niet bekend.
- De bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling wordt na 2021 ingevoerd.

Wat willen we bereiken?

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector bevorderen.
- Ruimte bieden voor groei van zowel kleinschalige als grootschalige activiteiten.
- Midden-Drenthe promoten als een aantrekkelijke toeristische gemeente.
- Toename van het aantal toeristen en activiteiten in Midden-Drenthe.
- De vitaliteit van de vakantieparken vergroten. We kijken hierbij ook naar parken waar veel mensen gewoon wonen.
- Een goede samenwerking in de toeristische sector, tussen de aanbieders onderling en tussen de gemeente en de aanbieders stimuleren.
- Een goed wandelknooppuntensysteem.
- We vervullen een proactieve rol, scheppen voorwaarden, faciliteren en jagen ontwikkelingen aan.
- Dat voor de toeristen- en forensenbelasting de geraamde opbrengsten worden gerealiseerd. Hiervoor hebben en houden we de heffingsadministratie op orde.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan de actiepunten uit de Koersnota vrijetijdseconomie 2018-2022.
- Budget beschikbaar stellen voor de uitvoering van de doelen van de stichting Marketing en Promotie Midden-Drenthe door een toeristisch regisseur.
- Uitzetten van de bebording door het Recreatieschap Drenthe voor het wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe.
- Het inzetten op promotie voor wandelknooppuntennetwerk Midden-Drenthe.
- Voor vitale vakantieparken een coördinator namens Midden-Drenthe laten opereren en samen optrekken met andere Drentse gemeenten en provincie Drenthe.
- Uitvoering geven aan het gemeentelijke plan van aanpak voor vitale vakantieparken.
- Vaststellen van de verordeningen voor heffen en innen van toeristen- en forensenbelasting.

- Het actueel houden en beoordelen van gegevens: objecten, belastingplicht, verblijfsadministratie.
- Het opleggen van aanslagen toeristen- en forensenbelasting.
- Het behandelen van bezwaar- en beroepschriften, met de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Economische promotie Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	380	431	460	464	432	407
Totaal lasten	380	431	460	464	432	407
Totaal baten	1.141	1.122	1.186	1.190	1.195	1.199
Resultaat	-761	-691	-726	-726	-763	-792

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Budget voor vitaal platteland. De incidentele verhoging van het werkbudget met € 21.000 voor de jaren 2019 en 2020 als bijdrage in het project Vitale Vakantieparken Drenthe.
- Hogere subsidie Recreatieschap. De jaarlijkse indexering van de bijdrage aan het Recreatieschap Drenthe. De jaarlijkse structurele stijging wordt begroot op bijna € 3.000.
- Bijdrage BIZ gelden. Vanaf 2022 beëindigd de doorbetaling van € 33.000 aan BIZ aan de stichting Ondernemersfonds Centrum Beilen. Vanaf dat jaar loopt de overeenkomst af om de BIZ gelden te innen.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verlaagd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor maar een beperkte verhoging van circa € 2.500. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 4.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Hogere opbrengsten forensenbelasting. Voor 2019 bedraagt deze € 12.000 en de volgende jaren bedraagt deze op basis van de verwachte indexering jaarlijks circa € 4.000.
- Mutaties opbrengsten toeristenbelasting. Door stijging van het aantal overnachtingen in 2017 is de opbrengst toeristenbelasting in 2019 opgehoogd met € 52.000. Conform het coalitieakkoord wordt het tarief niet geïndexeerd.

Programma

Onderwijs

Taakveld

Onderwijshuisvesting
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Programmadoelstelling

- Wij stimuleren een optimaal opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen.
- Wij zorgen voor goede onderwijshuisvesting en een sluitend vangnet voor uitvallers binnen het onderwijs.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)</i>	2016	Midden-Drenthe	1,1 (1,3)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
	2016	25.000 - 50.000 inwoners	1,3 (1,4)	
<i>Absoluut verzuim</i>	2017	Midden-Drenthe	0,78 (0,76)	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	1,20 (1,23)	
<i>Relatief verzuim</i>	2017	Midden-Drenthe	18,92 (17,0)	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (5-18 jaar).
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	23,5 (22,3)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

(geraadpleegd 21-08-2018) NB de indicator % achterstandsleerlingen is komen te vervallen

Afspraken uit coalitieakkoord

- We gaan ook uitzoeken wat we kunnen doen voor organisaties en verenigingen die zelf gebouwen hebben. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben. Daarbij geven we in elk geval aandacht aan de schoolgebouwen.

Verbonden partijen

Geen.

Beleidskaders

Actieplan Jeugd en Zorg

VVE beleid 2014- 2018

[Nota peuterspeelzaalwerk en voorschoolse educatie](#)

[Nota lokaal onderwijsbeleid - Een leven lang leren](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Onderwijshuisvesting

Ontwikkelingen

- In 2016 is de keuze gemaakt voor het realiseren van gezamenlijke nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs in Beilen. In 2018/2019 wordt met alle betrokken partijen het programma van eisen voor de school opgesteld. De verwachting is dat in 2020 gestart kan worden met de bouw en dat de school in 2021/2022 in gebruik kan worden genomen.
- Naar aanleiding van opmerkingen uit het buurtoverleg is voor de nieuwe VO-school gekozen voor de locatie "Oostland" aan de Omloop in Beilen.
- De mr. Harm Smeengeschool in Beilen zal in 2019 gerenoveerd worden.

Wat willen we bereiken?

- Behouden van het brede onderwijsaanbod (basis- en voortgezet onderwijs) in Midden-Drenthe. Dit doen we door het realiseren van nieuwbouwprojecten en tijdig inspelen op actualiteiten en ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zijn begonnen met het opstellen van beleid voor het vastgoed van de gemeente Midden-Drenthe, waaronder de schoolgebouwen. Dit gaan we in 2019 verder uitwerken.
- Het integraal huisvestingsplan (IHP) actualiseren, in samenspraak met de schoolbesturen.
- Gezamenlijk met alle betrokken partijen de nieuwbouw van de gezamenlijke school voor het voortgezet onderwijs in Beilen voorbereiden/realiseren.

Wat mag het kosten?

Onderwijshuisvesting Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	11	101	216	389	389
Bestaand beleid	1.728	2.023	1.795	1.713	1.686	1.684
Totaal lasten	1.728	2.033	1.896	1.929	2.075	2.073
Totaal baten	38	49	49	49	49	49
Resultaat	1.690	1.985	1.847	1.880	2.026	2.024

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties in de kapitaallasten. De kapitaallasten, die voortvloeien uit het aanvullend krediet bouw nieuwe school voortgezet onderwijs worden conform het raadsbesluit van 22 februari 2018 in de loop van 2018 tot en met 2021 beschikbaar gesteld. Deze groeit van € 11.000 in 2018 naar € 388.900 in 2021.
- Mutaties in de overige kapitaallasten. Door jaarlijkse afschrijvingen nemen de rentlasten jaarlijks af. Hierbij komt nog de verlaging van de renteomslag van 3,5% naar 3%. In 2019 is de verlaging circa € 200.000 en in de jaren erna daalt deze van € 50.000 naar circa € 20.000.
- Lagere betalingen energiekosten. In 2018 zijn de energielasten eenmalig met bijna € 27.000 verlaagd.
- Mutaties meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. Op grond van meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze sporthallen en gymlokalen. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Lagere bijdragen energiekosten. In 2017 waren de bijdragen in de energiekosten circa € 11.000 lager. Hier stonden ook lagere kosten tegenover. In de volgende jaren zijn geen afwijkingen begroot.

Taakveld Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Ontwikkelingen

- In 2016 is de keuze gemaakt voor het realiseren van gezamenlijke nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs in Beilen. In 2018/2019 wordt met alle betrokken partijen het programma van eisen voor de school opgesteld. De verwachting is dat in 2020 gestart kan worden met de bouw en dat de school in 2021/2022 in gebruik kan worden genomen.
- Zonder gemeentelijke bijdrage is het verzorgen van kwalitatief goede cursussen voor de buurtacademies niet mogelijk. De gemeentelijke bijdrage maakt onderdeel uit van het budgetcontract met Welzijnswerk.

- Alle 18 basisscholen in de gemeente hebben zich ontwikkeld tot Integrale Kindcentra voor kinderen van 0-12 jaar. In 2019 wordt met GGD, CKC-Drenthe en Kits Primair verder gewerkt aan de toeleiding en toegankelijkheid van de voorschoolse periode.

Wat willen we bereiken?

- Een adequaat opleidings- en ontwikkelingsniveau voor jongeren en volwassenen door de zorg voor het onderwijs.
- Het bieden van een volwaardige plaats in de samenleving, zowel in fysiek als in sociaal opzicht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Vroegtijdig signaleren en bestrijden van onderwijsachterstanden bij peuters.
- Zoveel mogelijk kinderen in Midden-Drenthe te laten deelnemen aan een voorschools aanbod.
- Voorkomen dat leerlingen zonder startkwalificatie van school gaan.
- Het bieden van en het vergroten van de mogelijkheden voor volwasseneneducatie o.a. door uitvoering te geven aan de nota Naar een geletterd en digisterk Midden-Drenthe en subsidiëring van de buurtacademies.

Wat mag het kosten?

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.408	1.472	1.411	1.454	1.499	1.507
Totaal lasten	1.408	1.472	1.411	1.454	1.499	1.507
Totaal baten	125	104	104	104	104	104
Resultaat	1.283	1.369	1.307	1.351	1.395	1.403

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties in de leerlingenvervoerskosten. In 2017 zijn de werkelijke vervoerskosten circa € 132.000 lager dan begroot voor 2018. Het verschil met de volgende jaren betreft de jaarlijks indexering. De jaarlijkse aanvullende verhoging is circa € 12.000.
- Verhoging bijdrage aan het integraal kindcentrum. In 2017 werd nog € 244.000 betaald aan de stichting peuterspeelzaal Midden Drenthe en € 323.000 aan lokaal onderwijsbeleid. Vanaf 2018 loopt dit via het integraal kindcentrum. Vanaf 2018 is hiervoor € 373.000 beschikbaar gesteld. Door indexering wordt jaarlijks de bijdrage aan het integraal kindcentrum met circa € 25.000 verhoogd. De bijdrage aan de buurtacademie gaat vanaf 2018 ook met € 45.000 omhoog.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. In 2018 zijn de apparaatskosten € 64.000 hoger dan 2017. In 2019 worden minder uren toegerekend aan dit taakveld. Ondanks de stijgende kosten ontstaat in 2019 door het lagere aantal uren een voordeel van € 102.000. In de volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 8.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Lagere bijdragen. In 2017 viel de rijksbijdrage voor de OAB € 24.000 en de bijdrage voor de leerplicht € 5.000 hoger uit maar viel de ouderlijke bijdrage voor het leerlingen vervoer € 4.000 lager uit. Hiernaast wordt vanaf 2018 de erfpacht voor het kinderdagverblijf in dit taakveld meegenomen. In de volgende jaren zijn geen afwijkingen begroot.

Programma Sport, cultuur en recreatie

Taakveld	Sportbeleid en activering Sportaccommodaties Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Musea Media Openbaar groen en (openlucht) recreatie
----------	---

Programmadoelstelling

- Wij faciliteren voor goede sportaccommodaties in de gemeente zodat elke inwoner tegen acceptabele tarieven en zoveel mogelijk binnen zijn eigen woonomgeving kan sporten.
- Wij stimuleren sportbeoefening door de inwoners op allerlei niveau 's.
- Wij ondersteunen een divers culturaanbod door middel van subsidiëring van activiteiten.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018. Een ? betekent dat de informatie niet beschikbaar is.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Niet-sporters</i>	2016	Midden-Drenthe	52,6% (?)	Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
	2016	25.000 - 50.000 inwoners	49,1% (?)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Afspraken uit coalitieakkoord

- Het is belangrijk dat inwoners in hun eigen dorp kunnen sporten. Daar helpen we bij. We kijken wel of er voldoende sporters zijn om mee te doen. Een voorziening moet voldoende levensvatbaar zijn.
- De sporttarieven blijven gelijk, we passen alleen een correctie voor de inflatie toe. Omgekeerd stijgen de sportsubsidies met de inflatie mee.
- Meedoen gaat niet alleen over zorg. Meedoen gaat eigenlijk over al ons beleid. Kinderen doen mee in de sportclub. Ze doen mee aan cultuur. Als gemeente moedigen we meedoen en bewegen aan. Daarom gaan we verder met de plannen om daarvoor beleid te maken. Beleid dat aanmoedigt. Beleid dat voorkomt dat mensen een beroep op zorg moeten doen.
- We zijn als gemeente eigenaar van gebouwen. Het gemeentehuis, maar bijvoorbeeld ook sporthallen en gymzalen. We gaan een plan maken voor het groot onderhoud van al onze eigen gebouwen. In dat plan staat duurzaamheid voorop. In dat plan zeggen we ook welke gebouwen we willen houden en welke we willen verkopen.
- We zorgen ervoor dat de sportaccommodaties van onze basissporten bij de tijd zijn.
- Onze doelstelling is: al onze gebouwen energie-neutraal. We maken een plan hoe we dat kunnen realiseren.
- Soms gebruiken anderen onze gebouwen. In dat geval gaan we de opbrengsten delen. Als gemeente willen we onze investering terugverdienen. Als gebruiker betaal je minder voor energie.
- We gaan ook uitzoeken wat we kunnen doen voor organisaties en verenigingen die zelf gebouwen hebben. Daarbij letten we op hun doelstelling, hun eigen geld en het geld dat we als gemeente hebben.
- Hoe gaan we als gemeente om met onze vakantieparken? Hoe gaan we om met mensen die daar zonder toestemming wonen? Bij deze vragen gaat het erom: hoe zijn we als gemeente een betrouwbare overheid?
We willen parken die het goed doen bij toeristen graag in stand houden. We gaan uitzoeken wat we als gemeente kunnen doen om daarbij te helpen.
 1. We gaan een proef (een pilot) doen met een park waar veel mensen gewoon wonen.
 2. We gaan daarvoor in gesprek met de Vereniging van Eigenaren (VVE). We gaan ook in gesprek met de mensen die niet bij een VVE horen.Maar voor elk park zoeken we oplossing die het beste bij dát park past. Maatwerk dus. De oplossing moet helpen bij alle problemen op een park: veiligheid, openbare orde en wonen.
- We maken goed sociaal beleid. Iedereen die zorg nodig heeft, krijgt die zorg ook. We werken samen met dorpen, buurtschappen en wijken. En we zijn zuinig op onze vrijwilligers – we kunnen niet zonder hen.

Verbonden partijen

Geen

Beleidskaders

[Beleidsplan Buitensportaccommodaties 2013](#)

[Accommodaties buitensport - Beleid in uitvoering](#)

[Bomenverordening](#)

[Landschapsbeleidsplan 2012](#)

[Groenbeleidsplan 2016-2025](#)

[Beleidsplan Spelen 2011-2020](#)

[Cultuurnota 2015-2020](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

[Nota kunstgrasvelden](#)

Taakveld Sportbeleid en activering

Ontwikkelingen

- In de vorige bestuursperiode heeft het college opdracht gegeven om nieuw beleid op het gebied van sport, bewegen, leefstijl en gezondheid te ontwikkelen. Dit als vervanging voor de sportnota 2008-2013 en het volksgezondheidsbeleid 2015-2019. De nieuwe nota heeft een integrale benadering van bewegen, leefstijl en gezondheid. De nota wordt in het eerste kwartaal van 2019 voor besluitvorming aangeboden aan de raad.

Wat willen we bereiken?

- Door de kracht van bewegen en sport binnen het sociaal domein in te zetten, willen we inwoners van de gemeente stimuleren om te streven naar een gezonde levensstijl door (actief) te bewegen en betrokkenheid bij sociale activiteiten te behouden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We betrekken inwonersgroepen en (sport)verenigingen bij het met maken van nieuw beleid op het gebied van sport, bewegen, leefstijl en gezondheid en verwerken de inbreng in het beleid.
- Met promotie- en stimuleringsactiviteiten willen we inwoners motiveren tot meer bewegen en te streven naar een gezonde(re) leefstijl.
- Door inzet van de buurtsportcoaches geven we uitvoering aan de regeling Brede impuls combinatiefuncties. Per kern wordt regelmatig de sportdeelname en sportbehoefte in beeld gebracht en ingespeeld op de behoefte.
- Overleg met lokale partijen om voor voldoende sport- en beweegaanbod te zorgen.
- Stimuleren van de lokale sport- en beweegaanbieders om meer sport- en beweegaanbod op lokaal niveau te ontwikkelen.
- Samenwerkingsverbanden tussen sportverenigingen en scholen tot stand brengen met als doel om sportsoorten op de scholen onder de aandacht te brengen en te beoefenen.
- Scholen, welzijnswerk en sportverenigingen ontvangen eens per kwartaal een nieuwsbrief en worden hiermee op de hoogte gebracht van de plannen, activiteiten en werkzaamheden van de buurtsportcoaches.

- Scholen en verenigingen ontvangen een sportagenda met daarin een overzicht van het totale sport- en beweegaanbod aanbod in de gemeente Midden-Drenthe.
- Samenwerking met het JOGG-programma en de organisatie van diverse activiteiten voor sportpromotie en streven naar een gezonde leefstijl.

Wat mag het kosten?

Sportbeleid en activering Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	397	372	330	321	322	322
Totaal lasten	397	372	330	321	322	322
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	397	372	330	321	322	322

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties budget basisvoorzieningen buitensportaccommodaties. In 2017 was € 44.000 besteed aan de basisvoorzieningen buitensportaccommodaties en het restant van € 26.000 is overgeheveld van 2017 naar 2018.
- Effecten bestedingswens. De incidentele bestedingswens "Duurzaamheid buitensportaccommodaties" 2018 van € 15.000 vervalt weer vanaf 2019..
- Lagere vervoerskosten gymnastiekonderwijs. Omdat de werkelijke kosten in 2017 lager waren is vanaf 2019 deze post met € 2.000 verlaagd.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Daling van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst in 2018 ten gevolge van minder toegerekende uren ten opzichte van 2017. Vanaf 2019 stijgen deze posten weer door loon- en prijsontwikkelingen.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Sportaccommodaties

Ontwikkelingen

- We moeten inspelen op de effecten die ontstaan door nieuwbouw scholen met een eigen sportvoorziening in relatie tot onze bestaande sportgebouwen.
- Er is een toename van het gebruik van de sportaccommodaties in het weekend.
- In 2019 zal de renovatie Sportpark Noord-West worden afgerond.
- We gaan ons gebouwenbeleid actualiseren.

Wat willen we bereiken?

- We streven naar veilige en goede sportaccommodaties.

- Dat wij bij het ontwikkelen van het gebouwenbeleid duurzaamheid meenemen.
- We streven naar een optimale bezetting van onze bestaande sportaccommodaties.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We gaan onze sportaccommodaties goed beheren en onderhouden.
- We gaan actief huurders werven voor onze sportaccommodaties.
- We gaan de uitvoering van de duurzaamheidsmaatregelen combineren met het regulier onderhoud.

Wat mag het kosten?

Sportaccommodaties Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.682	3.003	2.929	3.103	3.013	3.255
Totaal lasten	2.682	3.003	2.929	3.103	3.013	3.255
Totaal baten	693	679	696	708	720	723
Resultaat	1.989	2.324	2.233	2.395	2.292	2.531

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties in de kapitaallasten. Hogere kapitaallasten ten gevolge van de kredieten in 2018 voor de bulk zoutopslag zwembad en de overdekte fietsenstalling bij De Smelte in Smilde. Voor de investeringen in het sportpark Noord-West was € 139.000 geparkeerd.
- Effecten exploitatievergoeding. Lagere exploitatievergoeding aan het sportcomplex Noord-West in Beilen. In verband met aanleggen van extra kunstgrasveld krijgt de stichting vanaf 2019 een lagere exploitatiebijdrage. In de volgende jaren wordt de exploitatiebijdrage, net als bij de overige geprivatiseerde accommodaties, jaarlijks geïndexeerd.
- Mutaties budget chemicaliën en onderzoek. In 2017 werd het budget met € 5.000 overschreden. Daarom wordt het budget voor chemicaliën en onderzoek zwemwater vanaf 2019 verhoogd met € 5.000.
- Aanpassing verzekeringspremies. Vanaf 2019 zijn de verzekeringspremies met ruim € 5.000 verhoogd.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Daling van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst in 2018 ten gevolge van minder toegerekende uren ten opzicht van 2017. In de daarop volgende jaren stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen jaarlijks met circa € 35.000.
- Mutaties meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze sportcomplexen en zwembaden. Zo wordt op grond van het onderhoudsplan in 2020 € 131.000 meer aan onderhoud begroot dan in 2019. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.
- Mutaties inhuur oproepkrachten. De stelpost voor inhuur oproepkrachten zwembaden wordt jaarlijks gemiddeld € 30.000 hoger dan het jaar ervoor. Dit heeft te maken met de

verwachte loonontwikkeling in het betreffende jaar. In 2017 werd veel minder uren oproepkrachten ingehuurd. Dit leverde in 2017 een voordeel van circa € 60.000 op.

- Mutaties salariskosten. Jaarlijks stijgen de toegerekende salariskosten door (verwachte) loonstijgingen. In 2018 bedraagt deze circa € 49.000 en de volgende jaren jaarlijks circa € 30.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Jaarlijks hogere huuropbrengsten sportvelden, verhuur sportaccommodaties en entreegelden zwembaden ten gevolge van indexeringen van de verhuurtarieven. Jaarlijks gaat het om circa € 12.000.
- Aanpassingen huuropbrengsten. In 2019 is ten opzichte van 2018 een aantal verhuuropbrengsten aangepast aan de werkelijke opbrengsten 2017.

Taakveld Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Ontwikkelingen

- Midden-Drenthe is Culturele gemeente van Drenthe voor 2019/2020. Het projectplan is aan de Provincie voorgelegd.

Wat willen we bereiken?

- De gemeente bewerkstelligt dat door verenigingen, clubs, kunstenaars, ateliers en overige organisaties en instellingen zelf de ingrediënten voor het projectplan Culturele Gemeente te laten aandragen. Zij doet dat bovendien door te verbinden; door tijdens het hele proces dwarsverbanden te stimuleren en te (laten) leggen.
- We willen kunst en cultuur toegankelijk laten zijn voor zo veel mogelijk mensen. In het cultuurbeleid leggen wij ook een accent op de verbinding met onze eigen tradities en geschiedenis.
- Bevorderen dat (vooral jonge) inwoners en bezoekers van de gemeente Midden-Drenthe in aanraking komen met kunst- en cultuur.
- Cultuureducatie met Kwaliteit biedt scholen de mogelijkheid structureel en laagdrempelig aandacht te besteden aan de kunstdisciplines: audiovisueel, beeldend, dans, drama, literatuur en muziek. Alle basisscholen in de gemeente Midden-Drenthe doen mee.
- Stimuleren van mondiale bewustwording.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven uitvoering aan de nota Cultuurbeleid 2015-2020. Het cultuurbeleid wordt de komende jaren volgens vier hoofdlijnen verder uitgewerkt:
 - Voorbereiden start cultureel jaar in 2019. Hiervoor is een gemeentelijk projectleider aangesteld.
 - Stimuleren creatief aanboren van geldbronnen en samenwerking en verbinding zoeken met elkaar (o.a. toerisme en recreatie).

- Een adviescommissie Cultuur adviseert over jaarlijkse thema's en subsidieaanvragen in dat verband.
- Stimuleren en bijdragen aan cultuureducatie en creativiteitsonderwijs in het basis en voortgezet onderwijs, zowel binnen- als buitenschools. Daarbij dient de inzet aan te sluiten bij het door het rijk in gang gezette beleid van Cultuureducatie met Kwaliteit.
- We subsidiëren:
 - Kunst en cultuuractiviteiten in het basis- en voortgezet onderwijs
 - Stichting Kunst4daagse
 - Culturele Raden
 - Wereldwinkel(s)
 - Cultuurprojecten
 - Culturele activiteiten
 - Huus van de Taol
 - Jeugdcultuurfonds
 - Amateuristische kunstbeoefening
 - Musea

Wat mag het kosten?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie Bedragen x € 1.000	2017	2018	2019	2020	2021	2022
	rekening		na wijz.			
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	210	363	204	205	205	206
Totaal lasten	210	363	204	205	205	206
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	210	363	204	205	205	206

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Ten opzichte van 2017 dalen de kosten in 2018 met circa € 23.000. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 6.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met bijna € 1.000.
- Budget culturele gemeente. In 2018 is een incidentele bijdrage van € 150.000 beschikbaar gesteld als voorbereiding van de culturele gemeente van Drenthe.
- Budget voor het Holocaust namenmonument. In 2018 is een incidentele bijdrage van € 15.600 beschikbaar gesteld voor het Holocaust namenmonument.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Musea

Ontwikkelingen

- De gezamenlijke overheden in de provincie Drenthe hebben een ambitiesdocument 'Door en voor Drenthe' opgesteld. Hiermee kunnen gemeenten middels cofinanciering gezamenlijke initiatieven op cultureel vlak ontplooiën. Voor onze gemeente heeft de provincie een bedrag van € 18.505 per jaar gereserveerd op basis van cofinanciering.
- De gemeente heeft een beperkt aantal musea (Stichting Oudheidkamer, Museum voor papierknipkunst, Apple museum, Herinneringscentrum Kamp Westerbork). Eén van de pijlers is om de positie van de kleine musea te verstevigen, maar ook kansen bieden voor nieuwe initiatieven.

Wat willen we bereiken?

- Door musea willen we kunst en cultuur verbinden met onze inwoners en daarmee bewustwording van ons cultureel erfgoed stimuleren.
- Kunst en cultuur zichtbaar en beleefbaar maken en voor een groot publiek toegankelijk maken.
- Door musea willen we 'eigen' tradities en geschiedenis vastleggen en hoe zij bijdragen aan het verhaal van (Midden-) Drenthe.
- Musea een bijdrage laten leveren aan de vrije tijdsbesteding en het toerisme.
- Structurele samenwerking initiëren tussen kleine musea en zoeken naar verbinding met het Drents Museum.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Structurele waarderingssubsidie beschikbaar stellen aan de in de gemeente gevestigde musea.
- Onze adviescommissie Cultuur stelt jaarlijks onder cofinanciering geld beschikbaar voor nieuwe initiatieven met een bredere kijk op kunst en cultuurbeleving.
- In samenspraak met musea wordt gekeken naar betere benutting van erfgoed en kunst.
- Het cultuurbudget van de provincie Drenthe inzetten voor kunst en cultuur (musea).
- Aansluiten bij Culturele alliantie voor versterking kleine musea en daardoor samenwerking zoeken met andere gemeenten.

Wat mag het kosten?

Musea Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	77	102	86	88	90	92
Totaal lasten	77	102	86	88	90	92
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	77	102	86	88	90	92

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Overheveling budgetten. De overheveling van 2017 naar 2018 van bijna € 20.000 voor het realiseren van de Cultuurhistorische waardekaart.
- Mutatie budget monumentenbeleid. Het verhogen in 2018 van het budget met € 2.500 voor overige uitgaven van het monumentenbeleid.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Jaarlijks stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen met circa € 2.000.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Media

Ontwikkelingen

- Op bibliotheekgebied zijn nieuwe ontwikkelingen te verwachten. In 2019 zullen de negen Drentse plattelands bibliotheken fuseren tot een gezamenlijke bibliotheekorganisatie. Deze organisatie voert voor de verschillende gemeenten het bibliotheekwerk uit, waarbij elke gemeente haar specifieke wensen kan inzetten. Het wordt een zakelijke opdrachtgever/opdrachtnemer relatie. Om dit goed neer te zetten wordt in samenwerking met het huidige bibliotheekbestuur en de gemeenteraad een visie ontwikkeld op het gemeentelijk bibliotheekbeleid.

Wat willen we bereiken?

- We werken aan het terugdringen van de laaggeletterdheid.
- Behoud van kwalitatief goede, voor alle inwoners bereikbare, bibliotheekvoorzieningen (lokaal georiënteerde basisbibliotheek, specifiek doelgroepenbeleid en samenwerking met andere lokale instellingen).
- We leren kinderen omgaan met sociale media, bijvoorbeeld op school.
- We zorgen dat kinderen plezier beleven aan lezen.
- Dat ouderen kunnen omgaan met digitalisering.
- Dat in alle integrale Kindcentra een bibliotheek op school aanwezig is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We brengen leesstimulering nadrukkelijk in verband met armoedebestrijding en participatie. Het is voor laaggeletterden moeilijk om mee te doen in de samenleving. We zien dat laaggeletterden een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door laaggeletterdheid te signaleren en aan te pakken, helpen we deze inwoners meer mee te doen in de samenleving. Als gemeente werken we meer samen met maatschappelijke partners bij de signalering en bestrijding van laaggeletterdheid.
- We gaan ouderen cursussen geven om te kunnen omgaan met digitalisering.
- We zorgen ervoor dan in alle 18 integrale Kindcentra een bibliotheek aanwezig is.

Wat mag het kosten?

Media	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedragen x € 1.000	rekening	na wijz.				
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	564	573	591	604	618	634
Totaal lasten	564	573	591	604	618	634
Totaal baten	5	2	2	2	2	2
Resultaat	559	572	589	602	616	632

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutatie subsidie bibliotheek. Door loon- en prijsstijging wordt elk jaar een hogere subsidie verstrekt van circa € 17.000 aan de provinciale bibliotheekcentrale in Assen.
- Lagere kapitaallasten. Vanaf 2020 wordt deze ruim € 2.000 lager en vanaf 2021 vervalt deze kapitaallast volledig. Dan is er een structureel voordeel van ruim € 2.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Bijdrage stichting Nationaal Restauratiefonds. In 2017 werd een bijdrage van bijna € 3.000 ontvangen van de stichting Nationaal Restauratiefonds voor het bibliotheekgebouw in Westerbork. In de volgende jaren vinden geen mutaties in de baten plaats.

Taakveld Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Ontwikkelingen

- Er is steeds meer aandacht voor natuurvriendelijk groenbeheer.
- Er wordt een start gemaakt met planmatig bomenbeheer.

Wat willen we bereiken?

- De ambities voor het begrotingsjaar 2019 zijn vooral het uitvoering geven aan het nieuwe beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid, zelfwerkzaamheid door bewoners.
- De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Wat gaan we daarvoor doen?

- De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Wat mag het kosten?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	10	6	6	6	6
Bestaand beleid	2.705	2.937	2.929	2.884	2.928	2.977
Totaal lasten	2.705	2.947	2.936	2.890	2.934	2.983
Totaal baten	9	3	3	3	3	3
Resultaat	2.696	2.944	2.932	2.887	2.931	2.980

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties budget onderhoud openbare groen. Hogere lasten voor het regulier onderhoud openbaar groen. Door verwachte loon- en prijsontwikkelingen stijgen de budgetten jaarlijks met circa € 30.000.
- Mutaties in de kapitaallasten. Door nieuwe investeringen stijgen de kapitaallasten in 2018 met € 103.000 en in 2019 met circa € 4.000. Vanaf 2020 gaan door afschrijven de rentelasten jaarlijks naar beneden.
- Mutaties ten gevolge van nieuw beleid. In 2017 is € 22.050 beschikbaar gesteld voor de kapitaallasten van het krediet Fietspad Oranjekanaal. In 2018 is € 9.809 aan afschrijving beschikbaar gesteld voor het krediet fietspaden. In 2018 en 2019 wordt € 6.300 structureel geld beschikbaar gesteld voor de kapitaallasten van het krediet fietspad de Zeven Blokken.
- Het vervallen van de incidentele gelden. In 2017 € 25.000 voor bloemrijke akkers. In 2018 en 2019 elk € 75.000 voor het groenplan Beilen en Westerbork en in 2018 € 25.000 voor het belevings- en wandelpad Hultinge en Lijsterlaan Beilen. Deze bedragen worden gedekt uit de reserve Openbare ruimte.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Ten opzichte van 2017 stijgen de apparaatskosten in 2018 met circa € 8.000. In 2019 worden de kosten voor loon- en prijsstijgingen bijna opgevangen door verlaging van de toegerekende uren. In de daarop volgende jaren stijgen deze posten door loon- en prijsontwikkelingen jaarlijks met circa € 20.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Kleine ontvangen baten. In 2017 is voor het groenfonds Elp € 5.000 ontvangen en € 1.500 als bijdrage in de kosten plan Breistroeken in Nieuw Balinge.

Programma

Sociaal domein

Taakveld

Samenkracht en burgerparticipatie
Wijkteams
Inkomensregelingen
Begeleide participatie
Arbeidsparticipatie
Maatwerkvoorzieningen (WMO)
Maatwerkdienstverlening 18+
Maatwerkdienstverlening 18-
Geëscaleerde zorg 18-

Programmadoelstelling

- Wij willen inwoners (financieel) ondersteunen die anders te weinig mogelijkheden/middelen hebben om deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.
- Wij willen alle inwoners met een beperking faciliteren om ondanks deze beperking zoveel mogelijk deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk verkeer. Daarbij wordt uitgegaan van in eerste instantie eigen kracht, daarna gemeenschapskracht, dan collectieve voorziening en als sluitstuk de individuele voorziening.
- Inwoners kunnen binnen een netwerk alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen. De ontvanger van de vraag zorgt ervoor dat de inwoner antwoord krijgt op de vraag of bij de juiste persoon terecht komt.
- In samenspraak met dorpen en wijken willen wij de leefbaarheid in de gemeente bevorderen. Bij leefbaarheid doelen we op de fysieke leefomgeving en op de sociale leefomgeving. In Midden-Drenthe maken we daarin geen onderscheid.
- Wij faciliteren de ontwikkelingen in de samenleving door een adequaat dorpenbeleid.
- Wij willen een goede zorgstructuur voor jongeren realiseren waarbij de nadruk ligt op een goede invulling van de preventieve zorg zodat zwaardere zorg zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Wij zorgen ervoor dat, als het noodzakelijk is, de juiste zwaardere zorg beschikbaar is voor jongeren.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden van de begroting 2018. Een ? betekent dat de informatie niet beschikbaar is.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Netto arbeidsparticipatie</i>	2017	Midden-Drenthe	67% (66,3%)	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.
	2017	25.000 - 50.000 inwoners	67,5% (66,5%)	
<i>Bijstandsuitkeringen</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	25,7 (26,1)	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	26,9 (26,8)	
<i>Aantal re-integratievoorzieningen</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	38,8 (29,6)	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	25,3 (22,9)	
<i>% Jeugdwerkloosheid</i>	2015	Midden-Drenthe	1,15% (1,15%)	Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	1,21% (1,21%)	
<i>% kinderen in armoede</i>	2015	Midden-Drenthe	3,89% (3,89%)	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	4,3% (4,3%)	
<i>Jongeren met jeugdhulp</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	12,3% (11,6%)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	9,3% (10,4%)	
<i>Jongeren met jeugdreclassering</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	0,3% (0,3%)	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugd-reclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	0,3% (0,3%)	
<i>Jongeren met jeugdbescherming</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	1,1% (1,2%)	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermings-maatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
				jaar.
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	1,0% (1,1%)	
<i>Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement</i>	tweede halfjaar 2017	Midden-Drenthe	? (?)	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
	tweede halfjaar 2017	25.000 - 50.000 inwoners	51 (56)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We hebben goede ervaringen met de dorpscontactambtenaren. Daarom gaan we daarmee verder. We zorgen dat er voldoende menskracht is om dat werk goed te doen.
- Het sociaal beleid is een belangrijke pijler onder deze coalitie. Iedereen moet kunnen meedoen! Ook moet iedereen de zorg kunnen krijgen die hij nodig heeft. En onze inwoners moeten die zorg kunnen betalen.
- We hebben als gemeente goed sociaal beleid. Dat houden we. Soms bouwen we daarop verder, dat noemen we dan hieronder. Verder houden we het sociaal beleid zoals het nu is.
- Sinds een paar jaren hebben we als gemeente nieuwe taken. Het gaat om de Jeugdzorg, de uitgebreide WMO en de Participatiewet. Bij deze nieuwe taken past een andere manier van werken. Daar hebben we de afgelopen jaren een begin mee gemaakt. Tegelijk willen we daar met veel enthousiasme verder in ontwikkelen. Zo gaan we een verbinding maken met andere onderwerpen. Zoals bijvoorbeeld met sport en cultuur. We stemmen de verschillende onderdelen van beleid op elkaar af. We letten op het geheel, zodat het voor onze inwoners overzichtelijker wordt.
- We krijgen van het Rijk geld voor de Jeugdzorg, WMO en de Participatiewet. Binnen het totale budget kunnen we schuiven. Het kan bijvoorbeeld gebeuren dat we bij de WMO overhouden en bij de Jeugdzorg tekort komen. Dan gebruiken we het WMO-geld voor de Jeugdzorg.
- We gaan door met de ontwikkeling van de WMO. We houden daarbij rekening met meer oude mensen (vergrijzing). We kunnen de WMO zoals het nu lijkt uitvoeren met het geld dat we krijgen.

- De jongere staat centraal. Als hij hulp nodig heeft, krijgt hij die ook. We geven tegelijk extra aandacht aan de kosten van de Jeugdzorg. We gaan door met het beleid dat er is. Dat doen we samen met onze partners in de Jeugdzorg. Het voorkómen van problemen wordt daarbij steeds belangrijker.
- Soms heeft de ene gemeente meer kosten dan de andere gemeente. Bijvoorbeeld omdat er meer instellingen voor jongeren in die gemeente zijn. We gaan in de provincie met anderen overleggen hoe we daar goed mee om kunnen gaan.
- We gaan goed letten op wat we uitgeven. Als dat kan, nemen we maatregelen om minder uit te geven. Bijvoorbeeld als we contracten sluiten. Zorgaanbieders krijgen van ons een eerlijke prijs voor hun werk. Zodat de mensen die werken in de zorg volgens de regels salaris krijgen. Van onze kant verwachten we dat de zorgaanbieders zich aan onze eisen voor kwaliteit houden.
- We werken veel samen met de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe. Dat blijven we doen. Daarbij heeft de gemeente de rol van opdrachtgever. We zorgen ervoor dat de samenwerking past bij de gemeente die we willen zijn. Dat betekent dat Welzijnswerk zich aanpast aan de veranderende samenleving.
- We doen als gemeente mee in Alescon. Alescon is belangrijk voor mensen die heel moeilijk of helemaal niet een gewone baan kunnen vinden. Alescon zal ophouden te bestaan.
- Op dit moment kijken we als gemeente of we een nieuwe organisatie voor deze mensen kunnen maken, samen met de gemeenten De Wolden en Hoogeveen. Daarbij letten we eerst en vooral op het belang van de mensen om wie het gaat.

Verbonden partijen

[Werkvoorzieningsschap Alescon](#)

Beleidskaders

Nota integrale schuldhelpverlening 2013-2017 gemeente Midden-Drenthe

[Re-integratie is \(net\) werken 2016 - 2020](#)

[Nota Chronisch zieken en gehandicapten 2015-2019 gemeente Midden-Drenthe](#)

Keuzenota Wet maatschappelijke ondersteuning in Midden-Drenthe

Nota persoonsgebonden budget en eigen bijdrage bij de Wmo

Nota + Plan van aanpak vrijwilligersbeleid 'Meedoen in Midden-Drenthe'

Nota 'Als Jeugd en toekomst tellen' (visie op de Jeugdzorg)

[Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Midden-Drenthe](#)

[Nota Re-integratiebeleid 2016-2020](#)

[Mantelzorgbeleid en vrijwillige ondersteuning](#)

[Transformatie Nota WMO 2016](#)

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

Taakveld Samenkracht en burgerparticipatie

Ontwikkelingen

- Stichting Welzijnswerk en DorpenOverleg Midden-Drenthe (DOM)

In samenwerking met de Stichting Welzijnswerk en DOM wordt verder gewerkt aan het project Dorpszorg in verschillende dorpen. Het project richt zich op het vraagstuk hoe de zorg in kleine dorpen op een goede wijze kan worden georganiseerd.

- Vitaal Platteland

De gemeente krijgt tot en met 2018 jaarlijks 50.000 euro van de provincie om leefbaarheidsinitiatieven van inwoners te ondersteunen. Voor de verplichte gemeentelijke cofinanciering worden diverse budgetten aangesproken. Het gaat hierbij om brede initiatieven, met impact voor het hele dorp of de hele wijk of zelfs de hele gemeente. De provincie is in overleg met de Drentse gemeenten over voortzetting van deze regeling.

Met de Stichting Welzijnswerk is gekeken naar een invulling van het takenpakket na de fusie en na de drie decentralisaties. Dit heeft geresulteerd in een budgetcontract voor 2018. In 2019 wordt het budgetcontract verder geconcretiseerd.

De verwachting is dat de instroom van vluchtelingen beperkt blijft. Dit betekent ook dat de taakstelling huisvesting statushouders lager ligt dan de afgelopen jaren. Vluchtelingenwerk blijft verantwoordelijk voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders.

- Wijkgericht Werken

Met de wijkgerichte aanpak, dus samen met inwoners en onze maatschappelijke partners, de fysieke en sociale leefbaarheid in de wijken/buurtten behouden en waar nodig verbeteren (schoon, heel, sociaal en veilig).

- Inwonerbetrokkenheid en Maatschappelijke initiatieven

De gemeente wil, als antwoord op de veranderende samenleving, meer regie geven aan de inwoners, met de daarbij behorende verantwoordelijkheden.

- Sociaal raadsliedenwerk.

De spreekuren van de sociaal raadvrouw worden druk bezocht. We zien nog steeds een toename van het aantal contacten en het aantal vragen dat gesteld wordt.

Wat willen we bereiken?

Het in verband met de sociale samenhang en de leefbaarheid van buurten en dorpen:

- Ondersteunen van het particulier initiatief.
- Het handhaven van de bestaande accommodaties in alle dorpen.
- Uitvoeren van leefbaarheidsinitiatieven dorpsbelangenorganisaties (kleine dorpenbeleid).
- Voortzetten bestaande overlegstructuur met inwoners- en dorpsbelangenorganisaties.
- Collegebezoek aan de dorpsbelangenorganisaties.

- Subsidiëren van de activiteiten van diverse instellingen zoals de Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe en van het maatschappelijk werk.
- Voldoen aan onze wettelijke verplichting om statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) te huisvesten en het aanbieden van maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk.
- Het sociaal raadsliedenwerk continueren als laagdrempelige voorziening voor met name minima.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ontwikkelen een aanpak waarbij we inwoners als partners aanspreken. Op basis van wat inwoners willen en kunnen, ontwikkelen we vormen van informele hulp en ondersteuning.
- Subsidiëring Stichting Welzijnswerk Midden-Drenthe.
- Uitvoering Subsidieregeling deskundigheidsbevordering vrijwilligers.
- Uitvoeren acties in Mantelzorg en vrijwilligersondersteuning.
- We maken afspraken met woningcorporaties om de benodigde woonruimte voor statushouders te realiseren. Daarbij zorgen we voor hun maatschappelijke begeleiding en participatie in onze samenleving.
- Subsidiëring Vluchtelingenwerk.
- We faciliteren de sociaal raadvrouw en zorgen voor spreekuurlocaties in Beilen, Westerbork en Smilde.

Wat mag het kosten?

Samenkracht en burgerparticipatie Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	4.520	3.357	2.949	3.024	3.063	3.202
Totaal lasten	4.520	3.357	2.949	3.024	3.063	3.202
Totaal baten	885	54	4	4	4	4
Resultaat	3.635	3.303	2.945	3.020	3.059	3.197

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Kosten AZC Oranje. Halverwege 2017 werd het AZC Oranje gesloten. In 2017 werd aan de uitvoering nog circa € 162.000 besteed. Ook is € 1 miljoen in een voorziening gestort voor het mogelijk niet terug ontvangen van de voorgesloten bedragen aan JADE.
- De vrijval van de uitvoeringskosten inburgering. Vanaf 2019 wordt hiervoor geen budget meer geraamd. De kosten worden hierdoor bijna € 310.000 lager.
- De incidentele bijdrage voor het project Mooi Op Eigen Kracht van € 30.000. MOEK is een project dat om het jaar wordt uitgevoerd. Dat betekent dat voor 2019 hiervoor geen budget is geraamd. Het is de bedoeling dit project voort te zetten in 2020.
- De beschikbare middelen voor het project Vitaal platteland. Het restant van de bijdrage 2017 te weten € 52.000 is overgeheveld naar 2018. In 2018 is ook de provinciale bijdrage van € 50.000 toegevoegd aan dit budget.

- De beschikbare middelen voor het project onbeperkt houdbaar dorpshuizen. In 2018 is hiervoor nog € 19.000 beschikbaar.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 40.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 12.000.
- Mutaties meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen. Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze dorpshuizen en jeugdsozen. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.
- Hogere subsidies. Aan diverse gesubsidieerde instellingen: sociale raadvrouw, st. Vluchtingenwerk, st. Welzijn Midden-Drenthe worden hogere bijdragen verstrekt. Door (verwachte) loon- en prijsontwikkelingen ontvangen de gesubsidieerde instellingen jaarlijks een hogere subsidie. Voor 2019 wordt deze extra subsidie geraamd op bijna € 52.000. In de jaren erna stijgt deze subsidie elk jaar gemiddeld met circa € 53.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Baten AZC Oranje. Van het rijk werd in 2017 € 474.000 ontvangen als OHVA vergoeding voor het huisvesten van asielzoekers voor het voortgezet onderwijs en € 148.000 als aanvullende OHBA vergoeding voor extra huisvesting van asielzoekers voor het basisonderwijs. Hiernaast is € 30.000 aan gemaakte energiekosten gedeclareerd bij JADE en € 37.000 bij COA voor het inschrijven van asielzoekers in onze basisadministratie.
- De provinciale bijdrage voor het project Vitaal platteland. In 2018 is hiervoor € 50.000 ontvangen. De jaren erna zijn er geen financiële mutaties.

Taakveld Wijkteams

Ontwikkelingen

- De veranderingen in zorg, welzijn, werk en inkomen vragen een nieuwe manier van werken van professionals en beleidsmakers in het sociaal domein. Met als belangrijkste pijlers integraal samenwerken en passende ondersteuning dichtbij huis.

Wat willen we bereiken?

- Het doel van het wijkteam is het werken in een multidisciplinair team met een integrale aanpak. De aanpak richt zich op zorggerelateerde problematiek van 18+, waarbij maatwerk centraal staat.
- Oplossingen zoeken en kansen pakken in plaats van elkaars werk over willen doen. Versnippering van en onduidelijkheid over verantwoordelijkheden behoren straks tot het verleden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zoals opgenomen in het actieplan 2017 Welwozo zijn vanaf 2017 wijkteams in de kernen Smilde, Westerbork en Beilen operationeel.
- Het wijkteam is op maat per kern ingericht. Dat betekent ook dat de samenstelling per wijkteam is afgestemd op de problematiek van de inwoners. In Smilde is daarom bijvoorbeeld Verslavingszorg Noord Nederland toegevoegd, terwijl in Beilen en Smilde GGZ vertegenwoordigd is.
- De gemeente geeft invulling aan haar regierol en zit de wijkteams voor.
- De partijen komen 1 x per maand bijeen en brengen casuïstiek in.
- Naast casuïstiek worden ook thema's waaronder dementie, eenzaamheid, cliëntondersteuning, valpreventie en ouderenwerk besproken.

Wat mag het kosten?

Wijkteams Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	828	776	593	605	618	631
Totaal lasten	828	776	593	605	618	631
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	828	776	593	605	618	631

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. In 2018 zijn de uren voor het product eerstelijnsloket Jeugd fors verhoogd. In 2018 wordt € 103.000 meer begroot dan in 2017. Vervolgens zijn door herschikking van de werkzaamheden toegerekende uren vanaf 2019 weer fors verlaagd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verlaging van circa € 187.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 8.000.
- Mutaties budget Eerstelijnsloket jeugd. In 2017 werd € 203.000 besteed. Door herschikking van de werkzaamheden zijn er vanaf 2018 geen bestedingen op dit budget meer.
- Het jaarlijks indexerings van budgetten door loon- en prijsontwikkelingen. De budgetten voor jeugdmaatschappelijk werk en preventief jeugdbeleid stijgen jaarlijks met circa € 5.000.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Inkomensregelingen

Ontwikkelingen

- Kwijtschelding:

Geen verruiming: vermogensnormen voor kwijtschelding en Participatiewet worden niet gelijk getrokken.

Bezwaar- en beroepsmogelijkheid beschikking kwijtschelding: ingangsdatum na 2021.

Overleg Waterschap Drents Overijsselse Delta om overeenkomstig het gemeentelijk beleid de maximaal toegestane rijksnormen te hanteren.

- Gebruik van de minimaregelingen

Binnen de gemeente is een breed pakket aan inkomensondersteuning beschikbaar. We zagen ook in 2017 een toename van het aantal gebruikers.

- Evaluatie Zorgkostenregeling

In 2017 werd de Regeling voor chronisch zieken en gehandicapten geëvalueerd en werd geconstateerd dat het aantal gebruikers in 2016 behoorlijk achter bleef bij de prognose. Ook werd geconcludeerd dat de er meer ingezet moet worden op brede communicatie over de regeling. In het Coalitieakkoord 2018 – 2022 is besloten om de doelgroep van de Zorgkostenregeling te verruimen van 110% naar 130%. Het college heeft de beleidsregels in 2018 opnieuw vastgesteld en daarbij ook diverse verbeteringen vastgesteld waaronder verruiming van de aanvraagtermijn. Ook werd besloten de Regeling voor chronisch zieken en gehandicapten voortaan “Zorgkostenregeling” te noemen.

- Notitie Kindpakket 2018

In februari 2018 heeft de raad de “Notitie Kindpakket 2018” definitief vastgesteld en daarmee besloten tot invoering van twee nieuwe regelingen: de sportbon voor kinderen van 4 tot 18 jaar en een schoolkostenregeling voor brugklassers en voor kinderen tot 18 jaar in hogere klassen op het voortgezet onderwijs.

- Fraudebeleid

In 2017 hebben wij ons fraudebeleid tussentijds geëvalueerd. Er wordt goed uitvoering gegeven aan het vastgesteld beleid. Wij hebben geconstateerd dat hoogwaardige handhaving loont en tot een forse besparing heeft geleid.

Wat willen we bereiken?

- Het verlenen van kwijtschelding overeenkomstig de maximaal door het rijk toegestane normen aan belastingplichtigen met een laag inkomen en vermogen.
- Door de samenwerking met de waterschappen het gezamenlijk doel in het belang van de inwoner: gemeente toetst één aanvraag voor heffingen door gemeente en het waterschap.
- We willen een sociaal sterk Midden-Drenthe zijn.
- Inwoners die recht hebben op een gemeentelijke regeling weten dat en maken er gebruik van.
- Dankzij hoogwaardige handhaving en goede controles gaan wij misbruik van de bijstand en regelingen tegen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het toetsen van aanvragen om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en waterschapsheffingen.

- Het toetsen van de inkomens- en vermogensgegevens op basis van gemeentelijke- en waterschapsnormen. Hierbij maken we gebruik van de mogelijkheid om, met toestemming van de aanvrager, de inkomens- en vermogensgegevens te toetsen via het Landelijk Inlichtingen Bureau.
- We gaan de toekenningen van de kwijschelding gelijktijdig met het opleggen van de aanslag(en) bekend maken op het aanslagbiljet.
- We implementeren de nieuwe Kindregelingen en de aanpassingen in de Zorgkostenregeling.
- We continueren onze inzet om het niet gebruik van regelingen tegen te gaan. Vooral het niet gebruik van de Zorgkostenregeling.
- Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden.
- We continueren onze hoogwaardige handhaving en zorgen voor goede voorlichting over de bijstand en de minimaregelingen.

Wat mag het kosten?

Inkomensregelingen Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	9.888	9.963	9.847	9.879	9.877	9.912
Totaal lasten	9.888	9.963	9.847	9.879	9.877	9.912
Totaal baten	7.489	7.578	7.578	7.578	7.578	7.578
Resultaat	2.399	2.384	2.269	2.301	2.299	2.333

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties WWB levensonderhoud. In 2017 werd ten opzichte van 2018 € 190.000 minder besteed aan de diverse budgetten van WWB levensonderhoud.
- Mutaties minimabeleid. In 2017 werd € 194.000 extra uitgegeven aan bijzonder bijstand en € 70.000 extra aan uitkeringen voor activiteiten.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. In 2018 is € 52.000 minder begroot dan dat in 2017 is besteed. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd waardoor de budgetten met circa € 92.000 zijn verhoogd. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 26.000.
- Mutaties Kindpakket. Vanaf 2018 wordt een budget van € 125.000 opgenomen voor het Kindpakket. Dit budget wordt in 2019 incidenteel met € 23.000 verhoogd maar vanaf 2020 wordt het budget met € 35.500 structureel verlaagd.
- Wijziging toerekening. Vanaf 2019 worden de automatisering kosten toegerekend aan het taakveld Overhead. Hierdoor ontstaat er vanaf 2019 een verlaging van € 106.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties 2017. Ten opzichte van 2018 werd in 2017 € 345.000 minder rijksbijdrage ontvangen voor WWB levensonderhoud. Hiertegenover staan ook lagere lasten en werd ruim € 254.000 teruggevorderd aan uitkeringen.

- In de jaren 2018 tot en met 2022 zijn er geen mutaties begroot in de baten.

Taakveld Begeleide participatie

Ontwikkelingen

- Vanaf 1 januari 2019 zijn de taken van Alescon overgeheveld naar de Nieuwe Entiteit Zuid (NEZ). De GR Alescon is per die datum geliquideerd. In de NEZ werken we samen met de gemeenten Hoogeveen en De Wolden.
- De NEZ krijgt een taak in de uitvoering van de Wsw en de NEZ gaat daarnaast andere doelgroepen begeleiden in de stap naar het reguliere werk.

Wat willen we bereiken?

- We willen dat de NEZ onze kwetsbare inwoners zo goed mogelijk begeleidt en ontwikkelt om aan het werk te gaan. Het liefst zo veel mogelijk buiten de organisatie van NEZ.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente doet zelf de actieve bemiddeling naar werk. Voor de mensen die wat meer ondersteuning nodig hebben, biedt de NEZ hiervoor trajecten aan. Daarnaast hebben ze werkplekken ingericht voor het beschut werk. En begeleiden ze de doelgroep Wsw.

Wat mag het kosten?

Begeleide participatie Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	432	454	457	459	460	462
Totaal lasten	432	454	457	459	460	462
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	432	454	457	459	460	462

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Ontwikkelingen Alescon. Door loon- en prijsstijgingen gaat de bijdrage aan Alescon 2018 € 35.000 omhoog ten opzichte van 2017. In afwachting van de verdere ontwikkeling van deze gemeenschappelijke regeling is de begrote bijdrage vanaf 2019 niet meer geïndexeerd.
- Mutaties budget maatschappelijke stage. In 2017 werd nog € 34.000 besteed aan maatschappelijke stage. Vanaf 2018 wordt dit budget niet meer begroot.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. In 2018 wordt € 13.000 meer begroot dan dat in 2017 is besteed. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd waardoor de budgetten ten opzichte van 2018 met circa € 3.000 zijn verhoogd. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 1.500.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Arbeidsparticipatie

Ontwikkelingen

- Het huidige re-integratiebeleid is vastgesteld in 2016 in de beleidsnota Re-integratie is (net)werken. Hier wordt uitvoering aan gegeven. In 2019 gaan we extra inzet plegen op de re-integratie van statushouders en op 50 plussers.
- Daarnaast wordt naar alle waarschijnlijkheid de Participatiewet aangepast: de loonkostensubsidie zal als instrument verdwijnen en daarvoor in de plaats komt de loondispensatie. Wanneer dit precies gaat gebeuren is momenteel onbekend.
- Ook de Wet inburgering wordt aangepast naar verwachting per 2020. Gemeenten krijgen weer meer de regie op de inburgering.

Wat willen we bereiken?

- We willen bijstandsgerechtigden (weer) zelfstandig maken.
- We willen de mogelijkheden voor regulier werk bevorderen.
- We willen het verdienvermogen van mensen benutten.
- We willen scholing van met name de doelgroep 18 tot 27 jaar bevorderen.
- We willen actieve deelname aan de maatschappij bevorderen.
- We willen de contacten met (lokale) werkgevers onderhouden en uitbreiden.
- We willen nauw samenwerken met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio.
- We willen werken op basis van vaste afspraken met onze klanten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We richten ons met name op het actief bemiddelen van werkzoekenden naar duurzame arbeid. Voor de mensen voor wie dat niet haalbaar is, zetten we in op sociale activering en participatie.

Wat mag het kosten?

Arbeidsparticipatie Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.216	1.220	1.104	1.159	1.155	1.187
Totaal lasten	1.216	1.220	1.104	1.159	1.155	1.187
Totaal baten	74	74	0	0	0	0
Resultaat	1.142	1.147	1.104	1.159	1.155	1.187

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Budget impulsbanen. Een incidentele bedrag van € 71.000 voor het creëren van impulsbanen in 2018.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 20.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 16.000.
- Mutaties post salariskosten. In 2017 werd € 77.000 en 2018 € 45.000 toegerekend als salariskosten. Vanaf 2019 is deze post komen te vervallen.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Subsidie impulsbanen. Een incidentele bijdrage in 2018 van € 73.000 vanuit de Europese Unie voor het creëren van impulsbanen.

Taakveld Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ontwikkelingen

- Niet alle inwoners redden het (volledig) zelfstandig. Ook niet met behulp van hun omgeving. Hen bieden we een vangnet van voorzieningen. Dat begint bij cliëntondersteuning dat door Welzijn Midden Drenthe wordt verzorgd. Zij helpen mensen hun vraag helder te krijgen. Indien nodig komen zij samen tot een pakket aan voorzieningen. Maatwerk en duurzaamheid van oplossingen zijn hierbij de uitgangspunten. Zo bestaan de oplossingen altijd uit een combinatie van eigen kracht, inzet van vrijwilligers en mantelzorgers en inzet van betaalde zorg en ondersteuning. Omdat cliëntondersteuning ook in het wijkteam zitting heeft, is er borging van complexe casuïstiek.

Wat willen we bereiken?

- Onze inwoners zijn zelfredzaam en samenredzaam. Zij doen mee aan de (lokale) samenleving.
- Dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen.
- We hebben extra aandacht voor de kwetsbare inwoners zoals de minder mobiele ouderen en verwarde personen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We ondersteunen de zelfredzaamheid en participatie van inwoners en houden de zorg betaalbaar. En wel door focussen op preventie, zorg dicht bij mensen te organiseren en te kiezen voor een integrale aanpak.
- Voor inwoners die het niet op eigen kracht redden, bieden we een vangnet.
- Indien nodig krijgen mensen zorg dicht bij huis om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen.

- Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en zorgaanbieders ontwikkelen we nieuwe vormen van zorg. Denk aan vrijwillige zorg gecombineerd met professionele inzet, intramurale zorg met ambulante zorg samen met ambulante zorg en buurtgerichte zorg waarin verschillende partijen samenwerken. Deze aanpak krijgt steeds meer en beter vorm door initiatieven vanuit het samenwerkingsverband van Welwozo.

Wat mag het kosten?

Maatwerkvoorzieningen (WMO) Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.204	1.631	1.692	1.731	1.770	1.811
Totaal lasten	1.204	1.631	1.692	1.731	1.770	1.811
Totaal baten	6	28	6	6	6	6
Resultaat	1.198	1.603	1.687	1.725	1.764	1.805

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Aanpassingen in de beschikbare WVG voorzieningen. Ten opzichte van 2018 werd in 2017 € 300.000 minder besteed. In 2019 vindt er diverse onderlinge verschuivingen plaats binnen de WVG posten en worden de gezamenlijke budgetten met ruim € 6.000 verhoogd. In de jaren erna vindt op basis van de verwachte loon- en prijsontwikkelingen jaarlijks een verhoging van circa € 29.000 plaats.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Door toegenomen werkzaamheden worden meer uren toegerekende waardoor deze budgetten in 2018 met € 124.000 stijgen en vanaf 2019 komt hier nog € 55.000 boven op. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 10.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Aanpassing van de terug ontvangen bedragen. Op grond van de werkelijke ontvangsten in 2017 is vanaf 2019 deze begrotingspost met € 22.000 verlaagd.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18+

Ontwikkelingen

- Begin september 2018 vindt de evaluatie plaats voor het resultaatgericht inkopen in Noord en Midden Drenthe (NMD) verband door Vilans. De centrale vraag in de evaluatie is: heeft resultaatgericht werken bijgedragen aan het verwezenlijken van de gezamenlijke uitgangspunten?
- Eind 2017 heeft het college het schuldhelpbeleid geëvalueerd. Geconcludeerd werd dat de in de beleidsnota gestelde doelen behaald zijn en dat de kosten in 2016 € 200.000,- lager waren dan de kosten in 2014, voor de invoering van de budgetconsulent en de overstap van de GKB

naar Sociaal.nl. Ook in 2017 bleven de totale kosten voor schuldhulpverlening op het niveau van 2016.

- De aanmeldingen voor advies en schuldhulp bij de budgetconsulent waren in de afgelopen jaren zelfs iets hoger dan in 2014.
- In februari 2018 heeft de raad de “evaluatie schuldhulpverlening 2007-2016” vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

- We realiseren een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en ouder.
- Inwoners kunnen optimaal participeren in de lokale samenleving.
- De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zorginstellingen en belangenbehartigers verder verstevigen.
- De wijkteams borgen in het lokale zorgoverleg 18+.
- Inwoners kunnen aan één loket alle relevante informatie op het gebied van maatschappelijke ondersteuning krijgen.
- Een pilot starten gericht op een integrale thuisondersteuning tussen huishoudelijke hulp en persoonlijke verzorging.
- Een besluit over de organisatievorm Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang per uiterlijk 2020.
- Inwoners met beginnende of problematische schulden worden snel en goed geholpen om weer grip op hun financiën te krijgen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Begin september 2018 vindt de evaluatie plaats voor het resultaatgericht inkopen in NMD verband door Vilans. De centrale vraag in de evaluatie is: heeft resultaatgericht werken bijgedragen aan het verwezenlijken van de gezamenlijke uitgangspunten? De uitgangspunten die als basis zijn meegenomen in de NMD aanbesteding Wmo-Jeugd luiden
- De evaluatie van het resultaatgericht werken is in oktober afgerond. De conclusies van dit onderzoek worden aangevuld met financiële overzichten en juridisch advies. Bedoeld om een keuze te kunnen maken of verlengen of een nieuwe inkoop. De colleges van NMD kunnen op basis van het onderzoek en de andere gegevens dan gefundeerd een keuze maken tussen verlengen van de raamcontracten of een start van een nieuwe inkoop die voor 2020 moet zijn afgerond. Vooruitlopend op het college advies is een tijdsplan voor inkoop opgesteld. Daarin is ook opgenomen het ophalen van kaders en uitgangspunten voor de inkoop bij het college en raad. Marktconsultatie vindt plaats oa met de toegang, zorgaanbieders, onderwijs, huisartsen. Tevens wordt geïnventariseerd welke diensten nog meer op NMD niveau zouden kunnen worden ingekocht.
- Samen met onze maatschappelijke partners zorgen voor een zo goed mogelijk sluitende aanpak voor mensen met (financiële) problemen of schulden

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18+ Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	5.997	8.242	8.319	8.585	8.824	9.057
Totaal lasten	5.997	8.242	8.319	8.585	8.824	9.057

Totaal baten	571	617	570	570	570	570
Resultaat	5.426	7.626	7.749	8.015	8.254	8.487

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Aanpassingen beschikbare budgetten WMO. Op grond van de verwachte rijksbudgetten, bestedingen voorgaande jaren en ontwikkelingen waren in 2017 overschotten, zijn de budgetten in 2018 verhoogd maar door kortingen in 2019 weer lager bijgesteld. Per saldo waren de bestedingen 2017 ruim € 2 miljoen lager dan de begrote budgetten in 2018. In 2019 zijn de budgetten met € 200.000 verhoogd. In de jaren erna worden op grond van ontwikkelingen en van verwachte loon- en prijsstijgingen de budgetten elk jaar structureel verhoogd: 2020: € 247.000 en 2021: € 220.000 en 2022: € 213.000.
- Mutaties budget schuldhulpverlening. In 2017 werden minder producten schuldhulpverlening ingekocht. Hierdoor ontstond er in dat jaar een voordeel van € 126.000. In 2018 is incidenteel het budget met € 16.000 verlaagd.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verlaagd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verlaging van circa € 23.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 19.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Verlaging van de eigen bijdrage huishoudelijke verzorging. Op basis van werkelijke baten in 2017 is de eigen bijdrage vanaf 2019 verlaagd met bijna € 47.000.

Taakveld Maatwerkdienstverlening 18-

Ontwikkelingen

- Begin september 2018 vindt de evaluatie plaats voor het resultaatgericht inkopen in Noord en Midden Drenthe (NMD) verband door Vilans. De centrale vraag in de evaluatie is: heeft resultaatgericht werken bijgedragen aan het verwezenlijken van de gezamenlijke uitgangspunten?

Wat willen we bereiken?

- We realiseren een sluitende aanpak voor alle inwoners van 18 jaar en jonger.
- De samenwerking met zorgaanbieders en huisartsen verder verstevigen.
- De jeugdteams meer een positie geven in de indicatiestelling.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Begin september 2018 vindt de evaluatie plaats voor het resultaatgericht inkopen in NMD verband door Vilans. De centrale vraag in de evaluatie is: heeft resultaatgericht werken bijgedragen aan het verwezenlijken van de gezamenlijke uitgangspunten?

- De evaluatie van het resultaatgericht werken is in oktober afgerond. De conclusies van dit onderzoek worden aangevuld met financiële overzichten en juridisch advies. Bedoeld om een keuze te kunnen maken: of verlengen of een nieuwe inkoop. De colleges van NMD kunnen op basis van het onderzoek en de andere gegevens dan gefundeerd een keuze maken tussen verlengen van de raamcontracten of een start van een nieuwe inkoop die voor 2020 moet zijn afgerond. Vooruitlopend op het college advies is een tijdspad voor inkoop opgesteld. Daarin is ook opgenomen het ophalen van kaders en uitgangspunten voor de inkoop bij het college en raad. Marktconsultatie vindt plaats o.a. met de toegang, zorgaanbieders, onderwijs, huisartsen. Tevens wordt geïnventariseerd welke diensten nog meer op NMD niveau zouden kunnen worden ingekocht.
- In gesprek gaan met de zorgaanbieders over de afgegeven indicaties vanuit de huisartsen.

Wat mag het kosten?

Maatwerkdienstverlening 18- Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	6.817	5.709	6.882	7.082	7.245	7.383
Totaal lasten	6.817	5.709	6.882	7.082	7.245	7.383
Totaal baten	2	0	0	0	0	0
Resultaat	6.815	5.709	6.882	7.082	7.245	7.383

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Aanpassingen beschikbare budgetten voor Jeugd. Op grond van de verwachte rijksbudgetten, bestedingen voorgaande jaren en ontwikkelingen zijn de budgetten van de posten in 2019 geactualiseerd. Per saldo gaan de budgetten conform de bestedingen in 2017 met bijna € 1,1 miljoen omhoog. In de jaren erna worden op grond van ontwikkelingen en van verwachte loon- en prijsstijgingen de budgetten elk jaar structureel verhoogd: 2020: € 193.000 en 2021: € 156.000 en 2022: €131.000.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 111.000. In de daarop volgende jaren stijgt door loon- en prijsontwikkelingen deze post jaarlijks met circa € 7.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Ouderlijke bijdrage. In 2017 werd bijna € 2.000 als ouderbijdragen individuele voorzieningen en opvang jeugd ontvangen. In de overige jaren wordt er op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Geëscaleerde zorg 18-

Ontwikkelingen

- Deze zorg valt binnen het CJG en wordt of vanuit het CJG opgepakt (dwang) of het wordt doorgezet naar Veilig Thuis Drenthe (VTD) of Jeugdbescherming Noord (jeugdbescherming en jeugdreclassering). Het doel is kinderen zo veilig en optimaal mogelijk te laten functioneren. Voor de continuïteit is het van belang dat regelmatig overleg plaats vindt met de gecertificeerde instellingen (GI's).

Wat willen we bereiken?

- Het streven is zo vroeg mogelijk eventuele problemen te signaleren, maar desondanks kan het escaleren. Als dit gebeurt, moet er snel en daadkrachtig worden opgetreden. Om de veiligheid van jongeren te waarborgen kunnen gemeenten een beroep doen op VTD. VTD heeft de opdracht om huiselijk geweld en kindermishandeling effectief aan te pakken. De routes zijn helder.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnen het CJG zijn specialisten complexe opvoedvraagstukken geplaatst die uitvoering moeten geven aan de geformuleerde doelstelling.

Jeugdhulpregio Drenthe

Lokaal wat lokaal kan is ons uitgangspunt. Sommige onderdelen worden echter provinciaal opgepakt door de jeugdhulpregio Drenthe. Vanaf 2017 is de gemeente Hoogeveen de coördinerende gemeente voor die onderdelen die door de 12 gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd. Dit gaat o.a. om het contractmanagement (financieel) beheer en de inhoudelijke regie over o.a. Spoed4Jeugd; JB/JR-maatregelen, Pleegzorg, de transformatiemonitor. Zowel aan de zorgkosten als de uitvoeringskosten wordt door de 12 gemeenten bijgedragen.

Wat mag het kosten?

Geëscaleerde zorg 18- Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	405	714	653	662	671	680
Totaal lasten	405	714	653	662	671	680
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	405	714	653	662	671	680

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Aanpassingen beschikbare budgetten voor veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd. Op grond van de verwachte rijksbudgetten, bestedingen voorgaande jaren en ontwikkelingen zijn de budgetten van de posten in 2019 geactualiseerd. Per saldo gaan de budgetten met bijna € 141.000 omlaag. In de jaren erna worden op grond van ontwikkelingen en van

verwachte loon- en prijsstijgingen de budgetten elk jaar structureel met circa € 6.000 verhoogd.

- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. De verlaging van de uren in 2018 zijn in 2019 weer teruggedraaid. Het verlaging van € 63.000 in 2018 wordt in 2019 weer een verhoging van circa € 80.000. In de daarop volgende jaren stijgt door loon- en prijsontwikkelingen deze post jaarlijks met circa € 3.000.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Programma **Volksgezondheid en milieu**

Taakveld	Volksgezondheid Riolering Afval Milieubeheer Begraafplaatsen en crematoria
-----------------	---

Programmadoelstelling

- Wij bewaken en bevorderen de volksgezondheid.
- Wij scheppen voorwaarden voor een divers functioneel gebruik van de ruimte in zijn geheel.
- Wij hebben een zorgplicht voor een (milieuhygiënisch) goede kwaliteit van het woon- en leefklimaat.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden van de begroting 2018. Een ? betekent dat de informatie niet beschikbaar is.

Indicator	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Fijn huishoudelijk restafval</i>	2016	Midden-Drenthe	231 (235)	De hoeveelheid restafval (niet gescheiden ingezameld huishoudelijke afval) per inwoner per jaar (kg)
	2016	25.000 - 50.000 inwoners	? (176)	
<i>Hernieuwbare elektriciteit</i>	2015	Midden-Drenthe	122,8% (121,5%)	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
	2015	25.000 - 50.000 inwoners	? (?)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We gaan voluit voor duurzaamheid. De grondstoffen die we nu gebruiken raken op. En we zorgen dat we de veranderingen in het klimaat opvangen. Als gemeente geven we daarbij zelf het goede voorbeeld.
- We zijn samen verantwoordelijk voor duurzaamheid, energie en klimaat: de inwoners, de bedrijven, de overheid. Geen van de drie kan zeggen 'ik laat dit de anderen wel opknappen.'
- Daarom kiezen we een manier van werken waarbij al deze drie partijen meedoen.
- De afgelopen jaren hebben we in Midden-Drenthe veel gedaan aan duurzaamheid. We hebben allerlei maatregelen genomen. De komende periode moeten en willen we een grote stap vooruit zetten. Op weg naar een duurzaam Midden-Drenthe: klimaatneutraal en energieneutraal.
- We gaan eerst zo goed mogelijk uitzoeken wat we als gemeente moeten doen.
- Daarbij gaat het om twee opgaven. De eerste: wat kunnen we doen om het klimaat te helpen? Om het opraken van de grondstoffen tegen te gaan? De tweede: wat moeten we doen om ons aan te passen aan de veranderingen in het klimaat?
- We zorgen als gemeente op een natuurvriendelijke manier voor ons eigen groen. Bedrijven in de landbouw spelen een belangrijke rol in het beheer van groen. Daarom gaan we met hen in gesprek. We kijken waarin we elkaar kunnen versterken.
- We werken mee aan de kringlooeconomie: alles wat we maken, kunnen we opnieuw gebruiken. Afval is dan niet alleen afval. Het is meteen weer grondstof voor iets nieuws.
- We gaan verder met gescheiden inzameling. We blijven inwoners, ondernemers en organisaties voorlichting geven. We willen dat we allemaal goed weten waar het om gaat bij afval en duurzaamheid. Bovendien hebben we dan ook het recht om te handhaven als iemand zich niet aan de regels houdt.
- We gaan geen verschillende tarieven hanteren voor het restafval. Dus geen diftar.
- We komen in actie tegen zwerfvuil. We gaan zorgen voor genoeg afvalbakken en blikvangers. We gaan scholen en organisaties vragen mee te werken.

Verbonden partijen

[Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe \(GGD\)](#)

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe](#)

Beleidskaders

[Nota + Plan van aanpak lokaal gezondheidsbeleid Midden-Drenthe 2015-2019](#)

[Nota Volksgezondheid 2015-2019](#)

[Afstoffenbeleidsplan 2016-2019](#)

Nota begraafplaatsen (2004)

[Watertakenplan 2016-2021](#)

Duurzaamheidsprogramma 2015-2018

Nota Alcoholbeleid

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

[Nota bodembeheer](#)

Taakveld Volksgezondheid

Ontwikkelingen

- In de vorige bestuursperiode heeft het college opdracht gegeven om nieuw beleid op het gebied van sport, bewegen, leefstijl en gezondheid te ontwikkelen. Dit als vervanging voor de huidige sportnota 2008-2013 en het volksgezondheidsbeleid 2015-2019. De nieuwe nota heeft een integrale benadering van bewegen, leefstijl en gezondheid. De nota wordt in het eerste kwartaal van 2019 voor besluitvorming aangeboden aan de raad.

Wat willen we bereiken?

- Het bewaken en bevorderen van de volksgezondheid.
- Een goede gezondheid voor alle inwoners.
- Het voorkomen van alcohol-, drugs- en gokverslavingen.
- Het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg.
- Het bevorderen van (gezond) bewegen.
- Het bevorderen van een gezonde leefstijl.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het uitvoeren van het volksgezondheidsbeleid zoals vastgelegd in de nota "Gezondheid Dicht(er)bij in Midden-Drenthe 2015-2019".
- Het schrijven (en uitvoeren) van de nota bewegen, leefstijl en gezondheid.
- Inspringen op actuele behoeftes.
- Nauwe contacten met GGD onderhouden.

Wat mag het kosten?

Volksgezondheid Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.227	1.299	1.367	1.409	1.452	1.451
Totaal lasten	1.227	1.299	1.367	1.409	1.452	1.451
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.227	1.299	1.367	1.409	1.452	1.451

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Hogere salariskosten. Omdat in 2017 € 35.000 was besteed wordt vanaf 2019 jaarlijks ruim € 38.000 aan salariskosten geraamd.
- Hogere subsidiebijdrage aan de GGD. De bijdrage wordt jaarlijks hoger. Naast de reguliere verhoging voor loon- en prijsontwikkeling wordt in 2019 € 69.000 extra begroot in verband met hogere huisvestingskosten. Door verwachte loon- en prijsontwikkelingen stijgt de bijdrage in de volgende jaren jaarlijks met circa € 39.000.

- Verlaging van het budget lokaal volksgezondheidsbeleid. Bij de jaarrekening 2017 is € 55.000 overgeheveld naar 2018 voor de projecten Gezond In De Stad (GIDS) en Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). Hiernaast is het budget vanaf 2019 verlaagd met € 38.000.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Vanaf 2018 zijn uren begroot voor het product jeugdgezondheidszorg, uniform deel. De uren voor het product basisgezondheidszorg vervallen. Door verhoging van het aantal toe te rekenen uren worden de budgetten in 2018 € 77.000 hoger en in 2019 circa € 23.000. In de daarop volgende jaren stijgt door loon- en prijsontwikkelingen deze post jaarlijks met circa € 4.000.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Riolering

Ontwikkelingen

- Binnen de riolering werken we met zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. In de huidige situatie kunnen we stellen dat de technische situatie op orde is. Wat wel meer gaat spelen zijn de effecten en mogelijke overlast door hoosbuien als gevolg van de klimaatontwikkeling.
- Klimaatverandering vraagt steeds meer aandacht van overheden, en dus ook van ons. Hoe we met de klimaatverandering om kunnen gaan wordt klimaatadaptatie genoemd. Vanuit het Rijk worden hiervoor kaders gesteld in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Dit werkt met het principe: weten-willen-werken. De eerste stap is weten: wat houdt de klimaatverandering in voor de eigen regio, wat gebeurt er en waar gebeurt het. We verkennen deze opgave samen met onze partners van het samenwerkingsverband Fluvius. De opgave hierin ligt niet alleen bij riolering en water, maar ook bij het ontwerpen en inrichten van de openbare ruimte, groenbeheer, ontwikkeling van zorgcentra en scholen (ouderen en kinderen zijn kwetsbare doelgroepen), organisatie van evenementen en inrichting van gebouwen. Klimaatadaptatie raakt dus meerdere disciplines en is een opgave die we breed moeten verkennen.
- Vervallen gebruik acceptgiro's. De ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen voor en in standhouden van een functionele riolering, een doelmatige inzameling van hemelwater en het beperken van structurele (grond)water-overlast.
- Ten aanzien van klimaatadaptatie werken we aan een waterrobuust en klimaatbestendige inrichting van bebouwd gebied in 2050.
- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen, het transport en het verwerken van afval- en hemelwater.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.

- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten, hoeveelheid afvalwater.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Reinigen en inspecteren van het riool.
- Repareren, vervangen en vergroten van de riolen.
- Zorgen voor goed werkende gemalen.
- Schoonhouden van kolken.
- Beleid en strategie ontwikkelen, die rekening houdt met heviger neerslag, meer hitte en langere droge periodes teneinde toename van overlast en hinder te voorkomen.
- We gaan conform de verordening rioolheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Riolering Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	3.613	3.173	3.129	3.121	3.119	3.117
Totaal lasten	3.613	3.173	3.129	3.121	3.119	3.117
Totaal baten	4.628	3.907	3.920	3.920	3.920	3.920
Resultaat	-1.015	-734	-791	-799	-802	-803

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- De effecten van de geactualiseerde budgetten. Voor riolering geldt een kostendekkend systeem. Waarbij op begrotingsbasis het verschil tussen de lasten en baten wordt verrekend met de mutatie in de voorziening Riolering. Niet alle mutaties die betrekking hebben op riolering zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Baten rioolheffing. De baten uit rioolheffing waren in 2017 € 39.000 lager dan begroot. Op basis van de huidige aansluitingen en tarieven worden baten vanaf 2019 bijna € 14.000 hoger.

- Mutatie voorziening. Conform de regels werd bij de jaarrekening 2017 het bestede bedrag aan investeringen onttrokken aan de voorzieningen. Voor 2017 bedroegen de investeringskosten € 763.000.

Taakveld Milieubeheer

Ontwikkelingen

- Start opbouw Basisregistratie Ondergrond (BRO) tot en met 2021.
- Binnen de RUD zien we de volgende ontwikkelingen:
 - De Omgevingswet, die gevolgen kan hebben voor de advisering door de RUD voor bijvoorbeeld de (ver)bouw van objecten of andere planologische ontwikkelingen.
 - Het verbod op asbestdaken per 1 januari 2024.
 - De klimaatdoelen en energiebesparing.
 - De overdracht van het bevoegd gezag voor de bodemtaken van de provincie naar gemeenten.
 - Het waarschijnlijk wegvallen van de rijksfinanciering voor de advisering voor externe veiligheid.
- Daarnaast zijn de volgende organisatorische ontwikkelingen voor de RUD Drenthe van groot belang:
 - Grip krijgen op productie en financiën.
 - Het opstellen van een Ontwikkelprogramma, waarin de RUD de basis op orde brengt en zich toekomstbestendig door ontwikkelt.
 - Het creëren van effectieve en efficiënte uitwisseling van gegevens met de opdrachtgevers.

- Duurzaamheidsbeleid

In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen om nieuw beleid te maken voor duurzaamheid. Dit gaan we in nauwe samenwerking doen met inwoners, ondernemers, organisaties en andere overheden.

- Regionale Energiestrategie (RES)

Het nieuwe duurzaamheidsbeleid van de gemeente loopt parallel aan de RES waarbij alle Drentse overheden zijn betrokken. In een RES staat de energieopgave van een regio centraal, met daarbij het potentieel voor duurzame opwekking en besparingen en de concrete plannen om de vraag en het aanbod bij elkaar te brengen.

- Zonneparken

De uitvoering van het beleid voor zonneparken is on hold gezet totdat er meer duidelijkheid is over de totale duurzaamheidsopgave waar we voor staan. Uitzonderingen daarop zijn de parken Leemdijk, De Lotten en Kloosterman.

- Duurzaam Op Eigen Kracht (DOEK)

Het project DOEK is in het najaar van 2018 gestart en wordt in het eerste kwartaal van 2019 afgerond. Doel is om inwoners te stimuleren om duurzamer te leven. De gemeenteraad heeft €30.000 beschikbaar gesteld voor het project.

Wat willen we bereiken?

- Zorgen dat de BRO per fase wordt uitgevoerd.
- Dat de volgende doelstellingen door de RUD worden na gestreeft:
 - Een kwalitatief goede taakuitvoering, die voldoet aan de wettelijke kwaliteitseisen, onder voorwaarde dat zij daarvoor de opdracht en de financiële middelen krijgt.
 - Een goede afstemming/samenwerking met partijen die participeren in de RUD en andere handhavingpartners.
 - Een zo eenduidig mogelijke taakuitvoering in de gehele regio, met maatwerkafspraken als het gaat om ambities en bestuurlijke keuzes van de individuele organisaties.
 - Een taakuitvoering die beduidend efficiënter is dan de som van de huidige taakuitvoering door de afzonderlijke organisaties.
 - Bijdragen aan verdergaande innovatie in de aanpak en organisatie van de VTH-taken.
 - Borging van specifieke expertise, die waar mogelijk verder wordt uitgebouwd.
- Een duurzaamheidsplan dat door de gemeenteraad is vastgesteld. Hiermee wordt duidelijk wat we de komende jaren gaan doen en wat het gaat kosten.
- Een vastgestelde Regionale Energiestrategie.
- Duidelijkheid over het beleid voor zonneparken en het afhandelen van de verzoeken die er liggen.
- Een afgerond project Duurzaam Op Eigen Kracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkprocessen BRO opstellen en laten aansluiten op andere (basis)registraties.
- Om ervoor te zorgen dat de belangen van Midden-Drenthe binnen de RUD behartigd worden en de RUD goed kan functioneren voeren wij de volgende activiteiten uit:
 - Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over bestuurlijke aangelegenheden, die betrekking hebben op de brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.
 - De financiële verantwoording voor de RUD.
- In samenwerking met inwoners, ondernemers, organisaties en andere overheden het duurzaamheidsbeleid vormgeven. We onderzoeken de mogelijkheden om hier externe hulp voor in te zetten. De aanpak voor de zonneparken nemen we in dit proces mee.
- Deelname aan het proces van de Regionale Energiestrategie wat de provincie regisseert.
- Uitvoering van het project Duurzaam Op Eigen Kracht.

Wat mag het kosten?

Milieubeheer Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	1.195	1.692	1.441	1.437	1.478	1.520
Totaal lasten	1.195	1.692	1.441	1.437	1.478	1.520
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat	1.195	1.692	1.441	1.437	1.478	1.520

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effect bestedingswensen 2018. In 2018 was € 30.000 beschikbaar voor het project Duurzaam op eigen kracht en € 45.000 incidenteel en € 35.000 structureel voor de bestrijding van de eikenprocessierupsen. Voor het dekken van incidentele bedragen zijn de middelen beschikbaar gesteld vanuit de reserve Woon- en leefomgeving. De structurele verhoging komt uit de bestedingsruimte 2018. Hiernaast was in 2018 € 6.100 structureel beschikbaar gesteld om de kapitaallasten te dekken van de investering Duurzaamheid gebouwen.
- Bijdrage energie neutrale woningen. In 2018 is € 200.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor het stimuleren van het bouwen en energie neutrale woningen.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Ten opzichte van 2017 wordt door verhoging van het aantal uren in 2018 € 21.000 meer kosten begroot. Op grond van loon- en prijsontwikkelingen stijgen deze posten vanaf 2018 jaarlijks met circa € 7.000.
- Hogere subsidiebijdrage aan de RUD. Door diverse ontwikkelingen stijgt vanaf 2019 de bijdrage met € 224.000. Door loon- en prijsontwikkelingen stijgt de bijdrage hierna jaarlijks met € 11.000 in 2020 tot € 34.000 in 2022.
- Effecten kapitaallasten. Door nieuwe investeringen (Duurzaamheid gebouwen) worden de kapitaallasten in 2019 € 1.000 hoger. De volgende jaren worden deze jaarlijks door rente en afschrijving circa € 2.000 lager.

Baten.

Er zijn op dit taakveld geen baten begroot.

Taakveld Afval

Ontwikkelingen

Afvalstoffenbeleid:

- Afvalstoffenbeleid 2016-2019 wordt geëvalueerd.
- Beleid actualiseren/opstellen voor na 2019.
- Grootste opgave is het verbeteren van de kwaliteit van het ingezamelde PMD.
- Er komt een aanbesteding voor het sorteren, verwerken en vermarkten van PMD.

Afvalstoffenheffing:

- Coalitieakkoord: geen diftar. Uitgangspunt blijft wel dat de afvalstoffenheffing kostendekkend blijft.
- Vervallen gebruik acceptgiro's; de ingangsdatum is nog niet bekend.
- Bezwaar- en beroepsmogelijkheid uitstel van betaling: ingangsdatum na 2021.

Wat willen we bereiken?

- Dat de huishoudens niet meer betalen dan de totale kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.
- Dat tijdig wordt betaald, al of niet via automatische incasso en/of betalingsregelingen en het aantal bezwaarschriften zo laag mogelijk blijft.
- Optimaliseren inzameling andere grondstoffen en afvalstromen.
- Het op orde hebben en houden van de heffingsadministratie: volledigheid objecten en de gezinsgrootte.
- Een afvalscheidingspercentage van 75% in 2020.
- 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020.
- Een hogere kwaliteit en minder afkeur van het ingezamelde PMD.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw beleid opstellen of huidige beleid actualiseren met betrekking tot de doelstellingen 2020 en verder en andere opgaven.
- Communiceren over PMD en andere afvalstromen.
- Controleren en handhaven.
- Sorteeraanlyse restafval in Markerein verband.
- Sorteeraanlyse PMD in Markerein verband.
- We gaan conform de verordening afvalstoffenheffing heffen en innen. Hiervoor leggen we eind februari de aanslagen op.
- Het actueel houden van de gegevens: objecten, belastingplicht, gezinsgrootte.
- Door de mogelijkheid van telefonische afstemming voorafgaande aan een formeel bezwaartraject proberen we het aantal bezwaar- en beroepschriften zo laag mogelijk te houden.
- Oninbare vorderingen alleen als oninbaar afboeken op advies deurwaarder of bij faillissement.

Wat mag het kosten?

Afval Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	2.933	2.460	2.638	2.621	2.664	2.709
Totaal lasten	2.933	2.460	2.638	2.621	2.664	2.709
Totaal baten	3.679	3.022	3.437	3.480	3.539	3.594
Resultaat	-746	-563	-799	-859	-875	-885

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- De effecten van de geactualiseerde budgetten. Voor Afval geldt een kostendekkend systeem. Het verschil tussen de lasten en baten wordt verrekend met de mutatie in de egalisereserve afvalstoffenheffing. Niet alle mutaties die betrekking hebben op afval zijn op dit taakveld zichtbaar. Dit geldt voor de btw die verrekend kan worden via het BTW compensatiefonds (BCF). Hetzelfde geldt voor de mutatie in de reserve, toezicht handhaving, zwerfafval, straatvegen, kwijscheldingen en overhead. Dit loopt via de taakvelden mutatie reserves, openbare orde en veiligheid, verkeer en vervoer, inkomensregelingen en overhead. Het positieve resultaat van € 43.000 in 2017 was er positief resultaat van € 43.000 die toegevoegd is aan de egalisereserve afvalstoffenheffing.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Baten afvalstoffenheffing. De baten uit afvalstoffenheffing waren in 2017 € 23.000 lager dan begroot. Op basis van de huidige aansluitingen en tarieven worden baten vanaf 2019 bijna € 363.000 hoger.

Taakveld Begraafplaatsen en crematoria

Ontwikkelingen

- In 2019 wordt het beleid voor de begraafplaatsen geactualiseerd.
- Ondanks dat statistisch het aantal overledenen door onder andere vergrijzing al jaren stijgt, neemt het aantal begravingen en as-bijzettingen niet toe. Meer dan de helft (54%) van de uitvaartbestemmingen vindt buiten onze gemeente plaats. Op onze begraafplaatsen staat tegenover iedere 2 begrafenissen 1 as-bijzetting. Deze ontwikkeling nemen we mee bij het actualiseren van het beleid.

Wat willen we bereiken?

- Het onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken.
- Het garanderen van voldoende capaciteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Onderhouden van de op de begraafplaatsen aanwezige groenvoorzieningen, paden en hekwerken, urnen- en gedenkmuren en gebouwen.
- Het realiseren van voldoende capaciteit, zoals het uitbreiden van urnenmuren, aanleggen en inrichten van nieuwe grafperken.
- Het informeren en adviseren van recht- en belanghebbende. Bijvoorbeeld over verlopen grafrechten, verwaarlozing of schades aan een graf.
- Jaarlijks overleg met de begrafenisverenigingen.

- Het schoonhouden en verzorgen van beplanting van graven van oorlogsslachtoffers. Dit wordt in eigen beheer uitgevoerd. Het schilderen, repareren of vervangen van de graven wordt door de Oorlogsgravenstichting uitgevoerd. Periodiek worden de graven geschouwd door de Oorlogsgravenstichting.

Wat mag het kosten?

Begraafplaatsen en crematoria Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	652	719	743	714	755	729
Totaal lasten	652	719	743	714	755	729
Totaal baten	384	437	440	444	449	449
Resultaat	269	282	303	269	306	280

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effecten bestedingsplan 2018. In 2018 is € 45.000 beschikbaar gesteld voor verharding paden begraafplaats Hijken en Hooghalen. Dit bedrag wordt gedekt uit de reserve Openbare ruimte.
- Stijging onderhoudskosten. Door verwachte loon- en prijsstijgingen gaat het budget voor onderhoud jaarlijks met bijna € 5.000 omhoog.
- Stijging van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnen- en buitendienst. Ten opzichte van 2017 wordt door stijging van het aantal toe te rekenen uren in 2018 € 49.000 meer toegerekend. Als gevolg van loon- en prijsontwikkeling stijgen kosten vanaf 2019 jaarlijks met circa € 7.000.
- Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze aula's en mortuariums. Zo wordt op grond van het onderhoudsplan in 2021 € 34.000 meer aan onderhoud begroot dan in 2020. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen
- De mutaties in de kapitaallasten. Door nieuwe investeringen worden de kapitaallasten in 2019 circa € 13.000 hoger en vanaf 2020 worden kapitaallasten jaarlijks circa € 7.000 lager.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Mutaties baten. In 2017 waren de baten begraafrechten € 66.000 lager dan begroot. Hierdoor zijn deze in 2018 al bijgesteld tot € 437.000. In de volgende jaren wordt ten gevolge van indexeringen jaarlijks een hogere opbrengst van circa € 4.000 verwacht.

Programma **Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**

Taakveld

Ruimtelijke ordening
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)
Wonen en bouwen

Programmadoelstelling

- Wij willen bijdragen aan een goed woonklimaat waardoor het (economisch) aantrekkelijk wordt om in onze gemeente te wonen en te werken.
- Wij willen de woningbehoefte en het woningaanbod beter op elkaar aan laten sluiten zodat inwoners in staat zijn langer zelfstandig thuis te wonen.

Beleidsindicatoren

Op grond van het BBV worden beleidsindicatoren in de begroting opgenomen. De beleidsindicatoren dienen ter toelichting van de maatschappelijke effecten in de programma's. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven en afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente'.

Hieronder staan de beleidsindicatoren met betrekking tot dit programma opgenomen. De cijfers voor Midden-Drenthe worden vergeleken met de cijfers van gemeenten uit de inwonersklasse 25.000 - 50.000. Tussen haakjes staan de waarden uit de begroting 2018.

Indicator	eenheid	jaar	regio	waarde	Beschrijving
<i>Nieuwbouw woningen</i>		2016	Midden-Drenthe	3,6 (3,4)	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
		2016	25.000 - 50.000 inwoners	6,6 (5,5)	

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/
(geraadpleegd 21-08-2018)

Afspraken uit coalitieakkoord

- We werken goed samen met de dorpen en wijken. Dat doen we in Midden-Drenthe al heel lang. Daar zijn we trots op. En daar gaan we mee door.
- Elk jaar gaan we met in elk geval één wijk of straat aan de slag om te verbeteren. Daarbij kijken we naar hoe het er uitziet: de straat, de stoep, het groen. We kijken ook naar hoe de mensen met elkaar samenleven.
- We maken in 2018 een plan welke wijken of straten de komende jaren aan de beurt komen.
- We hebben beleid voor dorpshuizen. Daarin hebben de inwoners veel eigen verantwoordelijkheid. Bij grote veranderingen springen we als gemeente bij. Dat beleid blijft zoals het is.
- De Omgevingswet komt er aan. Ook al duurt het nog wel een paar jaar, we zorgen dat we goed voorbereid zijn.
- We blijven samenwerken met de woningcorporaties. Die samenwerking helpt ons om te doen wat we in dit akkoord opschrijven. Een voorbeeld is de samenwerking in het WelWoZo overleg.
- Het college gaat daarnaast verder met het bestaande beleid. Voorbeelden daarvan zijn het woonplan en het beleid voor wegen en bruggen. Het college gaat dat gewoon uitvoeren.

Verbonden partijen

[Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe \(RUD\)](#)

Beleidskaders

[Welstandsnota \(2011\)](#)

Bestemmingsplannen

Kadernota toezicht en handhaving 2011-2014 Wabo

[Westerbork structuurvisie voor het dorp 2009-2020](#)

[Nota Grondbeleid](#)

[Nota Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe](#)

[Verordening Starterslening Midden-Drenthe](#)

[Woonplan Midden-Drenthe 2012-2020](#)

[Structuurvisie Midden-Drenthe 2030 'Platteland Leeft' \(2012\)](#)

[Visie op Beilen 2030 \(2013\)](#)

Dorpsvisies Oranje, Spier, Hijken, Hooghalen

[Coalitieakkoord 2018-2022 "Sociaal en ondernemend Midden-Drenthe"](#)

[VTH-beleidsplan](#)

Taakveld Ruimtelijke ordening

Ontwikkelingen

- Naar verwachting treedt de nieuwe Omgevingswet in 2021 in werking. Dit heeft grote gevolgen voor onze manier van werken en voor de gemeentelijke organisatie. De Omgevingswet verplicht om integrale plannen te maken. Visies, verordeningen, beleid, bestemmingsplannen moeten vanuit verschillende vakdisciplines worden omgezet naar één visie en/of omgevingsplan.

Wat willen we bereiken?

- Een organisatie die goed is voorbereid op de komst van de nieuwe Omgevingswet.
- Een actueel arsenaal aan bestemmingsplannen en visies.
- Voldoen aan de vraag vanuit de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Middels een projectgroep en diverse werkgroepen wordt de organisatie voorbereid op de komst van de Omgevingswet. Bestuur en ambtelijke organisatie worden periodiek geïnformeerd over ontwikkelingen.

Bestemmingsplannen en visies

- Cyclusgewijs worden de bestemmingsplannen en visies actueel gehouden. Ook hierbij wordt ingespeeld op de komst van de Omgevingswet.
- Door uitvoering te geven aan de diverse visies, spelen we in op de vraag vanuit de samenleving.

Uitvoering visie op Beilen

- Het bestemmingsplan voor de nieuwe woningbouwlocatie Lievingerveld is in werking getreden. Hiermee is de weg vrij voor realisatie van woningbouw en naar verwachting verrijzen in 2019 de eerste woningen in dit gebied.
- Voor een toekomstbestendig centrum van Beilen is een uitvoeringsprogramma opgesteld. Zowel provincie als gemeente hebben €750.000 beschikbaar gesteld en minstens een zelfde deel zal vanuit de markt worden geïnvesteerd in het centrum.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan de invulling van diverse inbreidingslocaties.

Uitvoering en actualisatie Structuurvisie Westerbork

- Voor het centrum van Westerbork wordt gewerkt aan een actualisatie van de structuurvisie.
- Er zal uitvoering worden gegeven aan de invulling van diverse inbreidingslocaties.

Wat mag het kosten?

Ruimtelijke ordening Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	528	635	587	642	599	773

Totaal lasten	528	635	587	642	599	773
Totaal baten	13	0	0	0	0	0
Resultaat	516	635	587	642	599	773

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effecten overheveling. Bij de jaarrekening 2017 zijn voor de projecten Zonnepanelenpark Leemdijk € 13.000, Masterplan Orvelte € 73.000 en het bestemmingsplan ETP/MERA € 50.000 overgeheveld naar 2018.
- Invoering nieuwe omgevingswet. In 2018 is incidenteel € 80.000 beschikbaar voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet. Dit bedrag wordt gedekt door een bijdrage uit de reserve Woon- en leefomgeving. Vanaf 2019 zijn de benodigde budgetten voor de invoering van de nieuwe Omgevingswet van € 120.000 in 2019 tot € 265.000 in 2022 regulier in de begroting opgenomen.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Ten opzichte van 2017 wordt in 2018 € 39.000 minder toegerekend. Vanaf 2019 zijn toegerekende uren verhoogd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een verhoging van circa € 52.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 13.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Baten in 2017. In 2017 zijn incidentele baten ontvangen. Het gaat om € 2.000 als bijdrage erfgoed onderzoek Orvelte en een bijdrage van bijna € 11.000 in de woningmarktanalyse en het woonplan. In de volgende jaren worden geen baten begroot.

Taakveld Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Ontwikkelingen

- Vennootschapsbelasting
Sinds 1 januari 2016 valt de gemeente, voor haar commerciële activiteiten, onder de Vennootschapsbelastingplicht. Op grond van de openingsbalans heeft de gemeente nog geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen. Wij verwachten dit ook de eerstvolgende jaren zo zal zijn.
- Verkoop kavels
Extra promotie voor verkoop van kavels blijkt niet noodzakelijk. De economie is sinds de vaststelling van de grondprijzen heel sterk verbeterd waardoor de vraag naar kavels is toegenomen.

Wat willen we bereiken?

- We willen zorgen voor voldoende vestigingsmogelijkheden in Midden-Drenthe.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij gaan zorgen voor een prettig vestigingsklimaat in onze gemeente door de in het verleden aangekochte grond te ontwikkelen.
- Wij bieden bedrijven, ontwikkelaars of individuele inwoners de mogelijkheid zelf woningbouw te realiseren. Bij het faciliteren van deze initiatieven is de gemeente verplicht afspraken te maken zodat duidelijk is wie welke verantwoordelijkheden heeft en met welke kosten de initiatiefnemer rekening moet houden.
- In de Wet op de ruimtelijke ontwikkeling wordt deze verplichting het verzekeren van kostenverhaal genoemd.
- Naast bovengenoemde ontwikkelmethoden is er ook een mengvorm. Het voorbeeld hiervan in de gemeente Midden-Drenthe is Lievingerveld. De gemeente geeft de grond uit en regelt de bestemming. De kopers zorgen zelf voor de ontwikkeling van het gebied. Zij zorgen zelf voor de aanleg van wegen en nutsvoorzieningen.
- We nemen de regie daar waar dit noodzakelijk is en laten los waar het kan.

Wat mag het kosten?

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	0	0	0	0
Bestaand beleid	805	1.526	1.577	1.283	1.287	1.412
Totaal lasten	805	1.526	1.577	1.283	1.287	1.412
Totaal baten	1.787	1.448	1.577	1.283	1.287	1.412
Resultaat	-982	78	0	0	0	0

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie-opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.
- Effecten niet in exploitatie genomen gronden. Alleen voor het jaar 2018 zijn de exploitatie-effecten (rentekosten en voorbereiding en toezicht) van de nog niet in exploitatie genomen gronden voor woningbouw geboekt op dit taakveld.
- Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Effect van de winstneming. In 2017 moest op grond van de nieuwe bbv-regels € 910.000 winst genomen worden. Dit voordeel is opgenomen in het rekeningresultaat 2017.
- Effecten die voortvloeien uit de geactualiseerde exploitatie-opzet van de lopende BIE's (Bouwgronden In Exploitatie). Op basis van een dynamische kostprijsberekening is per plan in beeld gebracht welke lasten in de betreffende jaren worden verwacht.

- Effecten niet in exploitatie genomen gronden. Alleen voor het jaar 2018 zijn de exploitatie effecten (rentekosten en voorbereiding en toezicht) van de nog niet in exploitatie genomen gronden voor woningbouw geboekt op dit taakveld.
- Door kredietverstrekking of kredietaflossing aan de lopende plannen is dit taakveld vanaf 2019 per jaar in evenwicht.

Taakveld Wonen en bouwen

Ontwikkelingen

Wonen

- De woningmarkt is weer volop in ontwikkeling. Er worden meer nieuwbouwwoningen verkocht en een groot aantal projecten is in aanbouw. In Beilen wordt druk gebouwd in fase 3 van Nagtegael. In de kleinere kernen is veel belangstelling voor woningbouwkavels op de uitbreidingslocaties en zijn woningen in aanbouw. Vooral Hooghalen loopt goed. Ook voor het bouwen in Lievingerveld is veel belangstelling.
- In 2019 wordt verder gebouwd op de bestaande uitbreidingslocaties bij de verschillende kernen, maar zetten we ook volop in op nieuwbouw op inbreidingslocaties. Zo wordt in Beilen vervangende nieuwbouw gerealiseerd aan de Verlengde Havenstraat en op de Groene Brink (hoek Esweg / Dingspelstraat). In Westerbork zal het seniorencomplex op de locatie de Wegwijzer gerealiseerd worden en werken we verder aan de planvorming voor de locaties Lindelaar en de An de Boerbrink.
- In Beilen merken we extra druk op de huurmarkt. Met woningcorporatie Woonservice onderzoeken we de mogelijkheid om extra woningen aan de voorraad toe te voegen. In Nagtegael zullen sociale huurwoningen opgeleverd worden. Ook gaan we de vraag en aanbod naar huurwoningen in de particuliere / vrije sector in beeld brengen.
- De positie van starters op de koopwoningmarkt is momenteel lastig. De huizenprijzen zijn gestegen, het aanbod is beperkt en het financieren van een koophuis is lastiger geworden. We gaan kijken op welke manier we de woningmarkt ook voor deze doelgroep toegankelijk kunnen houden. In 2019 kunnen starters in elk geval weer een beroep doen op de gemeente voor een starterslening bij de aankoop van hun eerste woning.
- We maken nieuw beleid voor huisvesting van arbeidsmigranten. Daarbij hebben we oog voor de woonomgeving en de veiligheid. Zowel voor de ondernemers als voor de arbeidsmigranten is goede huisvesting van belang.
- Ouderen en mensen die zorg nodig hebben, moeten hun zorgvraag steeds meer zelf en binnen hun directe omgeving oplossen. We gaan in 2019 daarom door met onze inspanningen op het gebied van wonen en zorg. We willen het mogelijk maken dat mensen zo lang mogelijk op een goede manier in hun eigen woning kunnen blijven wonen, onder andere door het inzetten op het geschikt maken van bestaande woningen. In het voorjaar van 2018 zijn we daarom gestart met de Verzilverlening. Met deze lening kunnen senioren met een bescheiden inkomen en vermogen de overwaarde in hun woning gebruiken om de woning levensloopbestendig te maken. In 2019 geven we een vervolg aan deze regeling.

Leefbaarheid en wijkverbetering

- Een prettige woon- en leefomgeving in onze kernen en wijken vinden we belangrijk. Ook in 2019 willen we aantrekkelijk blijven als woongemeente. Voor de huidige bewoners, maar ook voor mensen die nieuw in de gemeente komen wonen. Aantrekkelijkheid gaat over de kwaliteit van de woonomgeving en uitstraling van de openbare ruimte, woningen, voorzieningen, veiligheid en de vitaliteit van de kernen en buurten.
- De afgelopen jaren hebben we als gemeente geïnvesteerd in projecten voor wijkverbetering. Voorbeelden zijn de Meester Weijerstraat in Bovensmilde, de Schultestraat in Hoogersmilde en Noorderhoek in Beilen. De komende jaren gaan we jaarlijks met in elk geval één wijk of straat aan de slag om te verbeteren. Daarbij kijken we naar hoe het er uitziet: de straat, de stoep, het groen. We kijken ook naar hoe de mensen met elkaar samenleven. We maken in de uitvoeringsagenda een plan welke wijken of straten de komende jaren aan de beurt komen, en zoeken de middelen op het moment dat er een concreet voorstel ligt.

Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG)

- Vanaf 1 juli 2018 geldt er nieuwe wetgeving voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG): BAG 2.0.

Wat willen we bereiken?

- Dat het in Midden-Drenthe prettig wonen is voor iedereen, nu en in de toekomst. Om dit te kunnen verwezenlijken hebben we in het *Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021* vijf belangrijke ambities geformuleerd:
 - *Ontwikkeling van de woningvoorraad: bouwen in het ritme van vraag en aanbod.*
Het grootste deel van de woningvoorraad staat er al. Wat in de bestaande voorraad niet aangeboden wordt voegen we toe door (vervangende) nieuwbouw of door transformatie van de voorraad en de herontwikkeling van locaties. Dit doen we in het ritme van vraag en aanbod: we bouwen het gevraagde woningtype, op de juiste plek en tegen een goede prijs.
 - *Voldoende betaalbare woningen.*
Iedereen moet in de gemeente een betaalbare woning kunnen vinden. Zowel in de huur- als de koopsector. Hierbij gaat het niet alleen om het prijsniveau, ook lage energielasten kunnen bijdragen aan de betaalbaarheid van het wonen.
 - *Impuls voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming van bestaande woningen.*
We willen de bestaande voorraad aantrekkelijk en toekomstbestendig houden. Investerings in kwaliteitsverbetering en verduurzaming van woningen dragen bij aan meer comfort, woonkwaliteit en een prettiger woonomgeving.
 - *Onze kernen en wijken zijn én blijven vitaal en leefbaar.*
Een goed onderhouden openbare ruimte, de bereikbaarheid van voorzieningen, sociale contacten in de buurt en je veilig voelen. Allemaal zaken die belangrijk zijn om prettig te wonen. Door hier aan te werken zorgen we dat onze dorpen vitaal en leefbaar blijven.
 - *Wonen, welzijn, zorg: iedereen kan een leven lang wonen in Midden-Drenthe.*
Iedereen moet goed kunnen wonen in Midden-Drenthe, ook wanneer zorg of begeleiding nodig is. Mensen met een zorgvraag, jong of oud, wonen steeds vaker zelfstandig. Met passend woningaanbod, inzet op bewustwording en goede

samenwerkingsafspraken (bijvoorbeeld via het Welwozo-samenwerkingsverband) spelen we hier op in.

- Dat de gegevens van de BAG op orde zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Op basis van het Woonplan Midden-Drenthe 2017-2021 sluiten we met ons bouwprogramma aan bij de verwachte huishoudensprognose. In de periode tot 2025 gaan we uit van een toename van ongeveer 560 woningen. De grootste groei verwachten we in de kern Beilen.
- We zetten in op een divers en gevarieerd woningaanbod, waarbij woningbouwontwikkelingen aansluiten bij de maat en het karakter van de dorpen.
- In 2019 verwachten wij oplevering van ongeveer 150 woningen op verschillende locaties in de gemeente.
- We doen onderzoek naar het creëren van extra ruimte voor de bouw van betaalbare woningen.
- We willen ruimte bieden aan vernieuwende initiatieven en bijzondere woonvormen. We ontwikkelen een stimuleringspremie voor collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO).
- We maken jaarlijkse prestatieafspraken met de in Midden-Drenthe werkzame woningcorporaties en huurdersorganisaties. Samen met hen gaan we de druk op de huurmarkt in beeld brengen en afspraken maken over de benodigde omvang van de sociale huurvoorraad in relatie tot de wachttijd / zoektijd. Ook maken we afspraken over de (verdere) verduurzaming van de sociale huurvoorraad en het stimuleren van bewustwording van het energiegebruik onder huurders.
- Verduurzaming van de particuliere woningvoorraad stimuleren we door de inzet van verschillende maatregelen, zoals het beschikbaar stellen van energieadviezen, het geven van voorlichting en het organiseren van bijeenkomsten over energiebesparing.
- We brengen in beeld wat de veranderingen in wet- en regelgeving betekenen voor de toekomstige behoefte aan wonen en zorg.
- We willen de bewustwording bij woningbezitters versterken om tijdig hun woning levensloopbestendig te maken. Daarvoor zetten verschillende instrumenten in, waaronder de Verzilverlening.
- Samen met inwoners en organisaties voeren we projecten uit ter bevordering van de leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten. Succesfactor van de projecten is de betrokkenheid van bewoners en de combinatie van inzet op fysiek en sociaal. In 2018 hebben we de wijk Noorderhoek in Beilen aangepakt. In 2019 gaan we verder met nieuwe projecten.
- De BAG-processen worden opnieuw ingericht om efficiënter te werken en achterstanden te beperken.

Wat mag het kosten?

Wonen en bouwen Bedragen x € 1.000	2017 rekening	2018 na wijz.	2019	2020	2021	2022
Nieuw beleid	0	0	10	0	0	0
Bestaand beleid	1.604	1.722	1.817	1.853	1.803	1.812
Totaal lasten	1.604	1.722	1.827	1.853	1.803	1.812
Totaal baten	1.056	908	948	957	966	962
Resultaat	548	814	879	896	836	850

Toelichting

Lasten.

Het verschil bestaat uit:

- Effecten aankoop pand. Het aangekochte pand in Westerbork kost jaarlijks circa € 36.000. Door afschrijving worden de rentekosten jaarlijks circa € 500 lager.
- Mutaties van het toegerekend aandeel apparaatskosten binnendienst. Ten opzichte van 2017 wordt in 2018 € 107.000 hogere apparaatskosten begroot. Vanaf 2019 worden daarom de toegerekende uren verlaagd. Ten opzichte van 2018 ontstaat hierdoor een beperkte verhoging van circa € 21.000. In de daarop volgende jaren stijgen door loon- en prijsontwikkelingen deze posten jaarlijks met circa € 35.000.
- Op grond van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen schommelt jaarlijks het onderhoud van onze brugwachterswoningen en MFA's. Zo wordt op grond van het onderhoudsplan in 2020 € 26.000 meer aan onderhoud begroot dan in 2019. Het totale onderhoud loopt via de reserve Onderhoud gebouwen.
- Effect bestedingsplan 2019. Uit de reserve Openbare ruimte wordt in 2019 € 10.000 incidenteel beschikbaar gesteld voor de aanpak van lelijke gebouwen in onze gemeente.
- De mutaties in de kapitaallasten. Door verlaging van de rente-omslag van 3,5% naar 3% worden de kapitaallasten in 2019 circa € 17.000 lager en vanaf 2020 worden door afschrijving van de kapitaallasten jaarlijks circa € 13.000 lager.
- Bijdrage project. Dit betreft een provinciaal project Versnelling sanering asbestdaken in Drenthe. Hiervoor is meerjarig geld nodig. Het gaat om een aflopende bijdrage. In 2019 bedraagt deze circa € 24.000 en loopt in 2023 terug tot € 6.000.

Baten.

Het verschil bestaat uit:

- Opbrengst verkoop woning. In 2017 is een woning aan de Witte Valkenstraat in Beilen verkocht voor € 125.000.
- Huuropbrengst. Vanaf 2019 gaat de gemeente een aangekocht pand in Westerbork tijdelijk verhuren. Dit levert een opbrengst van € 25.000 op.
- Hogere legesopbrengsten. De werkelijke leges opbrengsten in 2017 waren € 60.000 hoger ten opzichte de basisbegroting 2017. De leges worden jaarlijks geïndexeerd. Hierdoor stijgen jaarlijks de opbrengsten met circa € 13.000.

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen is een verzamelterm voor een aantal belastingen en rechten. De lokale heffingen vormen een aanzienlijk deel van de inkomsten van de gemeente en maken dus een wezenlijk onderdeel uit van het te voeren gemeentelijk beleid.

Voor de tarieven is voor 2019 het volgende kader vastgesteld:

- tariefstijging van 2,3% voor OZB, forensenbelasting en verhuur van sportaccommodaties
- tarief toeristenbelasting € 1,30 per persoon per overnachting
- kostendekkende leges voor omgevingsvergunningen
- tariefstijging van 2% voor overige belastingen en leges
- tarieven afvalstoffenheffing zijn gebaseerd op het vastgestelde Afvalstoffenbeleidsplan 2016-2019. De tarieven zijn 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt
- tarief rioolheffing is gebaseerd op het vastgestelde Watertakenplan 2016-2021. Het tarief is 100% kostendekkend, de kwijtschelding is erin verwerkt.

In tabellen staan voor de verschillende heffingen de tarieven en de opbrengsten vermeld. Daarnaast staat in deze paragraaf informatie over kwijtschelding, over belastingdruk en kostendekking en wordt ingegaan op ontwikkelingen.

Opbrengsten belastingen, rechten en leges

Opbrengsten belastingen en rechten (bedragen x € 1.000)

Belastingsoorten	Werkelijk 2017	Raming 2018	Raming 2019
Onroerende-zaakbelastingen	5.930	6.045	6.200
• woonruimten	3.287	3.348	3.460
• niet-woonruimten	2.643	2.697	2.740
Afvalstoffenheffing	2.579	2.614	3.004
Rioolheffing	3.851	3.891	3.905
Forensenbelasting	191	200	196
Toeristenbelasting	939	910	962
Bedrijven Investeringszone (BIZ)	34	34	32
Begrafnisrechten	384	437	440

Onderstaande tabel geeft inzicht in de inkomstenontwikkeling van een aantal soorten gemeentelijke leges.

Legesinkomsten (bedragen x € 1.000)

Soort	Werkelijk 2017	Raming 2018	Raming 2019
Bouwleges	719	673	686
Huwelijksrechten	18	27	20
Bewijs opneming BRP	5	7	7
Gemeentelijke leges rijbewijzen	118	130	127
Leges eigen verklaring	19	24	20

Gemeentelijke leges paspoorten	96	95	27
Gemeentelijke leges identiteitskaarten	93	74	31

Tarieven en WOZ-waarden

Soort belasting/heffing	Tarief 2017 (% woz- waarde)	Tarief 2018 (% woz- waarde)	Tarief 2019 (% woz- waarde)
- Onroerendezaakbelastingen			
<i>Woningen:</i>			
Eigenaar	0,1169%	0,1165%	0,1191%*
<i>Niet-woningen:</i>			
Eigenaar	0,2028%	0,2058%	0,2105%*
Gebruiker	0,1626%	0,1650%	0,1687%*
- Afvalstoffenheffing			
- Eenpersoonshuishoudens	€ 160,00	€ 160,00	€ 185,25
- Tweepersoonshuishoudens	€ 182,00	€ 182,00	€ 207,25
- Drie- of meer persoonshuishoudens en voor recreatiewoningen	€ 205,00	€ 205,00	€ 230,25
- Extra groene container	-	€ 90,00	€ 102,60
- Toeristenbelasting (tarief per overnachting)	€ 1,30	€ 1,30	€ 1,30
- Forensenbelasting			
afhankelijk van de vastgestelde WOZ-waarde:			
tot € 46.000,00	€ 390,00	€ 397,50	€ 406,50
van € 46.000,00 tot € 70.000,00	€ 478,50	€ 488,00	€ 499,00
van € 70.000,00 tot € 93.000,00	€ 503,00	€ 513,00	€ 524,50
van € 93.000,00 tot € 116.000,00	€ 515,00	€ 525,00	€ 537,00
van € 116.000,00 tot € 139.000,00	€ 582,00	€ 593,50	€ 607,00
van € 139.000,00 of meer.	€ 733,50	€ 748,00	€ 765,00
- Rioolheffing (per aansluiting)	€ 238,50	€ 238,50	€ 238,50

* Het uitgangspunt is +2,3%; hierbij is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de herwaardering voor 2019 naar waardepeildatum 1-1-2018 (was 1-1-2017). De WOZ-waardeontwikkeling dient te worden gecorrigeerd in de tarieven.

WOZ-waarden onroerende zaken (bedragen x € 1.000)

	Werkelijk 2017	Raming 2018	Raming 2019*
Waarde WOZ-objecten **	3.641.666	3.656.000	3.709.000
Waarde OZB-objecten **	3.624.927	3.641.000	3.692.000
- waarde woonruimten	2.819.979	2.835.000	2.900.000
- waarde niet-woonruimten	804.948	806.000	792.000
- vervallen OZB-gebruikersheffing woningen en woongedeelte niet-woningen	<u>-/- 149.984</u>	<u>-/- 150.000</u>	<u>-/- 150.000</u>
(amendement De Pater / motie van Beek)	654.964	656.000	642.000

* Bij de raming is nog geen rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling.

** De waardepeildatum voor de bepaling van de waarde van de WOZ-objecten en van de OZB-objecten is 1 januari van het voorgaande jaar. Voor 2019 is de waardepeildatum dan 1 januari 2018.

In de tabel WOZ-waarden onroerende zaken staan de geraamde en werkelijke waarden van de onroerende zaken in de gemeente. De economische waarde van de onroerende zaken in een gemeente vormt onder meer de grondslag voor de onroerende zaakbelastingen. Van ieder object moet de economische waarde worden vastgesteld. Door in de wet genoemde vrijstellingen krijgt niet iedere eigenaar of gebruiker van een gewaardeerd object een OZB-aanslag. Dit verklaart het verschil in waarden van WOZ-objecten en OZB-objecten.

Kwijtschelding

Belastingplichtigen met een laag inkomen kunnen kwijtschelding vragen van de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Dit geldt ook voor kleine, soms startende, zelfstandige ondernemers. De aanvragen worden wat betreft inkomen, vermogen en gezinssituatie getoetst aan door het rijk vastgestelde normen.

Onderstaande tabellen geven inzicht in het aantal (gehonoreerde) kwijtscheldingsverzoeken en de bedragen die daarmee gemoeid zijn.

Kwijtschelding

	Werkelijk 2017	Raming 2018	Raming 2019
Aantal verzoeken	601	575	575
Aantal gehonoreerd	489	430	430
Bedrag (bedragen x € 1.000)	209	179	184

Kosten 2014-2019 gehonoreerde kwijtscheldingsverzoeken (bedragen x € 1.000)

Jaar	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffenheffing	Totaal
2014	1	82	93	169
2015	1	101	91	176
2016	1	114	91	193
2017	2	118	89	207
2018 (raming)	1	90	88	179
2019 (raming)	1	90	93	184

Belastingdruk en kostendekking

Belastingdruk 2019 (x € 1.000)

Opbrengst onroerende-zaakbelastingen	6.200		
af: opbrengst niet-woonruimten	- 2.740		
		3.460	
Opbrengst rioolheffing	3.905		

af: opbrengst niet-woonruimten	-428		
		3.477	
Opbrengst afvalstoffenheffingen	3.004		
		3.004	
Totaalopbrengst particuliere huishoudingen			9.941

De totale geraamde belastingopbrengst van particuliere huishoudens in 2019 bedraagt € 9.941.000. Het geraamde aantal woonruimten per 1 januari 2019 is 15.040 (betreft CBS gegevens Stuf cap). De gemiddelde belastingdruk per woonruimte van een *koopwoning* bedraagt dan € 660,00 (2018: € 627,00).

Deze indicatoren zijn berekend volgens een eigen - bestendig toegepaste - methode. Door verschillen in definities, en daardoor in gehanteerde tarieven en hoeveelheden, wijken deze indicatoren af van de beleidsindicatoren in het programma Bestuur en ondersteuning.

Huurders betalen geen onroerende-zaakbelasting. De belastingdruk van een *huurwoning*, uitgaande van een drie- of meerpersoonshuishouden, bedraagt dan € 468,75 (2018: € 443,50). Dit is de optelsom van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Het aantal inwoners per 1 januari 2019 wordt geschat op 33.225. De belastingdruk per inwoner komt dan op € 299,20 (2018: € 276,50).

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2017	Raming 2018	Raming 2019
Opbrengst uit heffingen / Totaal Baten	2.579	2.614	3.004
Totale lasten	2.536	2.614	3.004
Niet-gedekte lasten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Dekkingspercentage in %	101,7%	100%	100%

Afvalstoffenheffing

De hoofddoelen van het afvalstoffenbeleid 2016-2019 zijn een scheidingspercentage van 75% en 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020. Op dit moment is het scheidingspercentage 76% en 141 kg restafval per inwoner per jaar over 2017. De verwachting voor 2018 is een verdere daling van de hoeveelheid restafval. Voor 2019 staan een hogere kwaliteit van het ingezamelde PMD en het optimaliseren van de afvalinzameling centraal.

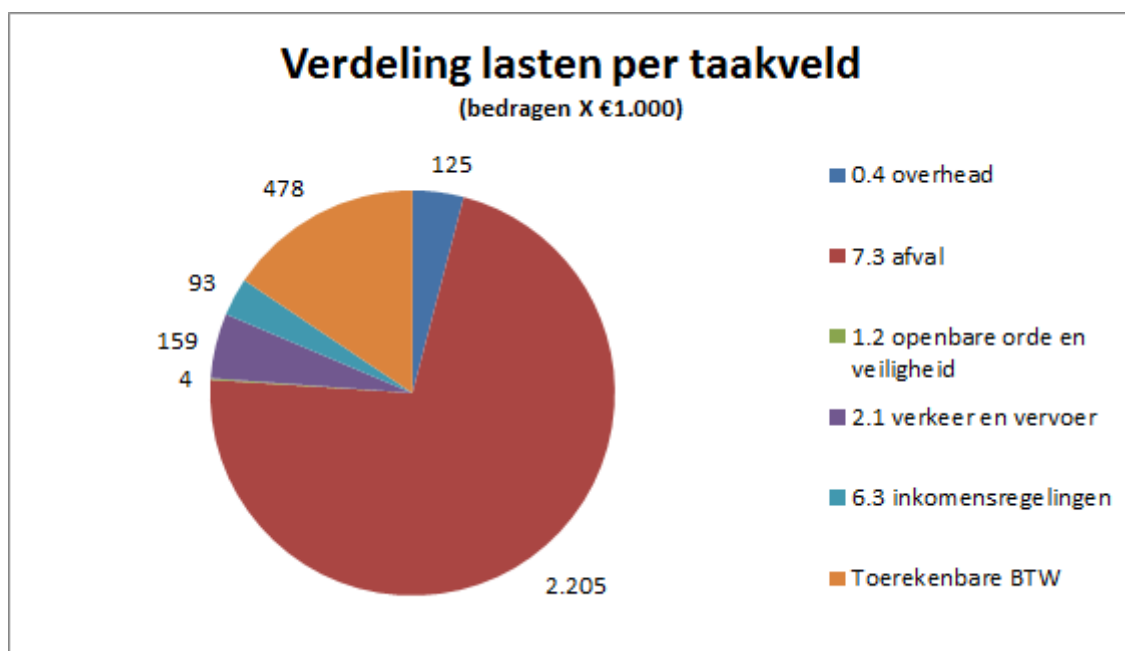
Door indexeringen van bestaande contracten (o.a. inzameling en verwerking) en nieuwe aanbestedingen die hoger uitvallen nemen de kosten toe.

In het coalitie akkoord is opgenomen dat afvalstoffenheffing kostendekkend moet zijn. Als gevolg hiervan stijgen de tarieven afvalstoffenheffing 2019 ten opzichte van 2018.

Rioolheffing

Voor de rioolheffing is in het najaar van 2016 een nieuwe systematiek vastgesteld. Vanuit deze systematiek blijft de rioolheffing jaarlijks op hetzelfde niveau, nl. € 238,50 per aansluiting.

Kostenonderbouwing afvalstoffenheffing

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.3 Taakveld afval

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die gemaakt worden voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de afvalstoffenheffing verantwoord.

1.2 Taakveld openbare orde en veiligheid

De toegerekende kosten betreffen de kosten van de inzet van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA) voor toezicht en handhaving.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

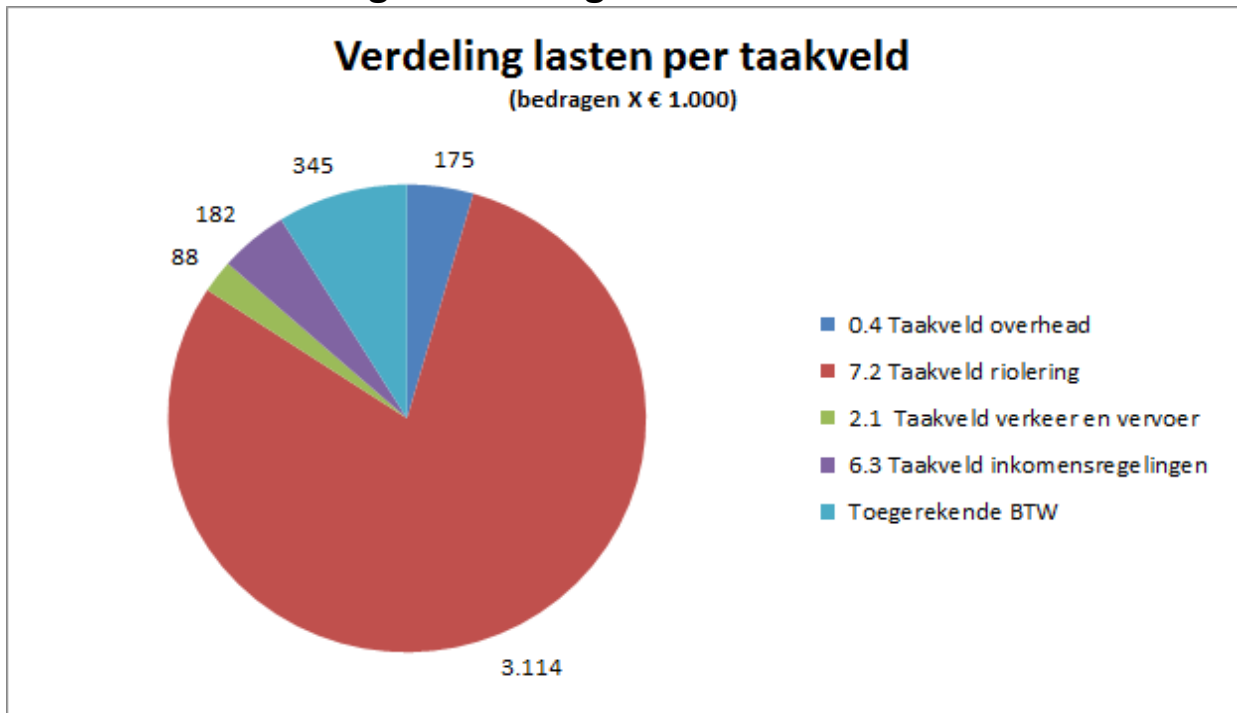
In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Bedrag	% van de totale lasten afval
Lasten		
0.4 overhead	124.861	4,1%
7.3 afval	2.637.962	86,1%
1.2 openbare orde en veiligheid	3.616	0,1%
2.1 verkeer en vervoer	198.503	6,5%
6.3 inkomensregelingen	93.302	3,0%
Toerekenbare BTW	478.115	15,6%
totale lasten	3.536.359	115,4%
Baten		
0.4 overhead	0	0,0%
7.3 afval	-433.197	-14,1%
1.2 openbare orde en veiligheid	0	0,0%
2.1 verkeer en vervoer	-39.500	-1,3%
6.3 inkomensregelingen	0	0,0%
totale lasten	-472.697	-15,4%
Saldo lasten minus baten	3.063.662	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten afvalstoffenheffing 2019	
De toegerekende lasten	3.063.662
Leges opbrengsten aansluitingen afvalstoffenheffing	3.003.662
Verschil	60.000

Verloop egalisatiereserve tarief afvalstoffenheffing 2019	
Verwachte stand op 1 januari 2019	185.927
Mutatie	-/- 60.000
Stand op 31 december 2019	126.001

Kostenonderbouwing rioolheffing

Onderbouwing toegerekende kosten

0.4 Taakveld overhead

De toegerekende kosten betreffen de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

7.2 Taakveld riolering

De toegerekende kosten betreffen alle kosten die behoren tot de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding. Op dit taakveld worden ook de kosten van heffing en invordering van de riolering verantwoord.

2.1 Taakveld verkeer en vervoer

De toegerekende kosten betreffen een deel van de kosten van het schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval.

6.3 Taakveld inkomensregelingen

De toegerekende kosten betreffen de kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing.

Toerekenbare BTW

De toegerekende kosten betreffen de geraamde btw op de exploitatie.

In onderstaande tabel wordt per taakveld weergegeven welk percentage van de afgeronde totale lasten of baten van het taakveld wordt toegerekend aan de afvalstoffenheffing.

Taakveld	Lasten per taakveld	% van de totale lasten riolering
0.4 Taakveld overhead	175.000	4,5%
7.2 Taakveld riolering	3.114.000	79,7%
2.1 Taakveld verkeer en vervoer	88.000	2,3%
6.3 Taakveld inkomensregelingen	182.000	4,7%
Toegerekende BTW	345.000	8,8%
Totale lasten	3.905.000	100,0%

Totaaloverzicht baten en lasten rioolheffing 2019	
De toegerekende lasten	3.904.891
De toegerekende baten	3.904.891
Verschil	0

Verloop voorziening riolering	
Stand op 1 januari 2019 (zie onder de kop Overzichten de staat reserves en voorzieningen) inclusief onttrekking 2018 van € 750.000.	1.475.432
Dotatie	921.557
Onttrekking	-/- 750.000
Stand op 31 december 2019	1.647989

Kostprijsberekening omgevingsvergunning.

Leges omgevingsvergunningen zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - a. het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - b. het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten.
Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met een relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in onze gemeente met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze.

Binnen het legesstelsel voor aanvragen om een omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten wordt gewerkt met een percentage over de bouwkosten.

Alle kosten die betrekking hebben op omgevingsvergunning zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.7156	Integrale toezicht en handhaving	Aandeel	€ 267.000
		Overhead	€ 221.000
		Btw	€ 8.000

De lasten op het product integrale toezicht en handhaving worden voor 70% toegerekend. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en handhaving en die mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 70% van de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7307	Welstand	Aandeel	€ 30.000
		Btw	€ 5.000

De lasten op het product Welstand worden voor 100% toegerekend. Hiernaast wordt de toe te rekenen btw meegenomen.

8.7312	Vergunningverlening	Aandeel	€ 224.000
		Overhead	€ 195.000
		Btw	€ 5.000

De lasten op het product Vergunningverlening worden voor 75% toegerekend. De overige lasten hebben betrekking op dienstverlening en die mogen niet worden doorgerekend. Hiernaast wordt 75% van de toe te rekenen btw meegenomen.

Aan het product vergunningverlening wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze staan centraal op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 50,11 wordt de overhead toegerekend aan het bovengenoemd producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2019 bedraagt het saldo van bovenstaande producten € 1.309.000. Hiervan kan € 955.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening omgevingsvergunning.

In de begroting 2019 zijn € 689.000 aan baten geraamd.

Er is een dekkingsgraad van 72%.

Kostprijsberekening begraafrechten.

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, onderdelen a en b van de Gemeentewet. Dit artikel luidt:

1. Rechten kunnen worden geheven ter zake van:
 - a. het gebruik overeenkomstig de bestemming van voor de openbare dienst bestemde gemeentebezittingen of van voor de openbare dienst bestemde werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of in onderhoud zijn;
 - b. het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten.

Er is sprake van dienstverlening, van gebruik van gemeentebezit en in sommige gevallen van een combinatie van beide.

Alle kosten die betrekking hebben op lijkbezorging zijn in onze begroting op de volgende posten begroot.

8.5600	Begraafrechten	Aandeel	€ 14.000
		Overhead	€ 13.000

Dit product betreft alleen uren afdeling dienstverlening. Hiervan wordt 20% toe gerekend aan lijkbezorging voor het versturen van nota's, brieven, verlengingen, enz.

8.7800	Begraafplaatsen algemeen	Aandeel	€ 375.000
		Overhead	€ 23.000

Van het product begraafplaatsen algemeen wordt 68% toegerekend omdat een gedeelte onder andere betrekking heeft op graven voor onbepaalde tijd. Hiernaast worden de kosten van de oorlogsgraven buiten beschouwing gelaten en de uren binnendienst maar voor 34% toegerekend.

8.7805	Grafdelven	Aandeel	€ 50.000
		Overhead	€ 9.000

De lasten op het product grafdelven wordt voor 100% toegerekend. Deze kosten worden gemaakt op het moment dat er een graf ontstaat.

8.7810	Onderhoud graven	Aandeel	€ 1.000
		Overhead	€ 1.000

De lasten op het product onderhoud graven worden voor 20% toegerekend. De overigen hebben het in het verleden meerjarig afgekocht.

Aan de producten wordt overhead afzonderlijk toegerekend. Deze staan centraal op het taakveld overhead. Op basis van een bedrag per toegerekende uur binnendienst: € 50,11 en buitendienst: € 9,51 wordt de overhead toegerekend aan de bovengenoemde producten. Het niet toerekenen van de overheadkosten zou een ongewenst begrotingstekort veroorzaken.

In de begroting 2019 wordt in het totaal € 819.000 begroot als totale kosten lijkbezorging. Hiervan kan € 486.000 worden toegerekend aan de kostprijsberekening lijkbezorgingsrechten.

In de begroting 2019 zijn € 440.000 aan baten geraamd. Er is een dekkinggraad van 91%.

Ontwikkelingen

- Voorlopig geen verruiming van het gemeentelijk belastinggebied
- Stijgend aantal verkopen en verkoopprijzen door herstel van de woningmarkt
- Het aantal bezwaren begeleid door no-cure-no-pay-bedrijven stabiliseert. Wel zien we een verschuiving van woningen naar niet-woningen
- In 2019 realiseren geautomatiseerde koppeling met landelijke voorziening BGT
- Verdere integratie uitvoering basisregistraties BAG, WOZ en BGT / toezicht en handhaving (inclusief vergunningsvrije bouw en onverantwoordelijke en/of illegale bouw)
- Overleg met waterschapsbesturen om ook de maximaal toegestane kwijtscheldingsnormen te gebruiken
- Wetswijzigingen:
 - 1 vanaf 2022 WOZ-waardebepaling woningen op basis van BAG-gebruiksoppervlak in plaats van op inhoud;
 - 2 onderzoek naar het tegenstrijdig belang WOZ-waarde bij verhuur (verhuurder belang bij hoge waarde, huurder bij lagere waarde);
 - 3 mogelijkheid om bezwaar- en beroep in te stellen tegen een beschikking uitstel van betaling en tegen een beschikking kwijtschelding: na 2021.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de risico's die de gemeente loopt (*benodigde weerstandscapaciteit*) en de financiële middelen die de gemeente vrij kan maken om de nadelige gevolgen van deze risico's op te vangen (*beschikbare weerstandscapaciteit*). Dit wordt uitgedrukt in een ratio.

$$\text{Weerstandsvermogen of ratio weerstandscapaciteit} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

In onderstaande tabel (uit de nota Weerstandsvermogen en risicomangement 2015) staat voor de verschillende uitkomsten van de ratio de waardering aangegeven.

Ratio weerstandsvermogen	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Na een toelichting op de totstandkoming van de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit worden beide onderdelen hieronder met elkaar in relatie gebracht in het weerstandsvermogen.

Vaststellen weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel staat de beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
<i>Exploitatie (structurele weerstandscapaciteit)</i>			
Onbenutte belastingcapaciteit	2.146	2.284	2.057
Onvoorziene uitgaven	0	25	25
Bestedingsruimte	0	0	257
Begrotingssaldo	0	0	p.m.
<i>Vermogen (incidentele weerstandscapaciteit)</i>			
Incidentele bestedingsruimte		0	0
Algemene A-reserve	3.017	3.017	3.017
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	805	805	1.907
Bestemmingsreserves	6.565	8.899	397
Stille reserves	pm	pm	pm
Totaal	12.533	15.030	7.660

De beschikbare weerstandscapaciteit is afkomstig uit diverse buffers in het eigen vermogen (incidentele weerstandscapaciteit) en in de exploitatie (structurele weerstandscapaciteit). Specifiek gaat het om de reserves, de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte in de begroting (meerjarige bestedingsruimte).

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, stelpost onvoorziene uitgaven en de structurele bestedingsruimte.

De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de voor 2019 geraamde opbrengsten uit onroerende zaakbelasting en de door het rijk vastgestelde normopbrengst voor dat jaar. De normopbrengst voor 2019 is vastgesteld op 0,1905 % van de WOZ-waarde. Dit is de door het rijk gehanteerde artikel 12-norm. De geraamde opbrengst voor 2019 inclusief de correctie in verband met leegstand is € 6.200.000. De 'normopbrengst' voor 2019 is € 8.257.000. De onbenutte belastingcapaciteit is daarmee € 2.057.000.

Voor onvoorziene uitgaven is een stelpost opgenomen van € 25.000.

Omdat de uitvoeringsagenda van bestedingswensen nog moet worden ingevuld. We hebben alleen de stelpost bestedingsruimte van € 257.000 meegenomen maar niet het begrotingsaldo 2019 van € 1.000.000.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserves (Algemene A-reserve en de reserve bouwgrondexploitatie), de bestemmingsreserves, de incidentele bestedingsruimte en de stille reserves.

Op basis van de nota Reserves en voorzieningen zijn de reserve Openbare ruimte en de reserve Woon- en leefomgeving bestemd voor toekomstige maatschappelijke investeringen. Deze reserves zijn daarom niet in deze tabel opgenomen. Hetzelfde geldt voor de overige bestemmingsreserves waarvoor een specifieke aanwending is voorzien.

Vanaf 2019 wordt, na overleg met de provincie, ook de conjunctuurreserve gezien als een bestemde reserve. Hierdoor wordt deze niet meer meegenomen in het bedrag van het weerstandsvermogen. De stille reserves zijn niet geïntariseerd.

Tabel opbouw weerstandsvermogen (x € 1.000)

Omschrijving reserve	Wel in weerstandsvermogen	Niet in weerstandsvermogen
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017	
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.907	

Conjunctuurreserve (C-reserve)		7.720
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	-	273
Openbare ruimte	-	986
Woon- en leefomgeving	-	920
Openbare verlichting	-	82
Dienstverleningsprogramma	-	92
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	347	
Gezondheidszorg vm Beilen	-	48
Waterplan	-	95
Alg. reserve Breedband	-	2.925
Reserve dekking kapitaallasten	-	10.608
Lokaal onderwijsbeleid	-	99
Onderhoud gebouwen	-	240
Reserve riolering	-	351
Vervangingsinvesteringen	-	1.179
Personeel/organisatiestructuur	50	
Totaal bestemmingsreserves	5.321	25.619

Benodigde weerstandscapaciteit

Om de risico's in beeld te krijgen zijn de risico's geïdentificeerd en beoordeeld volgens het risicomanagementmodel uit de nota Weerstandsvermogen en risicomanagement 2015

Per risico is ingeschat hoe groot de kans is dat deze zich voordoet en wat de gevolgen hiervan kunnen zijn. Dit is gebeurd aan de hand van de tabellen Kansscore en Klasse.

Tabel: Kansscore

Kansscore	Omschrijving	Toelichting
1	Minder dan of 1 keer per 10 jaar	Zeer onwaarschijnlijk
2	1 keer per 5-10 jaar	Onwaarschijnlijk
3	1 keer per 2-5 jaar	Waarschijnlijk
4	1 keer per 1-2 jaar	Mogelijk
5	1 keer per jaar	Vrijwel zeker

Tabel: Klasse

Klasse	Financieel gevolg	Imagobeeld	Referentiebeeld
A	< € 75.000	Zeer klein	Geen bedreiging voor de doelstellingen
B	Tussen € 75.000 en € 250.000	Klein	Minimale bedreiging voor de doelstellingen
C	Tussen € 250.000 en € 1.000.000	Midden	Bedreiging voor de doelstellingen

D	Tussen € 1.000.000 en € 1.500.000	Groot	Ernstige bedreiging voor de doelstellingen
E	> € 1.500.000	Zeer groot	Zeer ernstige bedreiging voor de doelstellingen

Ieder risico krijgt zo een risicoscore waaraan een risicopercentage hangt. Dit percentage vermenigvuldigd met het risico leidt tot een risicobedrag. De uitkomsten hiervan staan opgenomen in het risicoprofiel of risicocontrolematrix.

Risico's

Onderwerp	Omschrijving van het risico	Risico-score	Risico-kans in %	Bedrag	Risico-bedrag	I of S	Reactie	Beheersmaatregel
<u>Grondexploitatie</u> Gronden met hogere marktwaarde die onder de overgangsregeling tot 1/1/2020 vallen en nog niet in exploitatie zijn genomen.	Boekwaarde van deze gronden verlagen tot de agrarische marktwaarde.	4e	75%	3.516.692	2.637.519	I	beheersen	Activiteiten ontplooiën om de betreffende plannen voor 2020 in exploitatie te hebben genomen.
<u>Grondexploitatie</u> Bouwgrondexploitatie BIE plannen (<i>bedrag is 25% van de boekwaarde 31/12/2017</i>)	De begrote lasten worden niet meer afgedekt door de begrote baten.	1c	15%	2.587.750	388.163	I	beheersen	Toekomstige negatieve resultaten worden direct via een voorziening genomen. Pas investeren als er reële verkopen worden verwacht. Verkoop stimulerende maatregelen nemen.
<u>Gemeentefonds</u> Gemeentefonds (<i>bedrag is 5% van het begrote bedrag 2018</i>)	Door aanpassingen in de accressen en maatregelen van het Rijk.	3c	40%	1.556.800	622.720	I	accepteren	Indien van toepassing kortingen doorrekenen aan de budgetten van de vakafdelingen.
<u>Gemeentefonds</u> Wijziging systematiek BTW-compensatiefonds (BCF) (<i>bedrag is 80% van de berekende ruimte</i>)	De ruimte onder het plafond BCF wordt pas na de september-circulaire berekend en uitbetaald.	5c	60%	660.565	396.339	S	beheersen	De berekende ruimte onder het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt deels (80%) opgenomen als nog te ontvangen.

<i>onder het plafond BCF, stand meicirculaire 2018)</i>								
<u>Sociaal domein</u> Het sociaal domein <i>(bedrag is 5% van het begrote bedrag 2018)</i>	De lagere budgetten vanuit het rijk zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. Het risico bestaat dat dit niet door middel van de transformatie op te vangen is.	3c	40%	740.000	296.000	S	verminderen / accepteren	Het beleid overeenkomstig aanpassen. Het aanwenden van de opgebouwde reserve.
<u>Sociaal domein</u> Abonnementstarief Wmo	Het rijk wil een vaste bijdrage Wmo van € 17,50 invoeren. Dit komt in de plaats van de inkomensafhankelijke bijdrage. Voor Midden-Drenthe leidt dit tot lagere inkomsten.	5c	60%	300.000	180.000	S	accepteren	Op dit moment staat de regeling ter discussie. Gemeenten en de VNG zijn tegen de maatregel. Het is (ook) onduidelijk of gemeenten voor de maatregel worden gecompenseerd (landelijk gaat het om 100 miljoen).

<u>Participatiewet</u> Eigen risico Inkomensdeel	Uitkeringslasten tot 107,5% van het door het rijk toegekende inkomensdeel komen voor risico van de gemeente. De geraamde rijksbijdrage bedraagt afgerond € 7.335.000. 7,5% hiervan is € 550.125	3c	40%	550.125	220.050	S	verminderen / accepteren	In de werkprocessen is veel aandacht voor het voorkomen van fraude. In het kader van de re-integratie worden zoveel mogelijk bijstandsgerechtigden naar werk begeleid. Een plotselinge stijging van het aantal bijstandsgerechtigden kan echter niet altijd worden opgevangen.
<u>Overhead</u> Staatssteun & Europese aanbesteding	Onvoldoende kennis over de complexe regelgeving op dit gebied waardoor ten onrechte Staatssteun wordt verschaft of onjuist wordt aanbesteed.	1b	15%	500.000	75.000	S	Verminderen	Processen zijn zo ingericht dat in principe advisering plaatsvindt door Juridische zaken (Staatssteun) en / of de inkoop (gecoördineerde inkoopfunctie).
<u>Ruimtelijke ordening</u> Legesopbrengsten omgevingsvergunningen	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd. Zeer conjunctuurgevoelig.	3b	20%	686.000	137.200	I	verminderen	Flexibel inspelen op de lastenkant als de baten/werkzaamheden achterblijven.
<u>Begraafplaatsen</u> Opbrengst begraafrechten	Dat de begrote legesopbrengsten niet worden gerealiseerd.	4a	15%	440.000	66.000	I	verminderen	Informereren over mogelijkheden gemeentelijke begraafplaatsen, lasten verlagen

<u>Overhead</u> Digitale dienstverlening (bedrag is een ingeschat bedrag)	Welke schade een inbraak kan veroorzaken is nauwelijks te geven. Hangt af van de informatie die er wordt afgehaald en wat ermee wordt gedaan.	2b	15%	500.000	75.000	I	voorkomen	Optimale beveiliging en jaarlijks via een audit toetsen.
<u>Overhead</u> Garantstellingen	De gemeente heeft nog 5 gewaarborgde geldleningen. Restant waarde is nog € 2,2 miljoen. Het risicobedrag stellen wij op 25%	1b	15%	550.000	82.500	I	Accepteren	Wij kunnen hier niet zelf op sturen. Wij geven geen nieuwe garantstellingen meer af.
<u>Overhead</u> Salarissen	Het rijk compenseert niet alle ontwikkelingen op het gebied van premies en Cao. Wij gaan uit van een afwijking van 1%.	5b	50%	166.000	83.000	I	Accepteren	Ontwikkelingen moeten worden doorgevoerd.
<u>Economische ontwikkeling</u> Kettingbeding Westeinde 52A.	Op dit pand rust een kettingbeding om niet bepaalde bedrijven te vestigen	1C	15%	450.000	67.500	I	beheersen	De planning is om op dit gebied te bestemmen als parkeerplaats en niet voor de supermarkt. Bij de planontwikking hiermee rekening houden.

<u>Arbeidsparticipatie</u> Loonkostensubsidie	Open einderegeling	5a	20%	80.000	16.000	S	Accepteren	Afhankelijk van de jaarlijkse uitkomst keuring moet uit eigen middelen worden bijgedragen.
<u>Wonen en bouwen</u> Verhuur gemeentelijke gebouwen	Dat de gebouwen op strategische gronden niet meer worden verhuurd.	4a	15%	150.000	22.500	I	Beheersen	
<u>Onderwijshuisvesting</u> Klimaatbeheersing schoolgebouw de Grift.	Dat de gemeente de juridische procedure verliest en zelf aansprakelijk blijft					I	beheersen	Juridisch control en het aanpassen van de werkprocessen. Voor de extra investering heeft de raad al een aanvullend krediet beschikbaar gesteld waarmee het financiële risico is afgedekt.
<u>Samenkracht en burgerparticipatie</u> Jade	Dit betreft de financiële afwikkeling met JADE die tot juridische procedures kan leiden bij faillissement.					I	beheersen	Nadruk op juridisch control. Er is bij de jaarrekening 2017 al een voorziening van € 1 miljoen gevormd waarmee het financiële risico is afgedekt.
<u>Economische ontwikkeling</u> Breedband Coöperatie Sterk Midden-Drenthe.	Er is lening verstrekt van € 2,75 miljoen					I	beheersen	Nadruk op juridisch control. Het beschikbaar gesteld bedrag is als een reserve geparkeerd. Het financiële risico is afgedekt.
					5.365.491			

Vaststellen weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen 2019

Op basis van de berekende weerstandscapaciteit en het risicobedrag kan het weerstandsvermogen voor 2019 als volgt worden berekend:

	Incidentele + structurele weerstandscapaciteit	7.660.000	
Weerstandsvermogen =	-----	=	-----
	Risicobedrag	5.365.000	= 1,4%

Uit deze inventarisatie blijkt dat de gemeente voldoende in staat is om mogelijke risico's af te dekken.

Risico's matrix

In onderstaande matrix zijn de risico's samengevat naar kans- en effectscore. De grote risico's - risico's met een relatief hoge kans- en effectscore - staan in de rode cellen. De kleine risico's – risico's met een relatief lage kans- en effectscore – staan in de groene cellen. Per cel is het aantal risico's opgenomen dat in de betreffende categorie valt.

Effect		A	B	C	D	E
		< 75.000	75.000- 250.000	250.000- 1.000.000	1.000.000- 1.500.000	> 1.500.000
Kans	5 1 per jr	1	1	2	0	0
	4 1 per 1-2 jr	2	0	0	0	1
	3 1 per 2-5 jr	0	1	3	0	0
	2 1 per 5-10 jr	0	1	0	0	0
	1 > 1 per 10 jr	0	2	2	0	0

Financiële kengetallen

Om een oordeel te kunnen vormen over de opgenomen kengetallen moeten ze in principe worden vergeleken met een voorgeschreven norm. Dit is echter niet de bedoeling van de wetgever geweest. De kengetallen worden niet extern genormeerd.

Het is de bedoeling dat college en raad samen - in onderlinge samenhang tussen de kengetallen - een interne normering ontwikkelen voor de eigen gemeente. Doordat alle gemeenten de kengetallen in de begroting en de jaarstukken publiceren kunnen ze op termijn ook met andere gemeenten worden vergeleken.

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	(bedragen x 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	38.687	53.561	48.494	45.650	41.740
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	5.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	100	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	2.422	2.422	2.337	2.264	1.707
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	580	580	580	580	580
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	0	0	0	0	0
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	81.284	80.982	81.000	81.000	81.000
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%)	48%	92%	85%	82%	78%

Analyse

De netto schuldquote is een percentage dat ongeveer overeenkomt met het Europese schuldplafond van 60% van het bruto binnenlands product. Dat percentage geldt voor de lidstaten van de Europese Unie. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. De schuldquote loopt vanaf 2019 fors op. Dit is een gevolg van de financiering van de bouw van een brede VO school in Beilen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit noemen we de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, op voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c BBV).

(bedragen x 1.000)		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2018	2019	2020	2021	2022
a	Vaste schulden (cf. art 46 BBV)	38.687	53.561	48.494	45.650	41.740
b	Netto vlottende schuld(cf art 49 BBV)	5.000	25.000	25.000	25.000	25.000
c	Overlopende passiva (cf art 49 BBV)	100	600	600	600	600
d	Financiële activa (cf art 36 lid d, e en f BBV)	6.971	7.289	6.191	5.876	5.557
e	Uitzettingen < 1 jaar (cf art. 39 BBV)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
f	Liquide middelen (cf art 40 BBV)	580	580	580	580	580
g	Overlopende activa (cf art 40a BBV)	0	0	0	0	0
h	Totale baten (cf art 17 lid c BBV (dus excl mutaties reserves)	81.284	80.982	81.000	81.000	81.000
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H * 100%	42%	86%	81%	78%	73%

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

(bedragen x 1.000)		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2018	2019	2020	2021	2022
a	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	30.366	30.940	29.924	29.924	29.924
b	Balanstotaal	113.233	108.646	104.681	100.771	97.962
	Solvabiliteit (A/B) * 100%	27%	28%	29%	30%	31%

Analyse

De solvabiliteit geeft een goed beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen vermogen of vreemd vermogen.

Het landelijk gewogen gemiddelde is 29%. Met 27% zitten wij dus iets onder het gemiddelde. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de financiering van de bouw van de VO school in Beilen.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

- Niet in exploitatie genomen bouwgronden; en
- Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

	(bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
a	Niet in exploitatie genomen / strategische gronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	7.962	7.962	7.962	7.962	7.962
b	Bouwgrond in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	11.041	11.041	11.041	11.041	11.041
c	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)	80.826	79.622	79.000	79.000	79.000
	Grondexploitatie (a + b) / c * 100%	24%	24%	24%	24%	24%

Analyse

We hebben per 1 januari 2019 iets meer dan € 11 miljoen aan gronden in exploitatie. De waardering hiervan is afhankelijk van de (verwachte) toekomstige verkopen. Dit wordt jaarlijks intern geanalyseerd en beoordeeld door de accountant.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

In artikel 19 onderdeel c BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d BBV wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV).

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	(bedragen x 1.000)	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2018	2019	2020	2021	2022
a	Totale structurele lasten	76.121	82.246	82.000	82.000	82.000
b	Totale structurele baten	77.362	82.250	82.000	82.000	82.000
c	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	1.724	1.781	1.781	1.781	1.781
d	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	1.338	1.268	1.268	1.268	1.268
e	Totale baten	79.086	82.250	82.000	82.000	82.000
	Structurele exploitatieruimte (B-A) + (D-C)/e* 100%	1,08%	-0,62%	-0,63%	-0,63%	-0,63%

Analyse

In de begroting van 2019 zijn alle structurele lasten afgedekt met structurele baten. Dit is in overeenstemming met de eisen van de provincie als toezichthouder.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t (huidig jaar) te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (vorig jaar) en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van

gemeenten in 2018 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 721. De woonlasten van het landelijke gemiddelde bedragen voor 2018 0,7%. Meerjarig wordt met dit percentage rekening gehouden voor de bepaling van landelijke gemiddelde woonlasten.

(bedragen x 1.000)		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2018	2019	2020	2021	2022
a	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	231,00	236,00	241,00	246,00	251,00
b	Rioolheffing voor een gezin	238,50	238,50	238,50	238,50	238,50
c	Afvalstoffenheffing voor een gezin	205,00	230,25	233,25	237,25	241,25
d	Eventuele heffingskorting	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
e	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (a + b + c - d)	674,50	704,75	712,75	721,75	730,75
f	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	723,00	721,00	726,05	731,13	736,25
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar t-1 (e / f) * 100%	93,29%	97,75%	98,17%	98,72%	99,25%

De woonlasten van het landelijke gemiddelde bedragen voor 2018 0,7%. Bij de woonlasten van het landelijke gemiddelde wordt meerjarig rekening gehouden met deze een jaarlijkse stijging van 0,7%.

* Gemiddelde WOZ-waarde woningen 2018 (waardepeildatum 1-1-2017) is € 244.000.

Bron is de Coelo Atlas van de lokale lasten.

Analyse

We blijven voor 2019 weer beneden het landelijk gemiddelde. Alleen wordt het verschil wel kleiner.

Onderhoud kapitaalgoederen

Een aanzienlijk deel van de aanwezige kapitaalgoederen zoals infrastructuur, gebouwen en plantsoenen is in beheer en onderhoud van de gemeente.

Door de gemeenteraad is hiervoor de verzamelnota Onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld.

De verzamelnota geeft inzicht in:

- de beleidsuitgangspunten (= gewenste kwaliteit) uit de door de raad vastgestelde beleids- en beheersplannen.
- het (meerjarig) financiële beslag dat voortvloeit uit deze beleidskeuzes.

Onderdeel	Beleid	Gewenste kwaliteit
Wegen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	wegen: niveau B (CROW) fietspaden: niveau A (CROW)
Bruggen	Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028	algemeen: niveau B (CROW) op fietsroutes: niveau A (CROW)
Riolering	Watertakenplan Fluvius 2016-2021 specificatie Midden-Drenthe	Technisch / functioneel
Openbaar groen		Technisch / functioneel / aanzien
<ul style="list-style-type: none"> • buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom 	Landschapsbeleidsplan 2012 Groenbeleidsplan 2016-2025	
Openbare verlichting	Beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting 2014-2023	Technisch / functioneel, milieu, groen
Speeltuinen	Beleidsplan Spelen in Midden-Drenthe 2011-2020	Technisch / functioneel
Gebouwen	Notitie gebouwenbeleid 2015	Hoog (gemeentehuis) redelijk (werkplaatsen en stallingsruimten) gemiddeld (alle overige gebouwen)

Voor de verschillende onderdelen zijn beheersplannen vastgesteld.

Beheersplannen	Vastgesteld door raad in (jaar)	Looptijd t/m (jaar)	Financiële vertaling in begroting
Wegen	2017	2027	ja
Bruggen	2017	2027	ja
Riolering	2016	2021	ja
Openbaar groen			
<ul style="list-style-type: none"> • buiten bebouwde kom • binnen bebouwde kom 	2012 2016	- 2025	ja ja
Openbare verlichting	2014	2023	ja

Speeltuinen	2011	2020	ja
Gebouwen	2015	-	ja

Wegen

Kerncijfers

De totale oppervlakte van alle verhardingen die de gemeente onderhoudt, bedraagt ongeveer 3,8 miljoen vierkante meter. De totale lengte aan wegen bedraagt ongeveer 850 kilometer.

Verhardingssoorten	Aantal m ²
gesloten verharding (asfalt)	2.140.000
gesloten verharding (beton)	160.000
open verharding (klinkers, tegels)	1.290.000
onverhard	210.000
totaal	3.800.000

Aantal kilometers	Aantal km
binnen bebouwde kom	227
buiten bebouwde kom	536
fietspaden (vrijliggend of parallel)	120
voetpaden	170
zandwegen	74

Vervangingswaarde: € 200 miljoen

Ambities voor dit begrotingsjaar

We hebben als gemeente een wettelijke taak als wegbeheerder. In raadsvergadering van 29 juni 2017 is nieuw beleid vastgesteld voor het onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028.

Naast een inhaalslag op uitgesteld groot onderhoud zal de focus liggen op de kwaliteit van fietspaden en fietsroutes. Een ander aspect waar fors op wordt ingezet is de aanleg van bermverharding en passeerhavens.

Waar combinaties met andere werkzaamheden gemaakt kunnen worden, zal daar de prioriteit komen te liggen.

Financieel overzicht

De uitgaven met betrekking tot wegenonderhoud vallen onder het taakveld Verkeer en vervoer in het programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Exploitatiebudget voor groot onderhoud	583	258	176
Exploitatiebudget voor klein onderhoud	344	290	300
Investing op niveau brengen onderhoud	0	1.709	1.837

Het begrote exploitatiebedrag voor groot onderhoud is vanaf 2018 verlaagd, het begrote exploitatiebedrag voor klein onderhoud is vanaf 2018 verhoogd. Beide aanpassingen zijn een gevolg van het nieuwe beleid Wegen en bruggen 2018-2018. In dit beleidsplan is ook het investeringsniveau voor de periode 2018-2028 bepaald.

Indexering

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel wegen wordt de GWW index van het deelgebied 42/43 gehanteerd.

Voor 2019 betekent dit een indexering van 2%.

Planning 2019

Het definitieve programma voor het groot onderhoud in 2019 zal in het eerste kwartaal van 2019 bekend worden.

De planning voor de aanleg van passeerhavens en bermverharding zal in het najaar bekend zijn.

Naast de investeringen uit het groot onderhoud vinden nog een aantal investeringen plaats.

Fietspaden: Stille kant Oranjekanaal, Smidlergervenen (7 blokken) en Garmingerstukken.

Wegen: Ronde A28 afrit 30, en het Oosteinde, het Westeinde en de Hoofdstraat in Westerbork

Investeringsplanning 2019

Voor 2019 moet de raad voor de uitvoering van de nota Midden-Drenthe op de goede weg voor het beleid onderhoud wegen en bruggen de volgende geïndexeerde bedragen (+2%) beschikbaar stellen.

wegen en fietspaden	1.404.933
bermverharding en passeerhavens	431.460

Bruggen

Kerncijfers

Midden-Drenthe beheert en onderhoudt als onderdeel van de infrastructuur 81 bruggen en duikers verspreid over de gemeente.

Soort	Aantal
Beweegbare bruggen over de Drentse Hoofdvaart	7
Vaste verkeersbruggen	21
Duikerbruggen	4
Voormalige beweegbare bruggen	8
Fiets- en voetgangersbruggen	33
Duikers	8
totaal	81

Vervangingswaarde: € 18 miljoen

Ambities voor dit begrotingsjaar

In 2016 hebben inspecties voor de periode 2016-2025 plaatsgevonden. Om de 4 jaar vindt er een update van de inspecties plaats. De resultaten hiervan worden jaarlijks verwerkt in een onderhoudsprogramma. Hierbij spelen nieuwe richtlijnen op het gebied van onderhoud ook een rol. In de raadsvergadering van 29 juni 2017 is het nieuw beleid vastgesteld voor het onderhoud van wegen en bruggen 2018-2028.

Financieel overzicht

Voor regulier onderhoud wordt het beschikbare budget in de begroting ingezet. Het budget is vanaf 2018 naar boven bijgesteld. De investeringen voor groot onderhoud en vervanging komen voort uit inspecties en worden vanaf 2018 beschikbaar gesteld vanuit het beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Exploitantiebudget regulier onderhoud	55	173	177
Investeringen:			
- vervanging bruggen	18	301	61
- groot onderhoud	0	326	0

Voor 2018 gaat het naast het regulier onderhoud om de volgende investeringen:

- vervangen houten bruggen; Smilde, Beilen, Zwiggelte (totaal 5 stuks)
- groot onderhoud beton bruggen (totaal 6 stuks)
- groot onderhoud draaibruggen over de Drentse Hoofdvaart (totaal 2 stuks)

Voor 2019 gaat het naast het regulier onderhoud om de investering van het vervangen van de fiets/loopbrug in het rayon Smilde.

Indexering

In het Beleidsplan Wegen en bruggen 2018-2028 is vastgelegd dat voor het op niveau brengen en houden het noodzakelijk is dat de bedragen jaarlijks geïndexeerd worden. Dit geldt zowel voor de investeringen als voor de exploitatiebudgetten.

Voor het onderdeel bruggen wordt de GWW index van het deelgebied 4213 gehanteerd.

Voor 2019 betekent dit een indexering van 2,6%.

Planning 2019

Regulier en correctief onderhoud (voorlopige opzet)	Bedrag
Conservering bruggen (val)	30.000
Conservering/richten brugleuningen	20.000
Schoonmaken bruggen	23.500
Onderhoud beschoeiing bij landhoofd	30.000
Betonreparaties en reparaties houten dekken	25.000
Slijtlagen op val	36.000
Onderhoudscontracten draaibare bruggen	6.100
Onderhoud en ad hoc storingsen draaibare bruggen	6.200
Totaal	176.800

Investeringsplanning 2019

Voor 2019 moet de raad voor de uitvoering van de nota Midden-Drenthe op de goede weg voor het beleid onderhoud wegen en bruggen de volgende geïndexeerde bedragen (+2,6%) beschikbaar stellen.

Vervangingen bruggen en kunstwerken.	61.200

Riolering

Kerncijfers

Opbouw stelsel	Aantal
Vrijverval riolering:	
<ul style="list-style-type: none">• gemengd rioolstelsel	167 km
<ul style="list-style-type: none">• droogweer afvoer (DWA)	41 km
<ul style="list-style-type: none">• regenwater afvoer (RWA)	51 km
Persleidingen:	
<ul style="list-style-type: none">• kernen	15 km
<ul style="list-style-type: none">• buitengebied	220 km
Verzamelleiding buitengebied	51 km

	Aantal
Gemalen	48 stuks
Randvoorzieningen	13 stuks
Pompunits	768 stuks
IBA's	125 stuks
Ongezuiverde lozingen	18 stuks
Heffingseenheden	14.350 stuks

Ambities voor dit begrotingsjaar

Op grond van de Wet milieubeheer rust op de gemeente de zorgplicht voor een doelmatige inzameling en transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt binnen haar grondgebied (Afvalwater zorgplicht). In de Waterwet is geregeld dat de gemeente de zorgplicht heeft voor de doelmatige inzameling en transport van afvloeiend hemelwater (Hemelwater zorgplicht). Verder is in de Waterwet geregeld dat de gemeente maatregelen moet treffen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming te voorkomen of te beperken voor zover doelmatig (Grondwater zorgplicht).

Om aan de zorgplichten te voldoen zijn diverse voorzieningen (systemen) aangelegd. De gemeente dient de voorzieningen adequaat te beheren voor zover de gemeente beheerder is. Hoe de gemeente de voorzieningen beheert en financiert legt zij vast in het Watertakenplan (2016-2021). Het opstellen van het watertakenplan is binnen de regionale samenwerking Fluvius gedaan. Het doel is om de stijging van de kosten te beperken, de kwaliteit te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen.

Financieel overzicht

De exploitatielasten voortvloeiend uit het Watertakenplan worden gedekt uit de rioolheffing. Uitgangspunt bij vaststelling van de rioolheffing is dat zij kostendekkend moet zijn.

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Bedrag voor onderhoud (excl. BTW)	888	988	964
Bedrag voor investeringen (excl. BTW)	763	2.941	750

Het budget voor investeringen 2018 is inclusief nog niet bestede kredieten uit voorgaande jaren.

Planning 2019

Er wordt ingezet op het vervangen en afkoppelen op diverse locaties in combinatie met andere werkzaamheden. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden vindt nog een aantal incidentele werkzaamheden plaats.

Investerings		Bedrag
•	Afkoppelen:	350.000
	Ontwikkelingen Westerbork, en omgeving zorgcentrum Beilen	
•	Vervangen:	350.000
	Ontwikkelingen Westerbork, riool onderhoud Westerbork, omgeving zorgcentrum Beilen en Lindelaan Smilde	
•	Vervanging pompen en gemalen:	50.000
	Omgeving Lieving, Holthe en Makkum (vervolg 2017)	
Exploitatie (incidenteel)		
•	Geen	

Openbaar groen

Kerncijfers

omschrijving	aantal
Landschappelijk groen: lengte bermen buiten bebouwde kom	536 km.
Groen in de bebouwde kommen: openbaar groen	180 ha.

Ambities voor dit begrotingsjaar

De ambities voor het begrotingsjaar 2019 zijn vooral het uitvoering geven aan het nieuwe beleid. Daarbij is er bijzondere aandacht voor natuurvriendelijk groen, bomenbeleid, zelfwerkzaamheid door bewoners en veranderingen naar aanleiding van de bezuinigingen.

De kaders voor het onderhoud van het openbaar groen zijn vastgelegd in het Landschapsbeleidsplan (buiten bebouwde kom) en Groenbeleidsplan (binnen bebouwde kom).

Landschapsbeleidsplan

In het Landschapsbeleidsplan staat de gemeentelijke visie op het landschap in het buitengebied. Doel is onder meer om de verschillende landschapstypen te versterken. Voor het beheer van bermen, bomen, sloten, houtwallen en singels zijn richtlijnen aangegeven.

Groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan bevat een overkoepelende visie voor het groen binnen de bebouwde kommen. Groenstructuren, functies, beheermethoden en werkwijzen worden in hoofdlijnen aangegeven. Een nieuw groenbeleidsplan is in maart 2016 vastgesteld door de raad.

Groenonderhoud

Het areaal groen en bomen is opgenomen in een geautomatiseerd beheerprogramma. Het groenonderhoud voor de hele gemeente wordt uitbesteed op basis van een bestek. In dit bestek wordt de gewenste kwaliteit omschreven en wordt per m² afgerekend. Alescon voert de meeste werkzaamheden uit. De bomeninspecties worden binnen de bebouwde kom in eigen beheer uitgevoerd en in het buitengebied uitbesteed. Ook doen zij specifieke werkzaamheden ten aanzien van bomen, zoals in het kader van de bestrijding van de eikenprocessierups.

Snippergroen

Op diverse plekken zijn er bewoners die gemeentelijk groen hebben toegevoegd aan hun tuin. In veel gevallen met, maar ook soms zonder toestemming. Ook zijn veel in gebruik genomen stukken niet vastgelegd in een overeenkomst. Het huidige beleid op het gebied van snippergroen wordt tegen het licht gehouden en mogelijk bijgesteld.

Financieel overzicht

Budgetten (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Bedrag voor onderhoud	2.221	2.533	2.617
Bestedingsplan *)	0	100	75

Het betreft hier de kosten van onderhoud bermen en wegbeplanting, onderhoud landschap en bossen, onderhoud plantsoenen en wandelpaden en kerntaken groenvoorziening.

*) De lasten bestedingsplan hebben voor 2018 betrekking op de uitvoering van het groenplan Beilen en het belevings- en wandelpad Hultinge en Lijsterlaan Beilen. Het jaar 2019 heeft betrekking op de uitvoering van het groenplan Westerbork.

Planning 2019

De belangrijkste activiteiten zijn groenonderhoud (o.a. grasmaaien, onkruidbeheersing, snoeien en boominspecties).

Openbare verlichting

Kerncijfers

Jaar	Aantal lichtmasten:	Aantal armaturen (excl. LED)	waarvan met LED-verlichting	Elektriciteitsverbruik per jaar:
2012				1.096.000kWh
2013	7.779	*	49	1.092.784kWh
2014	7.779	*	734	1.055.606kWh
2015	7.822	*	822	1.008.688kWh
2016	7.822	*	1.306	**1.130.073kWh
2017	8.075	8.197	***1.600	972.662kWh

* Het aantal armaturen verschilt van het aantal masten (dubbele armaturen, grondspots e.d.).

Het

aantal armaturen is maatgevend voor het stroomverbruik.

** In 2016 is er een behoorlijke toename in stroomverbruik geweest.

*** Het aantal LED vervangingen in 2017 is een aanname.

Vervangingswaarde: € 8 miljoen

Ambities voor het begrotingsjaar

Het beleidsplan Verduurzaming openbare verlichting is in 2013 opnieuw vastgesteld (geactualiseerd).

Bij verduurzaming van de verlichting is er aandacht voor de volgende aspecten:

- Gelijkmatigheid van de verlichting
- Verlichtingssterkte
- Energiebesparing
- Lichthinder, lichtvervuiling en duisternis en materialisatie

Binnen bestaande budgetten is ruimte voor de uitvoering deze maatregelen.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Exploitatiebudget voor onderhoud	244	278	283
Uitvoering beleidsplan	76	50	50

Planning 2019

In de planperiode 2013 tot 2023 zijn de volgende werkzaamheden opgenomen:

- Vervangen van circa 250 armaturen
- Armaturen statisch dimmen (doorlopend na vervanging)
- Verwijderen van kom indicatie-verlichting

Speelvoorzieningen

Kerncijfers

Speelvoorzieningen	Aantal
Speelplaatsen:	126 stuks
• waarvan schoolpleinen	15 stuks
Speeltoestellen:	819 stuks
• waarvan op schoolpleinen	144 stuks
• waarvan op begraafplaatsen	1 stuks
Aantal overeenkomsten speeltuinen (excl. schoolpleinen)	105
Aantal organisaties speeltuinen	74

Ambities voor het begrotingsjaar

Beleidsplan Spelen 2011-2020

In 2011 is het beleidsplan voor de speelvoorzieningen in Midden-Drenthe 2011-2020 vastgesteld. Gestreefd wordt naar een verbetering van de spreiding van de speelvoorzieningen, waarbij gekeken wordt naar het aantal kinderen in een buurt of dorp en hun leeftijd. Het beleid is gericht op het stimuleren van de lichamelijke en sociale ontwikkeling van kinderen. Daarnaast willen we ook de betrokkenheid van bewoners bij hun buurt en het omzien naar elkaar stimuleren. Alle gegevens van kinderen en speelvoorzieningen zijn geactualiseerd, zodat we met actuele gegevens kunnen blijven streven naar hetgeen we in het beleidsplan hebben vastgesteld.

Bewonersparticipatie

De realisatie van speelvoorzieningen in buurten en dorpen vindt in Midden-Drenthe in principe slechts plaats wanneer vrijwilligers bereid zijn het dagelijkse beheer en het klein onderhoud van de speelvoorziening op zich te nemen. Groot onderhoud, vervangingen en veiligheidsinspecties worden gedaan door de gemeente. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een overeenkomst. Het Speeltuinoverleg Midden-Drenthe behartigt de belangen van de speeltuinvolwassenen. De

vrijwilligers ontvangen een bijdrage voor beheer, onderhoud en activiteiten. De bijdrage is mede afhankelijk van het aantal toestellen.

Schoolpleinen

In 2014 zijn overeenkomsten gesloten met Kits Primair en COG Drenthe. Alle schoolpleinen bij de reguliere basisscholen zijn openbaar toegankelijk en vallen onder het speelvoorzieningenbeleid. Er zijn afspraken gemaakt over onder meer aansprakelijkheid, aantal toestellen en onderhoud.

Veiligheid

Op speelvoorzieningen is het Warenwetsbesluit attractie- en speeltoestellen van toepassing. Op grond van dit besluit is de beheerder verplicht de toestellen goed te onderhouden. In een logboek moeten per toestel gegevens over onderhoud, inspecties, vervanging onderdelen, reparaties en ongevallen worden bijgehouden.

Financieel overzicht

Budget (bedragen x € 1.000)	Besteed 2017	Raming 2018	Raming 2019
Bedrag voor onderhoud en reparatie zandbakken en speeltoestellen	190	183	187
Bestedingsplan	0	0	0

Planning 2019

Het budget wordt besteed aan onderhoud en vervanging van de speeltoestellen, ondergronden en zandbakken door de gemeente, en een subsidie aan de speeltuinverenigingen. Daarbij wordt kritisch gekeken naar vervanging door het vastgestelde beleidsplan en de daarin vastgestelde normen aan te houden.

Gemeentelijke gebouwen

Het betreft hier het regulier onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen.

De financiële middelen die hier jaarlijks voor nodig zijn, worden betaald uit de bestemmingsreserve Onderhoud gebouwen.

Voor enkele categorieën gebouwen gelden naast het onderhoudsbeleid enkele aanvullende / afwijkende regels.

Sportaccommodaties

In de gemeente bestaat tussen de sportaccommodaties verschil in exploitatie en beheer. Naast de accommodaties die de gemeente exploiteert zijn er de (deels) verzelfstandigde accommodaties. Laatstgenoemde categorie ontvangt van de gemeente een bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd op basis van een vooraf afgesproken set van indexcijfers. Voor 2019 bedraagt de index 2,2%.

Exploitatiebedragen (bedragen x € 1.000)	2019
Sportcomplex Hooghalen	37
Sportcomplex Noord-West Beilen	54
Sportcomplex Wijster	47
Korfbalaccommodatie Beilen	11
Tennisbanen Beilen	11
Tennisbanen Smilde	11
Tennisbanen Westerbork	10
Sportcomplex Smilde	9

Dorpshuizen

Op 27 mei 2004 heeft de raad de koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe vastgesteld. De koersnotitie bevat onder meer de volgende afspraken:

- Klein en preventief onderhoud komt voor rekening van het bestuur van het dorpshuis
- Groot onderhoud wordt uitgevoerd en georganiseerd door de besturen van de dorpshuizen. De kosten komen voor rekening van de gemeente.
Bij gecombineerde dorpshuizen, dus bijvoorbeeld in combinatie met een school, vindt een verrekening plaats. De financiële dekking vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.
- De gemeente levert een bijdrage van maximaal 50%, tot een maximum van € 100.000,00 in de verbouwkosten voor functionele aanpassingen (50%-regeling). De financiële dekking moet dan plaatsvinden vanuit de bestedingsruimte.

Aula's

De gemeente is eigenaar van de aula's in Westerbork en Smilde. Het beheer en het klein onderhoud van deze aula's is in handen van de betreffende aulaverenigingen. Het eigendom, het beheer en het onderhoud van de aula in Beilen is en blijft in handen van de stichting.

Voor het groot onderhoud van de aula's geldt de regeling zoals die voor de dorpshuizen geldt (koersnotitie Dorpshuizen Midden-Drenthe). De vereniging / stichting zorgt er in overleg met de gemeente voor dat het groot onderhoud wordt georganiseerd en uitgevoerd. De kosten zijn voor rekening van de gemeente. Financiële dekking van het groot onderhoud vindt plaats via de reserve Onderhoud gebouwen.

Planning 2019

Het onderhoud aan gebouwen vindt plaats op basis van de betreffende geactualiseerde jaarschijf uit het meerjarenonderhoudsprogramma (O-prognose).

Jaarlijks wordt een bedrag aan de reserve Onderhoud gebouwen toegevoegd (2019: € 514.271). Dit bedrag is een jaargemiddelde gebaseerd op het meerjarenonderhoudsprogramma en bedoeld om fluctuaties in de exploitatie te voorkomen. De werkelijke lasten in een jaar worden onttrokken aan deze reserve (2019: € 566.130).

Per saldo leidt dit in 2019 tot een onttrekking aan de reserve van € 51.859.

Verloop bestemmingsreserve onderhoud gebouwen 2019 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Bestemmingsreserve	405	0	52	353

Het geraamde bedrag van € 566.130 voor onderhoud wordt over de volgende groepsindeling verdeeld:

Onderdeel	Gepland onderhoudsbedrag (x € 1.000)
Sportcomplexen	9
Sporthallen	114
Gymlokalen	76
Zwembaden	85
Dorpshuizen	37
Woningen	12
Baaruhuisjes	10
Aula's	36
Brandweerkazernes	29
Gemeentehuis	94
Multifunctionele accommodaties	40
Werkplaatsen	16
Diversen	8
Totaal	566

Bedrijfsmiddelen

Om de bedrijfsvoering van de organisatie zo optimaal te kunnen uitvoeren moeten de benodigde bedrijfsmiddelen goed functioneren. Op dit te garanderen beschikt de gemeente over een geactualiseerde meerjarig vervangingsschema. Hierbij gaat het om de vervanging van materieel voor wegen en groen, automatisering, facilitair en materiaal voor sport- en welzijnsaccommodaties. De uit deze investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden onttrokken aan de bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen. Vanuit de exploitatie wordt jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Als een vervangingsinvestering voldoet aan één van de volgende eisen wordt deze niet geactiveerd maar direct volledig afgeschreven:

- Een aanschafprijs van € 15.000 of minder;
- Een levensduur die korter is dan 4 jaar;
- Een jaarlijkse vervanging van hetzelfde materieel.

Verloop bestemmingsreserve vervangingsinvesteringen 2019 (Bedragen x € 1.000)				
	Saldo 1-1-2019	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2019
Bestemmingsreserve	1.028	667	714*	981

* De onttrekking bestaat uit de kapitaallasten van voorgaande jaren en de lasten van de vervangingen van 2019 die niet worden geactiveerd maar direct ten laste van de bestemmingsreserve komen.

Uit te voeren werken in 2019

Het geraamde investeringsbedrag voor 2019, inclusief niet te verrekenen btw, bedraagt afgerond € 975.000:

	(x € 1.000)
Materieel buitendienst (auto's, berm-, weg- en rioolonderhoud)	576
Materiaal zwembaden, gymlokalen en sporthallen	159
Automatisering en facilitair	240

Financiering (Treasury)

Jaarlijks wordt zowel in de begroting als in de jaarrekening een paragraaf financiering opgesteld met als doel het treasurybeleid van de gemeente in beeld te brengen. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde, terwijl in het jaarverslag de realisatie van de het beleid wordt beschreven.

De gemeentelijke treasuryfunctie omvat het financieren van gemeentelijk beleid (de programma's) en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Dit laatste is echter achterhaald door de invoering van het schatkistbankieren in 2014. Al onze overtollige middelen moeten we dagelijks naar het Rijk afstorten. We krijgen het weer terug zodra we het weer nodig zijn.

Meer specifiek houdt dit in:

- het tijdig aantrekken van voldoende financiële middelen om de programma's uit te kunnen voeren (beschikbaarheid);
- het beheersen van de risico's verbonden aan de treasuryfunctie (risico minimalisatie);
- het zoveel mogelijk beperken van de rentekosten (renteoptimalisatie);
- het beperken van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities (kosten minimalisatie).

Beleidskader

De Wet Fido geeft voorschriften met betrekking tot het aantrekken van geldleningen, het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties. Van belang hierbij is dat deze activiteiten geschieden in het kader van het uitoefenen van de publieke taak.

Het kader van het financieringsbeleid is vastgelegd in de 'Financiële verordening gemeente Midden-Drenthe ex artikel 212 Gemeentewet' van 15 december 2016. Met de verordening stelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financiële beleid, de financiële organisatie en het financiële beheer vast. In artikel 14 wordt de financieringsfunctie behandeld. Dit zijn de uitvoeringsregels van het treasury beleid. Hierin is opgenomen dat in principe geen geldleningen worden verstrekt. Het verstrekken van geldleningen kan slechts geschieden nadat de gemeenteraad hierover is gehoord. Aan het verstrekken van leningen en garanties worden nadere voorwaarden verbonden.

Marktontwikkeling en rentevisie

Bepalend voor de ontwikkelingen van de korte rente is het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Het belangrijkste doel dat de ECB nastreeft is prijsstabiliteit, hetgeen zich vertaalt in een jaarlijkse inflatie voor de Eurozone van maximaal 2%. Op 16 maart 2016 verlaagde de ECB de herfinancieringsrente voor het laatst naar 0%. Dit betekent dat banken gratis geld kunnen lenen bij de centrale bank. De depositorente, de vergoeding die banken krijgen om bij de ECB geld te stallen, staat op -0,4%.

Hiernaast koopt de ECB obligaties op om de kredietverlening van de banken aan bedrijven te stimuleren. Een negatieve depositorente stimuleert de banken om geld uit te lenen.

De lange rente (20 jaar) is in juli 2018 ongeveer 1,5%. We hebben voor het laatst op 1 november 2017 een langlopende geldlening afgesloten van € 2,75 miljoen voor 20 jaar tegen een rente van 1,29%. Dit betreft projectfinanciering van het aanleggen van een glasvezelnetwerk in de buitengebieden. Op dit moment blijven we binnen de kasgeldlimiet en zijn we geen langlopende geldleningen nodig. Dit wordt anders als we de bouw van de school voor voortgezet onderwijs in Beilen gaan financieren.

Verwachte liquiditeits ontwikkeling

Voor de begroting van 2019 is berekend dat er een tekort aan financieringsmiddelen is van bijna € 28 miljoen. Dit bedrag komt tot stand door het totaal van de verwachte boekwaarden per 1 januari 2019 te verminderen met de boekwaarde van de langlopende geldleningen en de verwachte boekwaarde van de reserves en voorzieningen op 1 januari 2019.

Onze kasgeldlimiet bedraagt € 7 miljoen en omdat de korte rente goedkoper is dan de lange rente, zullen we de kasgeldlimiet volledig benutten.

Na aftrek van de kasgeldlimiet van € 7 miljoen resteert een tekort van € 21 miljoen. Deze raming is erop gebaseerd dat alle geplande investeringen zijn uitgevoerd. In de praktijk is dit niet het geval. Op het moment van schrijven van deze begroting is er ook nog voor € 25 miljoen aan geplande investeringen aanwezig. Dit betreft onder andere de bouw van een school voor voortgezet onderwijs in Beilen.

In de begroting 2019 gaan we er vanuit dat een kasgeldlening 0% kost (1 maand) en een eventuele langlopende geldlening 1,75%. Het omslagpercentage bedraagt 3%. In 2018 was dit 3,5%.

Hieronder is het renteschema toegevoegd, waarmee inzicht wordt gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Renteschema t.b.v. de paragraaf Financiering		
a de externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 1.656.654
b de externe rentebaten	-/-	€ -
Saldo rentelasten en rentebaten		€ 1.656.654
c1 De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	€ 233.107	
c2 De rente van de projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€ 113.209	
	€ 346.316	€ -346.316
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 1.310.339
d1 Rente over eigen vermogen		€ 1.099.755
d2 Rente over voorzieningen		€ -
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 2.410.094
e De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	€ 2.570.624
f Renteresultaat op het taakveld Treasury		€ 160.531

Het renteresultaat is ontstaan door de afronding van het omslagpercentage naar 3%. Dit bedrag geeft de extra ruimte weer voor het aangaan van eventuele geldleningen of de ruimte als de rente van nog aan te trekken geldleningen hoger is dan verwacht.

Risicopositie

De langlopende leningenportefeuille heeft op 1 januari 2019 een schuldrestant van ongeveer € 35 miljoen. De gemiddelde rente op de leningenportefeuille bedraagt 3,6%. De BNG Bank is de grootste geldverstrekker.

De onderstaande tabel geeft het verwachte verloop voor 2019-2022 van de renterisiconorm.

Stap	Variabelen renterisiconorm	2019	2020	2021	2022
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	3.352	3.356	3360	3360
(3)	Renterisico (1+2)	3.352	3.356	3360	3360
(4)	Renterisiconorm	15.533	15.533	15.533	15.533
(5a) = 4>3	Ruimte onder renterisiconorm	12.181	12.177	12.173	12.173
(5b) = 3>4	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal jaar T	77.666			
(4a)	Percentage	20			
(4b)	Regeling				
	Renterisiconorm jaar T	15.533			
(4)	= 4a*4b/100				

Het begrote lastentotaal voor 2019 bedraagt € 77,7 miljoen waarmee de renterisiconorm op € 15,6 miljoen uitkomt (20% van € 77,7 miljoen).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de toelaatbare omvang van de netto vlottende schuld aan en dient derhalve om het renterisico op de korte termijn te beheersen. Juist voor de korte termijn geldt dat de renterisico's aanzienlijk kunnen zijn, vanwege mogelijke fluctuaties op de geldmarkt.

Onder de vlottende schuld vallen alle financieringen met een rente typische looptijd korter dan 1 jaar. De limiet bedraagt een bij ministeriële regeling vastgesteld percentage van de begrote gemeentelijke uitgaven. Voor 2019 is de kasgeldlimiet bepaald op 8,5% van het uitgaventotaal van de begroting 2019.

Het begrotingstotaal 2019 bedraagt € 77,7 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 6,6 miljoen. Iedere drie maanden wordt de stand van de netto vlottende schuld van de gemeente getoetst aan de kasgeldlimiet. De tabel geeft voor 2019 een wisselend beeld van het verloop van het

liquiditeitssaldo. Het betreft een raming, maar als er langer dan 3 kwartalen een overschrijding van de kasgeldlimiet ontstaat, zal er een langlopende geldlening worden afgesloten. Volgens de renterisiconorm is hier nog ruimschoots de mogelijkheid voor.

De onderstaande tabel geeft voor 2019 het verwachte verloop van de netto vlottende schuld en of overschot aan kasmiddelen afgezet tegen de kasgeldlimiet.

Stappen	(1) Vlottende schuld	(2) Vlottende middelen	(3) Netto vlottend (+) of overschot middelen(-)
(1) - (2) = (3)			
Ultimo kwartaal 1	19.000	17.000	-2.000
Ultimo kwartaal 2	18.000	24.000	6.000
Ultimo kwartaal 3	23.000	21.000	-2.000
Ultimo kwartaal 4	19.000	17.000	-2.000
(4) gemiddelde van (3)			-
Stappen (5-9)	Variabelen		Bedragen
(5)	kasgeldlimiet (KGL)		6.602
(6a) = (5>4)	ruimte onder de KGL		6.602
(6b) = (4>5)	overschrijding van de KGL		
Berekening kasgeldlimiet (5)			
(7)	Begrotingstotaal		77.666
(8)	Percentage regeling		8,50%
(5) = (7) x (8) / 100	kasgeldlimiet		6.602

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering in een gemeentelijke organisatie kan worden omschreven als de sturing en beheersing van bedrijfsprocessen om de in de programma's gestelde beleidsdoelstellingen te realiseren. Deze doelen zijn ontleend aan zowel de aan de gemeente opgedragen (wettelijke) taken als het door de gemeenteraad vastgestelde beleid.

Bedrijfsvoering betreft zowel de primaire processen als de ondersteunende processen. Deze paragraaf beperkt zich tot de ondersteunende processen.

Taakveld overhead en verdeling apparaatskosten

Om de raad meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV bepaald dat in de begroting een apart overzicht opgenomen wordt van de overheadkosten.

Onder overhead vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product. Wanneer deze ondersteunende taken worden uitbesteed, behoren de uitbestedingskosten bedrijfsvoering tot de overhead.

Door deze definitie te gebruiken kan een eenduidig inzicht worden gegeven in de kosten die direct zijn toe te rekenen aan bepaalde taakvelden. Bijvoorbeeld de personeelskosten van de medewerkers van een bepaalde afdeling, rente en afschrijvingslasten en andere kosten die direct verband houden met het betreffende taakveld.

De kosten van overhead worden verantwoord onder het programma Bestuur en ondersteuning.

Organisatieontwikkeling

"We zijn een gemeente die past bij deze tijd. Inwoners, ondernemers en organisaties gaan dat merken. Onze medewerkers veranderen mee. Want zij zijn het visitekaartje van onze gemeente." Dit citaat uit het coalitieakkoord typeert de organisatie die we willen en moeten hebben.

Die organisatie kenmerkt zich door een heldere opdracht: je blijven aanpassen aan de steeds veranderende samenleving.

Dat wordt zichtbaar in hoe de samenleving de organisatie ervaart: als dichtbij, duidelijk en daadkrachtig.

Dat vraagt vaardigheden van alle medewerkers: ze moeten samen bouwen, verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen, leren, samenwerken en integraal werken; en vooral ook: van buiten naar binnen denken en werken.

De structuur van de organisatie staat, met elf teamleiders als spil in die ontwikkeling. In 2019 zal alle aandacht gaan naar het verder ontwikkelen van de vaardigheden. Daarvoor bouwen we aan de verdere professionalisering van de organisatie, onder andere met strategisch personeelsbeleid en ontwikkelgesprekken.

Tegelijk komen er nieuwe taken naar de gemeente. Na grote veranderingen in het sociaal domein, krijgen gemeenten een verantwoordelijkheid op het terrein van klimaat, energie en duurzaamheid. Ook de Omgevingswet stelt nieuwe eisen aan gemeenten.

De nieuwe vaardigheden die we van medewerkers vragen en de komst van nieuwe taken, hebben gevolgen voor de kwaliteit en de kwantiteit van de organisatie. In 2019 willen we duidelijkheid geven over wat dat concreet gaat betekenen. Daarbij zullen we ook de afweging maken of de organisatie voldoende middelen heeft om incidentele knelpunten op te vangen.

Personeelsbeleid

Binden en boeien zijn de speerpunten voor het HR-beleid in 2019.

Allereerst is er aandacht voor de huidige medewerkers. Centraal daarbij blijft de focus op hun ontwikkeling. Zij moeten de ambitie van de organisatie waar maken, zij maken het verschil. Het wordt hierbij steeds belangrijker om verder te kijken dan de dag van vandaag. Daarom werken we verder aan strategische personeelsplanning en aan een nieuwe systematiek voor het voeren van ontwikkelgesprekken.

Daarnaast is er meer aandacht voor veiligheid, gezondheid en welzijn door uitvoering te geven aan de Risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E).

Ten tweede zien we dat de arbeidsmarkt verandert. De economie trekt aan waardoor werkgevers meer behoefte hebben aan goed gekwalificeerd personeel. Dit personeel is schaars en kan kiezen uit meerdere banen. Willen we ook in de (nabije) toekomst talenten uit de markt kunnen werven, dan is het noodzakelijk om een aantrekkelijke werkgever te blijven. We gaan in 2019 op zoek naar de mogelijkheden om dit te realiseren.

In 2019 wordt de voorbereiding voor het inwerkingtreden van de wet normalisatie rechtspositie ambtenaren gedaan. De implementatie van deze wetgeving die ingaat per 1 januari 2020 vraagt de nodige inspanning van de advies afdeling. Met name de juridisch en personeelsadviseurs zullen zorgen voor het aanpassen van de benodigde producten en diensten.

Financiën en controlling

Een overheidsorganisatie verantwoordt zich over haar beleid en uitgaven. Dat vraagt van ons dat we in control zijn. Als we plannen maken, beloften doen, geld uitgeven, dan willen we achteraf ook weten hoe het is gegaan.

De concerncontroller heeft een vaste plek in de organisatie gekregen. Naast aandacht voor budgetten, krijgen ook het realiseren van beleidsdoelstellingen, risicomanagement en ontwikkeling van de bedrijfsvoering een rol. Elke medewerker heeft hierin een control-verantwoordelijkheid. Het project Vernieuwing planning- & controlcyclus wordt in 2019 afgerond.

Ook de interne controle heeft een vaste plek in de organisatie gekregen. Door het jaar heen worden controles uitgevoerd. Hiermee worden mogelijke risico's zichtbaar die met beheersingsmaatregelen afgedekt kunnen worden.

Communicatie

De missie/ambitie van de organisatie zoals beschreven in het bouwplan is: blijvend aansluiten bij de steeds veranderende samenleving. Het coalitieakkoord heeft als belangrijk thema: met elkaar bouwen. Communicatie speelt daarin een belangrijke rol als smeerolie tussen organisatie en de samenleving. Hoe breng je de samenleving naar binnen en hoe breng je de organisatie naar de samenleving? En hoe geven we invulling aan inwonersparticipatie? Met elkaar zijn we verantwoordelijk voor het imago van onze gemeentelijke organisatie en onze gemeente als geheel.

Website en social media

Digitale media worden steeds belangrijker. Dat betekent dat we onze website steeds moeten blijven ontwikkelen. Hetzelfde geldt voor social media.

Projecten

Ook in 2019 zijn er weer tal van projecten waarbij communicatieadvies en -inzet wordt gevraagd.

Een kleine selectie:

- Afval(scheiding)
- Liefingerveld
- Bouw school voor voortgezet onderwijs
- Diverse regelingen op het gebied van inkomensondersteuning
- Zonneparken en andere duurzaamheidsprojecten
- WelWoZo
- Voorbereidingen Omgevingswet
- Culturele gemeente

Communicatiemiddelen, maatwerk

Uitgangspunt is dat we maatwerk leveren! We hebben veel verschillende middelen tot onze beschikking: De gemeenteberichten in de Krant van Midden-Drenthe, de website, social media en traditionele media, informatiebijeenkomsten, brieven, mail, folders, magazines, free publicity, perscontacten, persoonlijk contact. We proberen voor elk onderwerp en elke doelgroep de juiste mix van middelen in te zetten.

Juridische zaken

Advisering

Zwaartepunt in deze taak is gevraagde en ongevraagde juridische advisering aan bestuur en organisatie, zowel op publiekrechtelijk als privaatrechtelijk terrein. In 2019 wordt ingezet op kwaliteitszorg om inzicht en daardoor meer grip te krijgen op eventuele juridische risico's.

Bezwarencommissie

Het secretariaat van de Commissie bezwaarschriften is een belangrijke taak inclusief de voorbereiding op de advisering door de commissie aan het gemeentebestuur.

In 2016 en 2017 zijn in totaal 105 respectievelijk 110 bezwaarschriften ontvangen. Van de 110 van 2017 waren er 80 op het terrein van het sociaal domein (voornamelijk Participatiewet).

In 2018 zijn tot 11 juli 53 bezwaarschriften ontvangen.

In 2019 zal voorafgaand aan de bezwaarprocedure via de commissie bezwaarschriften in een pilot worden gewerkt met een minnelijk traject. Dit om de vraag van de klant nog beter te kunnen beantwoorden. Met deze wijze van werken doen we ervaring op en we kijken of het aantal bezwaarschriften hiermee ook afneemt.

Beroepszaken

Ook advisering van het gemeentebestuur over beroepszaken aanhangig bij een rechtbank, de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State en Centrale Raad van Beroep is een onderdeel van het werk bij juridische zaken.

Informatievoorziening

Onze informatievoorziening is essentieel voor de dienstverlening naar onze inwoners en voor de interne bedrijfsvoering. Voor alles wat we als gemeente doen is informatie nodig.

Zaakgericht werken vormt de basis achter onze dienstverlening en interne bedrijfsvoering.

In 2019 maken we nieuw informatiebeleid waarbij we aansluiten bij de ambities uit het coalitieakkoord.

We volgen de landelijke ontwikkelingen en programma's zoals bijvoorbeeld de [Digitale agenda 2020](#), [Samen organiseren](#), [de Gemeenschappelijke Gemeentelijke Infrastructuur](#) (GGI), de [wet Digitale Overheid](#), [de Digitale Identiteit](#) en de [Omgevingswet](#) en vertalen deze naar onze eigen praktijk.

Veiligheid en privacy

Informatieveiligheid en privacy zijn cruciale randvoorwaarden in de dienstverlening richting onze inwoners en bedrijven. We streven naar maximale borging hiervan.

Jaarlijks laten we een breed extern onderzoek uitvoeren naar de informatieveiligheid op een drietal aspecten: mens, processen en techniek. Ook in 2019 zal dit onderzoek uitgevoerd worden.

In 2018 is de nieuwe privacywet, de [AVG](#), van kracht geworden. De komende periode zorgen we ervoor dat de verplichtingen vanuit de AVG onderdeel worden van een continue verbeterproces gekoppeld aan ons kwaliteitssysteem. Ook hier krijgt het menselijke aspect (bewustwording) nadrukkelijk de aandacht. Deze implementatie wordt afgerond in 2019.

We werken samen op het vlak van informatieveiligheid in VNG-verband. Midden-Drenthe is in 2018 aangesloten bij [GGI-Veilig](#). We bundelen onze krachten door gemeenschappelijk goederen en diensten in te kopen op het vlak van de informatiebeveiliging. In 2019 gaat dit verder vorm krijgen. Vanuit deze samenwerking houden we de digitale weerbaarheid van de gemeentelijke ICT infrastructuur de komende jaren op peil.

Kwaliteit

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor de kwaliteit van een aantal wettelijke basisregistraties. Denk bijvoorbeeld aan inwoners (BRP), waarde onroerende zaken (WOZ), adressen en gebouwen (BAG) en de topografie (BGT). Deze registraties zijn landelijk met elkaar gekoppeld. De ontwikkeling van dit stelsel van basisregistraties is nog in volle gang en zal de komende jaren nog doorlopen. In 2019 zal gewerkt worden en de verdere opbouw van de BAG, WOZ en BGT gericht op het verbeteren van de kwaliteit en de koppeling van deze basisregistraties. Inzet is om dit te realiseren binnen de reeds beschikbaar gestelde middelen.

De Basisregistratie Ondergrond (BRO) is relatief jong binnen het stelsel. Het wordt dé centrale database met publieke gegevens van de Nederlandse ondergrond. De invoering hiervan vindt gefaseerd plaats. In de tweede helft van 2018 wordt de aanpak bepaald. Daaruit zal naar voren komen welke inzet van mensen en middelen hiervoor nodig zijn, zowel eenmalig als structureel. Gekoppeld aan de kwaliteit en veiligheid van informatie wordt sinds 2017 jaarlijks de [ENSIA](#) uitgevoerd. De is een integrale zelfevaluatie over de informatievoorziening. Onder de ENSIA vallen de audits van: [Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten \(BIG\)](#), [Basisregistratie Ondergrond \(BRO\)](#) (nieuw vanaf 2018), [Basisregistratie Personen \(BRP\)](#), [Paspoortuitvoeringsregeling \(PUN\)](#), [Suwinet](#), [Basisregistratie Adressen en Gebouwen \(BAG\)](#), [Basisregistratie Grootchalige Topografie \(BGT\)](#), [DigiD](#) en [WSJG](#) (Waar staat je gemeente). Voor 15 juli 2019 legt het college verantwoording af aan de raad over de ENSIA 2018.

Geo-informatie

Geo-informatie is belangrijk, zowel in de ondersteuning van dienstverlening als de bedrijfsvoering. Hoogwaardige geo-informatie draagt bij aan doelmatig gegevensbeheer en wordt gebruikt voor informatieanalyse en rapportage, onder andere bij het maken van plannen en beleid.

We zorgen daarom voor een moderne omgeving voor geo-informatie die aansluit bij het gebruik van onder andere de wettelijke basisregistraties en de Omgevingswet.

Luchtfoto's worden steeds meer gebruikt om in wijzigingen in de openbare ruimte te constateren en te verwerken in de basisregistraties. Een hogere kwaliteit foto zal vanaf 2019 nodig zijn om te voldoen aan de eisen vanuit de verschillende basisregistraties.

De komende jaren zal 2D plaatsmaken voor 3D. De overstap naar een drie dimensionale informatievoorziening volgen we op de voet. Mogelijk dat we in 2019 een eerste pilot hiermee gaan doen.

Archief

Sinds enkele jaren is de gemeente zelf verantwoordelijk voor het toezicht op de archiefzorg en voeren wij jaarlijks een zelftoets op het archief uit. Uit de zelftoets over 2017 blijkt dat er nog een aantal verbeterlagen te maken zijn op het gebied van archiefzorg. De vernietiging van het digitale archief is daarin een belangrijke stap. De implementatie hiervan vindt plaats in 2018. De verwachting is dat dit proces voor begin 2019 is afgerond.

Voor een aantal andere onderdelen zijn plannen opgesteld op basis waarvan we in 2019 (e.v.) toewerken naar het toekomstbestendig krijgen en houden van de archiefzorg.

Inkoop

We zien het belang van goede en rechtmatige inkoop voor de gemeente groeien. De inwerkingtreding van de Aanbestedingswet 2012 (inclusief aanpassingen in 2016) brengt veel uitdagingen met zich mee, vooral op het gebied van inhuur van personeel. Onder andere hiervoor hebben we sinds eind 2017 de inkoopfunctie uitgebreid.

Naast rechtmatigheid worden ook andere aandachtsgebieden belangrijk: doelmatig inkopen, maatschappelijk verantwoord inkopen, lokaal en MKB-vriendelijk aanbesteden en de invulling van Social Return (on Investment) bij aanbestedingstrajecten. Ook de inkoop in het sociaal domein blijft een belangrijk aandachtspunt. De inkoopfunctie is decentraal ingericht, dit vraagt bewustwording van alle medewerkers in onze organisatie.

Huisvesting en facilitair

Onze gehele gemeentelijke organisatie wordt voorzien van facilitaire ondersteuning, technisch gebouwenbeheer en advies. Praktisch betekent dit goede huisvesting, facilitaire dienstverlening en service gericht gebouwenbeheer. Er wordt op dusdanige wijze huisvesting, beheer en facilitaire ondersteuning geboden zodat de medewerkers van de gemeente erop kunnen vertrouwen dat zij hun werk optimaal kunnen uitvoeren. Hiermee worden de medewerkers op dit gebied ontzorgd zodat zij zich binnen de organisatie bezig kunnen houden met het primaire proces.

Gebruikers en bezoekers van onze panden ervaren onze dienstbaarheid en gastvrijheid. Gastvrij betekent 'het gevoel geven welkom te zijn' en is een belangrijk uitgangspunt.

In 2019 ligt de focus op onze gemeentelijke panden en het (duurzaam) technisch gebouwenbeheer. Hiervoor ontwikkelen we gebouwenbeleid waarin we beschrijven hoe we omgaan met onze gemeentelijke panden en hoe we onze verantwoordelijkheid nemen op onder andere het gebied van duurzaamheid.

Daarnaast kijken we met een scherpe blik naar onze huisvesting. Sluit deze (nog) aan bij de gemeente die past bij deze tijd en de organisatieontwikkeling waarin we blijven(d) willen aansluiten bij de steeds veranderende samenleving.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn partijen waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

De gemeenteraad heeft een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Daarnaast is inzicht gewenst in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen.

In de raadsvergadering van 8 juni 2017 is een nieuwe nota Verbonden partijen - De raad in positie - vastgesteld.

De gemeenteraad wil meer kunnen sturen op de gemeenschappelijke regelingen waar we in meedoen. De informatiepositie van de raad wordt sterker. De kern van de maatregelen ligt bij de behandeling van de jaarlijkse stukken van de gemeenschappelijke regelingen. Die behandeling krijgt meer inhoud. Dat gebeurt onder andere doordat het college laat zien wat de gemeenschappelijke regeling bijdraagt aan onze gemeentelijke doelen. Ook brengt het college in beeld waarop de raad kan sturen.

Afgesproken is dat in elke bestuursperiode onze deelname aan alle verbonden partijen wordt geëvalueerd, zodat de nota Verbonden partijen actueel blijft.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	GGD Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De GGD Drenthe bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om de gezondheid van de inwoners van de twaalf Drentse gemeenten te bewaken, beschermen en bevorderen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en milieu	
Taakveld	Volksgezondheid	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	2018	€ 2.267.000
	2019	€ 2.422.000
Geraamd vreemd vermogen	2018	€ 2.195.000
	2019	€ 1.889.000
Geraamde resultaat	2019	€ 0
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadvergadering van 22 februari 2018 heeft de raad de kaderbrief 2019 behandeld. Er zijn geen zienswijzen ingediend. De hoofdpunten van beleid staan samengevat op pagina 4 van de Beleidsbegroting 2019 van de GGD.	
Risico's	Geen directe risico's. Het risicobeleid, de risico's en de weerstandscapaciteit van de GGD staan beschreven in de risicoparagraaf van de Beleidsbegroting 2019 van de GGD.	

De kosten die de GGD in rekening brengt aan de Drentse gemeenten is gebaseerd op het aantal inwoners. Voor de gemeente Midden Drenthe komt dit neer op een bedrag van € 318.584 voor 2019

(€ 9.54 per inwoner). De hogere bijdrage is een gevolg van de cao-verhoging per 2018 en extra middelen voor bedrijfsvoering.

De bijdrage voor de integrale Jeugdgezondheidszorg is met ingang van 2019 gebaseerd op een bedrag per jeugdige (0-18). Onze bijdrage voor 2019 bedraagt € 769.87.

Het bovenstaande wordt verantwoord op het programma Volksgezondheid en milieu en het taakveld Volksgezondheid.

Werkvoorzieningsschap Alescon

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Werkvoorzieningsschap Alescon i.l.	
Vestigingsplaats	Hoogeveen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De belangrijkste functie van Alescon is het aanbieden van banen voor mensen met een verstandelijke, psychische of lichamelijke handicap. Re-integratie dus. Participatie op de reguliere arbeidsmarkt staat hierbij ook hoog in het vaandel. Daarnaast worden er door deze mensen producten en diensten geproduceerd die op een commerciële manier aangeboden worden.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband opgericht op 1 januari 2000 tussen de gemeenten Aa en Hunze, Assen, De Wolden, Hoogeveen, Midden-Drenthe en Tynaarlo.	
Geraamde verandering in het belang		
Programma	Sociaal domein	
Taakveld	Begeleide participatie	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	2018	€ 1.681.000
	2019	€ 478.000
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2018	€ 14.000.000
	31-12-2018	€ 14.578.000
Geraamde resultaat	2018	€ 0
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	<p>De GR Alescon is in liquidatie per 1-1-2019.</p> <p>In de raadvergadering van 22 februari 2018 heeft de raad de kaderbrief 2019 behandeld. Er zijn geen zienswijzen ingediend.</p> <p>De beleidsbegroting 2019 is door het AB van 20 juli 2018 vastgesteld.</p> <p>In de raadsvergadering van 28 juni 2018 heeft de raad het college toestemming verleend om de GR Alescon op te heffen. Het AB van Alescon heeft op 20 juli 2018 het ontvlechtingplan per 1 januari 2019 vastgesteld.</p>	
Risico's	Hogere bijdrage gemeenten door rijksbeleid en/of lager exploitatieresultaat van de nieuw op te richten entiteit	

Zuid.

Op 20 juli 2018 heeft het AB van Alescon het ontvlechtsingsplan (liquidatieplan) per 1 januari 2019 vastgesteld. Het bedrijfsplan van de Nieuwe Entiteit Zuid wordt naar verwachting in september 2018 vastgesteld.

Veiligheidsregio Drenthe (VRD)

Sinds 2014 zijn de veiligheidstaken ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Drenthe (VRD). De bijdrage aan de VRD wordt uitgedrukt in een basisbijdrage (brandweezorg) en een inwonersbijdrage.

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Veiligheidsregio Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De VRD hanteert de volgende missielijnen: <ul style="list-style-type: none">• Het optreden bij calamiteiten en crises.• Het vergroten van de bewustwording bij inwoners, bedrijven en instellingen over fysieke veiligheid.• De VRD is onderdeel van de samenleving.• De VRD is een vitale en flexibele organisatie.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten ter ondersteuning van de gemeentelijke taken op het gebied van brandweer, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Veiligheid	
Taakveld	Crisisbeheersing en brandweer	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	2018	€ 1.828.000
	2019	€ 1.623.000
Geraamd vreemd vermogen	2018	€ 25.250.000
	2019	€ 24.111.000
Geraamde resultaat	2019	-/- € 165.000*
<i>* Het tekort wordt bekostigd uit de reserves.</i>		
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadvergadering van 22 februari 2018 heeft de raad de kaderbrief 2019 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan de VRD meegedeeld.	
Risico's	Geen directe risico's.	

De begrote bijdrage aan de Veiligheidsregio Drenthe voor 2019 bedraagt € 1.663.542.

Brandweezorg 'nu en in de toekomst'

De brandweerposten hebben nog voldoende vrijwilligers om goede hulp te verlenen, maar vooral overdag begint dit meer te knellen. Het is een landelijke tendens dat vrijwilligers niet meer 'voor het leven' vrijwilliger zijn. Dit geldt ook voor de regio Drenthe en zal, gelet op een aantal maatschappelijke ontwikkelingen (krimpregio/vergrijzing), wellicht sterker afnemen dan in stedelijke regio's. Dit betekent dat het huidige model van brandweezorg steeds meer onder druk komt te staan.

Naast deze maatschappelijke ontwikkelingen nemen de technologische ontwikkelingen steeds sneller toe. Auto's worden bijvoorbeeld 'slimmer', veiliger en complexer. Deze ontwikkeling heeft gevolgen voor de hulpverlening door de brandweer. De VRD kijkt daarom continu of en waar verbetering nodig is met als uiteindelijk doel de inwoner zo goed en efficiënt mogelijk te helpen. Hoe de brandweezorg er in 2040 uitziet is gelet op de ontwikkelingen niet te voorspellen of te plannen. De VRD neemt aan dat de huidige wijze en organisatie van de brandweezorg niet meer passend en efficiënt zal zijn. Het is van belang om vroegtijdig te anticiperen op nieuwe ontwikkelingen. Het doel hiervan is de betrokkenheid van de medewerkers te behouden.

Rampenbestrijding & crisisbeheersing

De VRD blijft zich samen met de ketenpartners inzetten om de functionarissen die een rol hebben in de rampenbestrijding en crisisbeheersing op te leiden. De bezuinigingen in de afgelopen jaren hebben ertoe geleid dat voorbereiding op rampen en crises steeds meer onder druk komt te staan. De VRD wil de komende jaren de voorbereiding op rampen en crises met alle netwerkpartners weer een nieuwe impuls geven. Temeer omdat crises zich (ook) steeds ontwikkelen: van een klassiek fysiek incident steeds vaker naar een complex probleem dat het maatschappelijk leven in zijn geheel aantast (bijvoorbeeld terrorisme).

Ontsluiten data zorginstellingen bij rampen en crises

Om gewonden en slachtoffers zo snel en goed mogelijk te helpen is het wenselijk om altijd een actueel beeld te hebben van de behandelcapaciteit van de verschillende zorginstellingen in de omgeving. Op dit moment wordt deze informatie niet structureel centraal met elkaar gedeeld. Door continu informatie uit zorginstellingen te delen kan bij een ramp of crisis of bij een mogelijke dreiging de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio (GHOR) haar adviserende taak naar de zorginstellingen en naar het openbaar bestuur eerder oppakken. Landelijk is een aantal systemen in gebruik die het mogelijk maken om dergelijke informatie met elkaar te delen.

Meldkamer Noord-Nederland

Samen met politie, ambulancediensten en de veiligheidsregio's Groningen en Fryslân, wil de VRD de meldkamer voorbereiden op de toekomst. Van een relatief eenvoudige meldkamer die gericht is op telefonische meldingen, willen de partners de meldkamer laten doorgroeien naar een centrum van gecoördineerde informatieverwerking. Oftewel, een datacentrum waar meldingen op diverse wijzen binnen komen met als doel de inwoners in nood te helpen en de hulpverleners hierin te ondersteunen.

Visie op Veilig Leven

De VRD zet onverminderd in op het voorkomen van incidenten, minder slachtoffers en minder schade. Brandweer en de GHOR richten zich samen met de partners op de risico's die er toe doen en trachten deze

risico's en hun impact te verkleinen door preventieve maatregelen. De VRD is van mening dat bewustwording over (brand)veilig leven het beste kan worden gestimuleerd door in dialoog te zijn met inwoners en ondernemers van Drenthe over risico's, effecten en zelfredzaamheid.

Veranderingen Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet in 2021 heeft gevolgen voor bijvoorbeeld de advisering rond (ver)bouw van objecten en bij evenementen door brandweer en/of GHOR. De gemeenten werken op eigen tempo toe naar de inwerkingtreding in 2021. Tot de inwerkingtreding van de wet blijft de VRD op de huidige wijze invulling geven aan haar advies- en toezichtstaak. De VRD wil de gemeenten ondersteunen bij de implementatie van de Omgevingswet. Zij wil daar waar mogelijk en gewenst gezamenlijk optrekken met andere gemeenschappelijke adviserende organisaties zoals de RUD en GGD.

Investeren in personeel

De medewerkers van de VRD willen werken in een organisatie op basis van vakmanschap, verbinding en vertrouwen. Dit vraagt om een andere organisatiecultuur en -structuur. Deze verandering is de afgelopen jaren in gang gezet en wordt de komende jaren voortgezet. Dit geldt ook voor de samenwerking met de GGD Drenthe op het terrein van de bedrijfsvoering. De VRD wil investeren in haar personeel, om zodoende over personeel te beschikken die de competenties en vaardigheden hebben om mee te kunnen met de ontwikkelingen in de maatschappij.

Recreatieschap Drenthe

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Recreatieschap Drenthe	
Vestigingsplaats	Diever	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het Recreatieschap heeft voor de Drentse gemeenten een stimulerende, initiërende en voorwaardenscheppende rol op het gebied van recreatie en toerisme. Naast planontwikkeling adviseert het Recreatieschap de gemeenten gevraagd en ongevraagd over zaken welke van belang zijn voor recreatie en toerisme.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en één Friese gemeente.	
Geraamde verandering in het belang		
Programma	Economie	
Taakveld	Economische promotie	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	2018	€ 677.373
	2019	€ 684.521
Geraamd vreemd vermogen	2018	€ 684.622
	2019	€ 684.622
Geraamde resultaat	2019	€ 0
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	In de raadsvergadering van 22 februari 2018 heeft de raad de kaderbrief 2019 behandeld. De bevindingen zijn via een brief aan het Recreatieschap meegedeeld.	
Risico's	Geen risico's van grote materiële betekenis.	

De begroting van het Recreatieschap is inhoudelijk behandeld in de raadsvergadering van 28 juni 2018. De gemeenteraad heeft besloten kennis te nemen van de jaarstukken 2017, in te stemmen met de conceptbegroting 2019 (inclusief meerjarenraming t/m 2022) en geen zienswijze in te dienen.

Begroting 2019

Het vertrekpunt voor 2019 is de programmabegroting 2018. Uitgaande van de huidige taken van het Recreatieschap Drenthe hoeven er (behalve voor het opvangen van de stijging van de kosten als gevolg van indexaties) geen extra financiële middelen beschikbaar worden gesteld.

Enkel de volgende twee mutaties zijn doorgevoerd in de Begroting 2019 (t.o.v. begroting 2018):

- Personeel: indexatie 2,5%
- Huisvesting: indexatie 2%

Bijdrage Midden-Drenthe

De jaarlijkse bijdrage bestaat uit een bijdrage voor de exploitatiekosten en een bijdrage voor het fonds Recreatie en Toerisme. Voor Midden-Drenthe ziet er als volgt uit:

- bijdrage Recreatieschap 2018 € 99.058,00
- bijdrage Recreatieschap 2019 € 101.513,00

Met behulp van bovenstaande middelen kan het Recreatieschap Drenthe de geformuleerde taken en daaraan gekoppelde ambities ten uitvoer brengen.

Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD)

Sinds 2014 zijn de milieutaken ondergebracht bij de gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD). De bijdrage aan de RUD wordt hoofdzakelijk bepaald door de omvang en samenstelling van het bedrijvenbestand van de gemeente.

Statutaire naam	Gemeenschappelijke Regeling RUD Drenthe	
Vestigingsplaats	Assen en Emmen	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De RUD Drenthe is opgericht ter behartiging van de belangen van de deelnemers (gemeenten en provincie Drenthe) op het gebied van de uitvoering van taken van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieuvoorschriften krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en van overige milieuwet- en regelgeving, alsook voor de milieuadvisering (o.a. geluid, lucht en externe veiligheid).	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten en de provincie Drenthe op het gebied van milieu. Voor alle 13 deelnemende partijen voert de RUD het milieubrede takenpakket uit.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Volksgezondheid en milieu	
Taakveld	Milieubeheer	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	2018	€ 549.000
	2019	€ 556.000
Geraamd vreemd vermogen	2018	€ 3.800.000
	2019	€ 3.237.000
Geraamde resultaat	2019	€ 21.000
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De Omgevingswet, verbod op asbestdaken, klimaatdoelen en energiebesparing.	
Risico's	Met de ingezette maatregelen wordt sterk ingezet op het in control krijgen van de organisatie. De verwachting is dat de resultaten daarvan in 2019 nog beter merkbaar zullen zijn. Niet alleen door beter zicht op de productie en financiën met	

	betrouwbare tussentijdse rapportages. Maar vooral ook door meer zicht en grip op de kwaliteit en effectiviteit van de productie. Niet in de laatste plaats door de in 2019 uit te voeren evaluatie van de Drentse Maat.
--	---

De bijdrage voor 2019 bedraagt € 1.066.067 (programma Volksgezondheid en milieu).

Doorlichting RUD

SeinstravandeLaar heeft een onderzoek uitgevoerd naar de financiën en organisatie van de RUD. Zij concludeert dat de RUD de basis niet op orde heeft. De begroting van de RUD leidt bij gelijkblijvende productie, op basis van de Drentse Maat, tot een structureel tekort. De begroting moet worden aangepast om de huidige onderproductie op te vangen.

De onderproductie is volgens het onderzoek onder andere het gevolg van:

1. weglekkende uren als gevolg van het niet optimaal functioneren van het zaaksysteem (niet voorziene extra uren voor het werken met het zaaksysteem, alsmede de benodigde opleidingen en verdere ontwikkeling);
2. het niet volledig digitaal aanleveren van opdrachten door de deelnemers;
3. onvoldoende in control (financieel) zijn door de RUD (geen sturing op kengetallen/productie).

SeinstravandeLaar heeft daarom een aantal verbetermaatregelen voorgesteld. De aanbevelingen van het onderzoeksbureau beperken zich nadrukkelijk niet alleen tot het duurzaam op orde brengen van de begroting. In hoofdlijnen komen de aanbevelingen op het volgende neer:

- breng de begroting duurzaam op orde;
- stel een realistisch jaarprogramma op;
- investeer in de organisatie middels een ontwikkelprogramma om de basis op orde te krijgen. Hierbij moet in ieder geval aandacht zijn voor de drie prioritaire opgaven: terugdringen van weglekkende uren zaaksysteem, verbeteren digitale opdrachtverstrekking door deelnemers en het professionaliseren van de financiële functie.

Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandeelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid. Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.	
Openbaar belang	Diverse overheden en instellingen die werk doen op het gebied van het maatschappelijke belang.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen	1-1-2017*	€ 4.486 miljoen
	31-12-2017*	€ 4.953 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2017*	€ 149.514 miljoen
	31-12-2017*	€ 135.072 miljoen
Resultaat	2017*	€ 393 miljoen na belastingen
Aandelen bezit	nominaal € 1 per aandeel	Aantal aandelen: 60.138
Dividend gemeente	2018 (over 2017)	€ 152.149
Geraamd dividend gemeente	2019 (over 2018)	€ 152.149
* De bank geeft uit strategische overwegingen geen verwachtingen af		

voor de komende jaren.		
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Geen	

BNG Bank, gevestigd te Den Haag, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner. Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap.

Eind 2010 heeft het Comité voor Banktoezicht nieuwe richtlijnen uitgevaardigd (Basel III-akkoord) met betrekking tot kapitaal- en liquiditeitseisen. Inmiddels zijn deze richtlijnen uitgewerkt in Europese verordeningen en richtlijnen (CRD IV). Voor de BNG Bank is vooral het voornemen om de leverage ratio vanaf 2018 op minimaal 3% vast te stellen van belang.

De leverage ratio is het balanstotaal van het uitgeleende geld van een bank, ten opzichte van het eigen vermogen. Als een bank 1 euro eigen vermogen heeft en 30 euro uitleent, is de leverage ratio 3 procent.

Om deze ratio te verhogen is besloten de dividenduitkering te halveren, namelijk 25% van de netto winst. Dit was 50%. In werkelijkheid is de ratio eind 2017 uitgekomen op 3,5%. Deze positieve ontwikkeling is aanleiding voor de BNG Bank om de dividenduitkering weer te verhogen van 25% naar 37,5%.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Enexis

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Enexis	
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap (NV)	
Missie/doelstellingen/activiteiten		
Openbaar belang	Altijd en overal in het voorzieningsgebied van Enexis kunnen beschikken over energie, tegen aanvaardbare aansluit- en transporttarieven.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2019	€ 3.808 miljoen
	31-12-2019	€ 3.800 miljoen
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2019	€ 3.860 miljoen
	31-12-2019	Hiervan is geen reële inschatting te maken.
Geraamde resultaat	2019	€ 200 miljoen
Aandelen bezit	Nominaal € 1 per aandeel	Aantal: 206.779
Dividend gemeente	2018 (over 2017)	€ 142.981
Geraamde dividend gemeente	2019 (over 2018)	€ 142.981
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	Geen	

Enexis beheert het energienetwerk in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument & Markt.

De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door adequate dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.

Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:

- Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld

- Betrouwbare energievoorziening
- Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten
- Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren
- Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen

Financiële risico's

Enexis is financieel gezond. Enexis heeft de Standard & Poor's (S&P) rating A+ (stable outlook) en bij Moody's Aa3 (stable outlook).

Het risico voor de aandeelhouders is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V.

Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist. Enexis heeft op dit moment meer dan 50% eigen vermogen. Gecombineerd met de achtergestelde status van de 'Vordering op Enexis vennootschap' die loopt tot september 2019, levert dit een laag risico op voor de aandeelhouders van Enexis Holding N.V.

Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gematigd met een overeengekomen streefwaarde van € 100 miljoen voor het jaarlijkse dividend.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD)	
Vestigingsplaats	Assen	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Missie/doelstellingen/activiteiten	Het leveren van drinkwater aan de Drentse gemeenten.	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen alle twaalf Drentse gemeenten om drinkwater te leveren aan ca. 450.000 inwoners van de twaalf Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen.	
Geraamde verandering in het belang	Nee	
Programma	Bestuur en ondersteuning	
Taakveld	Treasury	
<i>Financieel</i>		
Eigen vermogen	1-1-2018	€ 45 miljoen
	31-12-2018	€ 48 miljoen
Vreemd vermogen	1-1-2018	€ 119 miljoen
	31-12-2018	€ 120 miljoen
Resultaat	2017	€3,3 miljoen
Aandelen bezit	Nominaal € 50 per aandeel	Aantal: 73
Dividend gemeente	2018	-
Verwacht dividend gemeente	2019	-
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	<p>Komende jaren zal in het teken staan van focus op de kernactiviteit. Voor de optimale uitvoering hiervan zullen aanvullende aanzienlijke investeringen in productiefaciliteiten en distributiesystemen noodzakelijk zijn. Deze investeringen zullen tot aanvullende financieringsbehoefte leiden, die eerst in de komende decennia hun vruchten zullen afwerpen. Mede door de beperkingen die de wetgever de drinkwaterbedrijven oplegt t.a.v. tarieven en kosten dient dit uiteraard weloverwogen gedaan te worden.</p>	

De WMD, gevestigd te Assen, levert drinkwater aan ca. 450.000 inwoners van de twaalf Drentse gemeenten met 196.708 aansluitingen. Het dividend wordt achteraf uitbetaald.

Op het programma Bestuur en ondersteuning wordt het dividend verantwoord.

Stichtingen en verenigingen

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden, gevestigd te Den Haag. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners.

Dienstverlening: advisering aan alle leden over actuele ontwikkelingen (pro actief) en advisering aan individuele leden (op verzoek).

De platformfunctie wordt uitgeoefend via de VNG-commissies, provinciale afdelingen, congressen, studiedagen en ledenraadplegingen.

De contributie aan de VNG wordt begroot op het programma Bestuur en ondersteuning.

Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG)

De Vereniging Drentse Gemeenten (VDG), gevestigd te Emmen, behartigt de belangen van de twaalf Drentse gemeenten bij andere overheden.

De contributie is begroot op het programma Bestuur en ondersteuning.

P10

De P10 is het samenwerkingsverband van de zeventien grootste plattelandsgemeenten van Nederland. Deze gemeenten delen kennis en trekken gezamenlijk op om de gedeelde belangen onder de aandacht te brengen.

De bijdrage voor de P10 bedraagt € 5.500 en wordt geraamd op het programma Bestuur en ondersteuning.

Overige verbonden partijen

Bedrijvencentrum Ossebroeken VOF

<i>Algemeen</i>		
Statutaire naam	Bedrijvencentrum Ossebroeken V.O.F.	
Vestigingsplaats	Beilen	
Rechtsvorm	Vennootschap onder firma	
Missie/doelstellingen/activiteiten	<p>De vennootschap heeft ten doel:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. het voor rekening van de vennoten exploiteren van het Bedrijvencentrum Ossebroeken, overeenkomstig het door de gemeenteraad van Midden-Drenthe bij besluit van 24 juni 1999 vastgestelde bestemmingsplan Ossebroeken en al hetgeen daartoe noodzakelijk en/of wenselijk wordt geacht, evenals de verkoop van grond/gronden in het bedrijvencentrum; 2. het verrichten van al hetgeen met vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin. 	
Openbaar belang	Samenwerkingsverband tussen de gemeente Midden-Drenthe en Exploitatiemaatschappij Bedrijventerrein Ossebroeken b.v.	
Geraamde verandering in het belang	De gemeente heeft in 2015 een lening verstrekt van € 350.000. Bij verkopen zal de opbrengst in eerste instantie aangewend worden om zo snel mogelijk deze lening af te lossen. Tot de totale aflossing ontvangt de gemeente jaarlijkse een rentevergoeding, conform de gemeentelijke renteomslag, over het restant van de lening.	
Programma	Economie	
Taakveld	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
<i>Financieel</i>		
Geraamd eigen vermogen	1-1-2018	€ -
	31-12-2018	€ -
Geraamd vreemd vermogen	1-1-2018	€ 250.000
	31-12-2018	€ 250.000
Geraamde resultaat	2018	-
Aantal nog te verkopen m ²	1-1-2018	25.000 m ²
De jaarlijkse netto-winst, welke zal worden vastgesteld naar goed koopmansgebruik, zal tussen de		

vennoten gelijkelijk worden verdeeld, terwijl ook een in enig boekjaar geleden verlies gelijkelijk door hen zal worden gedragen.		
Winst aandeel gemeente	2016	p.m.
Winst aandeel gemeente	2017	p.m.
<i>Ontwikkelingen</i>		
Beleidsvoornemens/ontwikkelingen	De formele looptijd is al verstreken. Alleen zijn alle gronden nog niet verkocht. De looptijd is derhalve verlengd.	
Risico's	Nihil. Naast het afwickelen van het vreemd vermogen zijn er nauwelijks nog kosten.	

Op het programma Economie worden de (winst)uitkeringen verantwoord.

Grondbeleid

Nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020

Op 27 oktober 2016 is de nota Grondbeleid Midden-Drenthe 2016-2020 vastgesteld door de gemeenteraad.

Grond is het fundament voor ontwikkeling van ruimtelijke plannen. Grondbeleid is altijd volop in beweging en er gebeurt veel in het ruimtelijke-fysieke domein. De afgelopen jaren is er veel veranderd maar de hoofddoelstelling van het grondbeleid verandert nagenoeg niet:

“Grondbeleid ondersteunt de ontwikkeling van de gemeente zowel in uitleggebieden als herontwikkeling in en van bestaande structuren”.

De missie is om direct dan wel indirect met inzet van financiële en juridische instrumenten bij te dragen aan een evenwichtige ontwikkeling van de gemeente Midden-Drenthe waarbij ruimte is voor doelgroepenbeleid.

Grondprijzen herzien

Op 3 april 2017 heeft de gemeenteraad de grondprijzen voor het laatst voor woningbouwkavels en bedrijventerreinen vastgesteld. In vergelijking met omliggende gemeenten hanteert de gemeente Midden-Drenthe redelijke prijzen. Wel is een grondstaffel ingevoerd. Hoe groter de kavel hoe lager de gemiddelde grondwaarde per m². Deze manier om een prijs te vormen van een kavel is heel gebruikelijk bij ontwikkelaars, makelaars en de meeste omliggende gemeenten.

In 2019 gaan we de grondprijzen in de gemeente herzien. Hiervoor wordt een voorstel aan de gemeenteraad aangeboden.

Ontwikkelingen

Uitgangspunt

Wij willen door middel van grondbeleid zorgen voor een gezonde bouwgrondexploitatie waarmee we inspelen op de markt, de doelstellingen van ruimtelijk beleid mogelijk maken, voldoen aan wet- en regelgeving en waarbij sprake is van een toekomstbestendig beleid.

Binnen de grondexploitatie hebben wij de afgelopen jaren al een aantal maatregelen genomen om de risico's te beheersen. Zo gebruiken we een dynamisch model. De verwachte lasten en baten worden in dit model meerjarig gepland. Dat betekent concreet dat jaarlijks bekeken wordt of de looptijd in overeenstemming is met de huidige verwachtingen. Wanneer dit niet meer het geval is, worden de berekeningen aangepast. Indien nodig worden verwachte tekorten in elke afzonderlijke Bouwgrond In Exploitatie (BIE) via een voorziening afgedekt.

Wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel voor de actualisatie van de bouwgrondexploitatie zijn de regels van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Voor de bouwgrondexploitaties worden notities uitgebracht waarin stellige uitspraken zijn opgenomen.

Het pakket aan maatregelen dat vanaf 2016 voor de grondexploitatie van kracht is geworden zorgt er in zijn algemeenheid voor dat voldoende rekening wordt gehouden met het voorzichtigheidsbeginsel en dat risico's beter kunnen worden beheerst. De volgende maatregelen zijn in het wijzigingsbesluit en de Notitie Grondexploitaties opgenomen:

- aanscherping van de definitie van grondexploitatie: eliminatie investeringen, lasten en te treffen voorzieningen die (te) ver verwijderd zijn van de feitelijke productie van bouwgrond;
- beperking van de looptijd tot 10 jaar. Als de looptijd toch langer dan 10 jaar is dan wordt na 10 jaar geen loon- en prijsontwikkelingen meer meegenomen;
- kostentoe rekening conform WRO/BRO;
- jaarlijkse herziening/actualisatie van de grondexploitatie(begroting);
- verbod op het toerekenen van rente over het eigen vermogen.

Verder is bepaald dat vanaf 2017 tussentijds winst moet worden genomen bij lopende exploitaties op basis van de methode percentage of completion (Poc-methode). Deze methodiek sluit aan bij het bedrijfsleven waarbij rekening is gehouden met de bijzondere kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties. De methode is eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd.

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 valt de gemeente onder de vennootschapsbelasting. Dit houdt in dat een fiscaal resultaat bepaald moet worden. Over de gerealiseerde winst moet vennootschapsbelasting betaald worden.

Hierbij nemen wij in acht dat de BBV-regels per definitie niet gelijk zijn aan de fiscale regels.

Risico's

Het BBV heeft als spelregel opgenomen dat de gronden gesplitst moeten worden in BIE-complexen (bouwgrond in exploitatie) en nog niet in exploitatie genomen gronden. Voor de BIE-complexen heeft de raad de grondexploitaties vastgesteld. Deze vallen onder de rubriek Voorraad gronden. Dit geldt niet voor de niet in exploitatie gronden. Deze gronden vallen onder de rubriek Materiële vaste activa.

De BIE-complexen hebben te maken met o.a. de volgende risico's: rente, kostenstijgingen en vertraging in de verkoop van de kavels. Dit kan leiden tot een lager eindresultaat maar hoeft niet meteen tot een verlies te leiden. Bij de complexen waar al een voorziening is ingesteld, of het resultaat nagenoeg nihil is, leidt dit tot een financieel risico.

In de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatie van de lopende BIE's werd in voorgaande jaren geconstateerd dat de geplande verkopen (ca. 12 kavels per jaar in de hele gemeente) niet gehaald

werden. Door kopers meer keuzevrijheid te geven en als gevolg van de aantrekkende economie merken we dat de verkopen ook in 2018 stijgen. Het realiseren van de feitelijke verkoop neemt echter meer tijd in beslag doordat financiers ter zekerheidsstelling een verleende omgevingsvergunning eisen, soms zelfs een onherroepelijke vergunning. Doordat de economie verbetert, aardgasloos bouwen per 1 juli 2018 verplicht is bij nieuwbouwwoningen, is het aantal vergunningaanvragen in 2018 toegenomen. Hierdoor wordt de behandeltijd langer.

De boekwaarde van de niet in exploitatie gronden mag niet hoger zijn dan de marktwaarde. Voor de nog bestaande niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG) heeft het BBV een uitzondering gemaakt. Deze gronden mogen tegen de huidige boekwaarde worden overgeheveld, mits de gronden voor 1 januari 2020 in exploitatie worden genomen. Zijn de gronden op 31-12-2019 niet in exploitatie genomen, dan moeten de gronden op dat moment tegen de marktwaarde worden gewaardeerd. Dit kan maximaal een risico vormen van ca. € 3,5 miljoen. Dit is het verschil tussen de huidige boekwaarde en marktwaarde van de betreffende gronden.

Complex	Planning	Oppervlakte	Bedrag risico #1
Ossebroeken fase II	2 ^e kwartaal 2019	176.998	2.240.025
Hoofdstraat 34 #2	2 ^e kwartaal 2018	10.581	202.681
Lieving	3 ^e kwartaal 2019	78.046	816.593
Leemdijk Noord	3 ^e kwartaal 2019	67.246	257.393
		332.871	3.516.692
<i>#1 Hierbij wordt uitgegaan van € 45.000 voor een hectare agrarische grond.</i>			
<i>#2 Dit is alleen het risico aandeel van de gemeente.</i>			

De verwachting is dat bovengenoemde gronden voor 2020 in exploitatie worden genomen. Als blijkt dat deze verwachting moet worden bijgesteld, dan worden op dat moment maatregelen genomen.

Gemaakte kosten die niet direct leiden tot toename van de marktwaarde (bijvoorbeeld rente- en apparaatskosten) komen ten lasten van de algemene middelen. Deze kosten hebben wij meegenomen in de lopende exploitatie. Hierin lopen wij geen risico.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing is een risico opgenomen voor zowel de BIE- als de oude NIEGG-gronden.

Verlies en winstneming

Verliezen worden genomen als uit de kostprijsberekening blijkt dat een plan een negatief eindresultaat verwacht.

Winst wordt genomen in overeenstemming met de regels van het BBV: de POC methode. Zoals aangegeven in de nota Bouwgrondexploitatie 2015 worden positieve resultaten of winstnemingen toegevoegd aan het weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.

Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie en voorzieningen

Sinds 2013 beschikt de gemeente over een voorziening bouwgrond. Hiermee kwam de bovengrens van de reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie op € 750.000. Deze bovengrens hebben we in 2016 weer losgelaten om in te kunnen spelen op de mogelijke risico's die de gemeente kan lopen bij het niet voor 2020 in exploitatie nemen van een van de gronden Lieving, Ossebroeken fase 2, Leemdijk Noord en Hoofdstraat 34.

De voorziening bouwgrond is op 31 december 2017 als volgt opgebouwd:

Complex	Voorziening
WONINGBOUW	
97134 Zwiggelte uitbreiding	4.963
97181 Inbreiding Bovensmilde	99.137
97183 Witteveen	21.177
BEDRIJVENTERREINEN	
97161 Bt Nieuw Balinge	39.776
Saldo van de voorziening bouwgrond	165.053

Jaarlijks wordt bij de actualisatie van de exploitatieopzetten getoetst of het saldo van de voorziening toereikend is om de verwachte risico's als totaal af te dekken.

Op grond van de nieuwe POC methode moet al procentueel van de toekomstige winst genomen worden als in een BIE plan 1 kavel verkocht is. Hierdoor hebben we in 2017 voor de volgende plannen tussentijds winst moeten nemen.

Complex	Resultaat
WONINGBOUW	
97127 Brootacker II Hooghalen	259.336
97128 Hijken	322.427
97169 Hoogersmilde uitbreiding	328.742
BEDRIJVENTERREINEN	
97129 Bt Leemdijk West	185.914
Totaal tussentijdse winstneming	1.096.419

Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie.

Hiernaast is binnen de BIE's nog een positieve potentie aanwezig van circa € 1,8 miljoen.

Complex	Resultaat
WONINGBOUW	
97122 Oranje	76.000
97127 Brootacker II Hooghalen	959.000
97128 Hijken	139.000
97133 Nieuw-Balinge uitbreiding fase 1	82.000

97142 Drijber fase 2	72.000
97169 Hoogersmilde uitbreiding	75.000
97186 Lievingerveld	p.m.
BEDRIJVENTERREINEN	
97162 Bt Dambroeken	52.000
97129 Bt Leemdijk West	240.000
97168 Eursinge	102.000
Aanwezig resultaat	1.797.000

Financiële positie

Met ingang van 1 januari 2016 zijn alleen de boekwaarden van de BIE (Bouwgrond In Exploitatie) nog onderdeel van de totale bouwgrondexploitatie van Midden-Drenthe. Op grond van de regels van het BBV zijn de gegevens van de bouwgrond geactualiseerd. De totale boekwaarde van de BIE-complexen is circa € 11 miljoen.

De overige gronden vallen nu onder de Materiële Vaste Activa (MVA) en zijn onder te verdelen in twee categorieën:

1. Gronden en terreinen: gronden die een vaste bestemming hebben en geen onderdeel zijn van een transformatieproces:
Leemdijk Noord, Verlengde Havenstraat Beilen en Verspreide percelen
2. Strategische gronden: overige gronden zonder vaste bestemming die geen onderdeel zijn van een transformatieproces :
Lieving, Ossebroeken 2, Hoofdstraat 34, Nieuw Balinge 2, OBS De Lindelaar.

De op 1 januari 2016 nog niet in exploitatie genomen gronden (de NIEGG's) nemen een aparte positie in binnen de begroting. Formeel horen ze niet meer bij de bouwgrondexploitatie. Maar omdat er een overgangsregeling geldt voor gronden die van NIEGG naar MVA gaan, blijft er voor deze gronden een verbinding met de bouwgrondexploitatie. Dit houdt in dat de gronden tot 2020 voor de huidige boekwaarde mogen worden gewaardeerd, met als doel de gronden in deze periode in ontwikkeling te nemen. Als ze met ingang van 2020 nog niet in ontwikkeling zijn genomen dan zijn deze gronden niet meer verbonden met de bouwgrondexploitatie. Ze worden dan tot de marktwaarde afgewaardeerd.

Meerjarig verloop boekwaarden BIE's

In onderstaande tabel wordt de verwachte boekwaarde tot en met 2022 van de BIE-complexen aangegeven. De basis hiervoor zijn de dynamische grondexploitatiebegrotingen. In de tabel is rekening gehouden met de genomen besluiten zoals die verwerkt zijn in de jaarrekening 2017.

Verwachte boekwaarde (bedragen x € 1.000)

Stand per 1 januari	2018	2019	2020	2021	2022
BIE:					
- woningbouw	9.678	9.767	8.451	7.445	6.859
- bedrijventerrein	673	920	546	353	203
Totaal	10.351	10.687	8.997	7.798	7.062

Subsidies

Midden-Drenthe hanteert een regisserende rol in haar subsidiebeleid (Algemene subsidieverordening gemeente Midden-Drenthe 2012). De doelstelling van het subsidiebeleid is een efficiënte inzet van de middelen in relatie tot het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Uit oogpunt van deregulering is hierbij gekozen voor eenvoudige regelgeving.

In de begroting 2019 is afgerond voor € 4.645.000 aan subsidies begroot.

Omschrijving	Werkelijk 2017	Begroting 2018 incl. bijstellingen	Begroting 2019
zelfbeheer dorpenoverleg	17.416	17.500	17.500
zelfbeheer grote projecten dorpenoverleg	20.420	20.421	20.421
Integraal Kindcentrum		373.455	397.940
Subsidie Stichting Welzijnswerk	2.886.513	3.030.394	3.091.002
bijdrage Prov. Bibliotheekcentrale Assen	551.357	567.802	583.020
cultuuronderwijs scholen	97.580	100.000	100.000
subsidie wereldwinkel Westerbork	2.982	2.982	2.982
subsidie st. Zomeractiviteiten Westerbork	4.334	4.334	4.334
subsidie Stichting Beleef Beilen	1.905	1.905	1.905
subsidie Culturele Raad Smilde	2.300	2.500	2.500
subsidie culturele activiteiten	8.672	5.497	5.497
subsidie stichting Kunst4daagse	2.600	2.600	2.600
subsidie stichting Podia	0	3.500	3.500
subsidie Huus van de Taol	1.125	1.125	1.125
subsidiering cultuurprojecten	35.000	35.000	35.000
jeugd cultuurfonds	1.275	2.000	2.000
subsidie muziekverenigingen	17.444	21.609	22.041
subsidie zangverenigingen	567	911	911
subsidie st. Openluchtspel Westerbork	641	641	641
korpsen en korengala	3.069	3.715	3.715
subsidie Herinneringscentrum kamp Westerbork	2.042	2.042	2.042
subsidie museum voor papierknipkunst	5.800	5.850	5.850
bijdrage bureau slachtofferhulp	4.818	4.842	4.842
subsidie tel. hulpdienst "tegen haar wil"	2.861	2.880	2.880
uitvoering vrijwilligersbeleid	32.000	1.500	1.500
st. vluchtelingenwerk	86.625	61.681	62.988
subsidie st. Welzijn Doven	800	800	800
Koningsdag	973	2.700	2.700
bijdrage busdiensten	1.226	1.103	1.103
subsidie eenmalige activiteiten	600	1.495	1.495

vandalismepreventie oud en nieuw	700	400	400
subsidie st. adviesraad minimabeleid	1.521	2.942	2.942
subsidie St. Gehandicapten platform	0	600	600
subsidie scouting	1.505	1.500	1.500
subsidie schaapskuddes	10.723	10.739	10.739
bijdrage meldpunt discriminatie Drenthe	9.031	8.500	8.500
bijdrage Stichting Paardrijden Gehandicapten	2.858	2.858	2.858
subsidie Drempelteam ouderen veiliger op weg	0	851	851
bijdrage veteranendag	1.867	1.881	1.881
subsidie SPMD	243.600	0	0
subsidie VNN	4.818	4.842	4.842
voedselbank	6.500	3.600	3.600
sociaal raadvrouw	94.148	96.214	98.656
bijdrage Humanitas thuisadministratie	1.500	1.500	1.500
subsidie WMO raad	6.750	6.750	6.750
subsidie schoolspordagen	789	1.853	1.853
subsidie gemeentelijke sportverenigingen	43.709	47.439	47.439
incidentele subs. sportactiviteiten	3.165	3.050	3.050
subsidie st. Het Drents Landschap	45	45	45
ontwikkeling TIP	38.873	45.543	45.543
bijdrage SBB fietspad Hooghalen/Smilde	0	150	150
bijdrage aan buurtverenigingen	13.105	13.000	13.000
startbijdrage inrichting nieuw terrein	1.257	1.200	1.200
bijdrage Rode Kruis	0	1.955	1.955
	4.306.288	4.540.196	4.644.688

Toelichting

De subsidie is in 2019 afgerond € 105.000 gestegen ten opzichte van 2018. Deze stijging wordt veroorzaakt door de jaarlijkse aanpassing aan de indexering uit de meicirculaire of op grond van begrotingsinstructies voor de indexering van de loon- en prijsstijgingen.

Transities

Per 1 januari 2015 is de gemeente verantwoordelijk voor de taken die voortvloeien uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de (nieuwe) Wet maatschappelijke ondersteuning. Deze taken zijn – inclusief een gekort budget – overgeheveld vanuit het Rijk (Transities / decentralisatie). Deze paragraaf beoogt meer inzicht te verschaffen in de financiën rondom de 3 transities.

De (beleids)inhoudelijke informatie over deze taken staat opgenomen in de volgende taakvelden:

- Inkomensregelingen (Wtcg)
- Begeleide participatie
- Arbeidsparticipatie
- Wijkteams
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Geëscaleerde zorg 18-
- Maatwerkvoorzieningen (wmo)
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Volksgezondheid

Beleid

Rijksbudgetten

De rijksbudgetten voor de uitvoering van de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet gaan met ingang van 2019 grotendeels op in de algemene uitkering en maken hiermee onderdeel uit van de trap-op-trap-af systematiek. Hierdoor wordt het in de toekomst moeilijker om de exacte omvang van deze budgetten te volgen.

Tot op heden was sprake van afzonderlijk ‘zichtbare’ integratie-uitkeringen. Volume- en prijseffecten werden jaarlijks op deze uitkeringen gecorrigeerd.

Zowel voor de integratie-uitkering als voor de algemene uitkering geldt dat de gemeente in principe zelf bepaald waaraan zij de middelen besteedt. Wel houdt het Rijk inzicht en toezicht op de besteding van de middelen (bestedingstoets).

Gemeentelijk beleid

In de begroting 2015 heeft de gemeenteraad een aantal uitgangspunten voor de financiën van het sociaal domein geformuleerd. Achterliggende gedachte bij deze uitgangspunten was dat we een aantal jaren nodig hebben om voldoende ervaring op te doen om de structurele inkomsten en uitgaven goed in beeld en in balans te krijgen.

Samengevat heeft de raad:

- zich uitgesproken voor een ruime benadering van de transities – onder bijvoorbeeld jeugdzorg verstaan we alle jeugdzorgtaken en niet alleen de nieuwe jeugdzorgtaken
- dat de rijksbudgetten in beginsel taakstellend zijn (budgettair neutraal)

- en dat de eerste jaren een beroep op de Conjunctuurreserve niet uitgesloten wordt

In de begroting 2016 is het taakstellende karakter van de rijksbudgetten verder genuanceerd. Dat heeft ertoe geleid dat er in de begroting een structureel bedrag uit de algemene middelen beschikbaar blijft voor de taken die onder de transities worden geschaard. Dit is het geval bij Wmo huishoudelijke hulp en bij de re-integratie. Het rijksbudget is niet toereikend om deze uitgaven volledig te dekken.

Deze uitgangspunten zijn voortgezet in de begroting 2019.

Financiën

Omvang rijksbijdrage

De meicirculaire 2018 bevat op het moment van het opstellen van de begroting 2019 de meest recente informatie over de rijksbudgetten. In onderstaande tabellen staan per transitie de rijksbijdragen uit de meicirculaire voor de periode 2019 - 2023 opgenomen en het saldo ten opzichte van de maartcirculaire 2018.

Budgetten 2019 – 2023

Transities	2019	2020	2021	2022	2023
Wmo huishoudelijke hulp	2.825.188	2.943.886	3.133.326	3.221.700	3.316.409
Wmo begeleiding	4.728.863	4.866.936	5.011.015	5.128.297	5.254.292
Jeugdzorg	7.600.042	7.796.056	7.953.999	8.087.029	8.233.690
Participatie	723.806	763.010	782.530	816.845	852.881
Subtotaal	15.877.899	16.369.889	16.880.870	17.253.871	17.657.272
Correctie herverdeeleffecten	-109.404	-109.404	-109.404	-109.404	-109.404
Totaal	15.768.495	16.260.485	16.771.466	17.144.467	17.547.868

Saldo mrt '18-mei '18

Transities	2019	2020	2021	2022	2023
Wmo huishoudelijke hulp	142.817	239.474	320.800	409.172	543.926
Wmo begeleiding	-130.424	7.649	151.728	269.010	731.667
Jeugdzorg	972.633	1.122.510	1.240.037	1.373.069	1.499.609
Participatie	-55.048	-38.173	-25.085	-10.965	-31.164
Subtotaal	929.978	1.331.461	1.687.480	2.040.286	2.744.038
Correctie herverdeeleffecten	-109.404	-109.404	-109.404	-109.404	-109.404
Totaal	820.574	1.222.057	1.578.076	1.930.882	2.634.634

Vanaf 2019 is per saldo sprake van een behoorlijke toename van het totaal beschikbare transitiebudget. Dit doet zich voornamelijk voor binnen het jeugdbudget waar de afgelopen jaren landelijk behoorlijke tekorten zijn ontstaan. Uit het rijksbudget moeten zowel toekomstige volume-effecten als loon- en prijsstijgingen worden betaald.

De rijksbijdragen en de uitgaven zijn budgetneutraal in de begroting opgenomen. Dit betekent dat er uit het rijksbudget geen uitgaven aan niet-transitietaken worden bekostigd.

In de tabel staat voor Participatie alleen de rijksbijdrage opgenomen die wij ontvangen voor de uitvoering van de klassieke re-integratietaken. Het Wsw budget wordt rechtstreeks betaald aan de gemeente waar het werkvoorzieningsschap statutair gevestigd is, in ons geval Hoogeveen.

Geen onttrekking Conjunctuurreserve

In het uitgangspuntendocument voor de transities heeft de raad uitgesproken dat hij de transities in beginsel budgetneutraal, dus binnen de beschikbare rijksbudgetten, wil uitvoeren. De mogelijkheid tot het inzetten van incidentele (C-reserve) of structurele eigen middelen is daarbij niet uitgesloten.

De begroting 2019 voor het sociaal domein is opgesteld op basis van een extrapolatie van de werkelijke uitgaven in 2017. De begroting kent in alle jaren een overschot. Er is daarom geen onttrekking aan de Conjunctuurreserve begroot.

Financiële begroting

Samenvatting financiële begroting

Het betreft een sluitende begroting met budgetruimte voor de uitvoering van diverse programma's en speerpunten van beleid.

De financiële en vermogenspositie van het begrotingsjaar en van de drie daarop volgende jaren vloeien voort uit een samenhang van bestaande en nieuwe activiteiten, van de mogelijkheden deze te kunnen bekostigen en om risico's op te kunnen vangen.

Het stellen van kaders, de structurele dan wel incidentele aard van de baten en lasten, de reservepositie, de financieringsstructuur en de belastingen zijn beeldbepalende elementen voor een gezonde financiële positie.

Samenvatting (bedragen x € 1.000)

a. Begrotingspositie 2019				
Structurele bestedingsruimte				257
Saldo begroting				1.004
				<hr/>
Totale bestedingsruimte				1.261
b. Financiële uitkomst 2020 t/m 2022				
			Saldo	
	Bestedingsruimte		begroting	Totaal
2020	507		1.334	1.841
2021	757		1.144	1.901
2022	1.007		927	1.933
c. Reservepositie 1 januari 2019				
Algemene reserves				4.924
Bestemmingsreserves				25.442
Vorzieningen				3.700
				<hr/>
Totaal reserves en voorzieningen				34.067
d. Structurele weerstandscapaciteit				2.057
e. Financieringsstructuur (1 januari 2019)				
Boekwaarde investeringen				95.732
Reserves/Vorzieningen			34.067	
Geldleningen en waarborgsommen			35.198	
			<hr/>	<hr/>
				69.265
Financieringstekort				27.927

f. Rekeningresultaat			
* € 1.000.	2015	2016	2017
	2.845	3.939	2.765

Kaders begroting

De basis voor de begroting 2019 is gelegd in de raadsvergadering van 5 juli 2018. Op dat moment is de Perspectiefnota 2019 met daarin de financieel-technische uitgangspunten voor de begroting vastgesteld.

Beleidskader

Om als gemeentebestuur in te kunnen spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen beschikt het over financiële ruimte voor nieuwe uitgaven. In de begroting 2019 is € 250.000 opgenomen voor nieuw structureel beleid.

Incidentele baten en lasten

Programma	Incidentele baten en lasten	2019		2020		2021		2022	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
Bestuur en ondersteuning	Mutaties reserves	1.781.490	1.207.758	1.074.655	852.453	1.132.755	542.237	1.081.025	668.097
	Verkiezingen	128.800				52.600		55.600	
	Personeelsconsulent	87.273		80.000					
	Frictiekosten	200.000							
	Onderuitputting bested.plan tbv incidenteel	-790.900							
Verkeer, vervoer en waterstaat	Verwerken baggerspecie	30.400		9.800		9.800		9.800	
Economie	Middenveldtentoonstelling	22.000							
	Bijdrage actieprogramma Vitale vakantieparken	21.085		21.085					
	Bijdrage Leader Zuid-West Drenthe tot en met 2020.	20.000		20.000					

Sport, cultuur en (openlucht)recreatie	Groenplan Westerbork	75.000							
Sociaal domein	Kindpakket	35.553		35.553					
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Asbestvrije daken	23.715		10.974		10.974		10.788	
	Aanpak lelijke gebouwen	10.000							
Totaal		1.644.416	1.207.758	1.252.067	852.453	1.206.129	542.237	1.157.213	668.097

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor een goed inzicht van de in de begroting 2019 opgenomen arbeidskosten gerelateerde verplichtingen is in onderstaande tabel het totaaloverzicht van deze kosten opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Soort verplichting	Voorziening	Exploitatielast
Uitkering ex wethouders		48
Wachtgeld ambtenaren		65
Voorziening APPA	232	
APPA-verzekering		145
Totaal	232	258

Overzichten

In onderstaande tabellen staan na de geprognosticeerde balans, de boekwaarden van de investeringen, de stand van de geldleningen en de stand van de reserves en voorzieningen per 31 december 2018.

Balans

De meerjarenraming bevat, naast een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar en de baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid in de programma's voor die jaren, ook een geprognosticeerde begin- en eindbalans.

Door het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte.

Geprognosticeerde balans per 31-12(x €1.000)

Activa

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
(in duizenden euro's)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste activa:						
<i>Immateriële vaste activa</i>						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	11	1.412	1.340	1.271	1.203	1.136
<i>Materiële vaste activa</i>						
Investeringen met een economisch nut	36.280	45.942	43.977	42.169	40.420	39.767
Investeringen met een economisch nut ter bestrijding een heffing	19.233	22.124	21.454	20.768	20.069	19.352
Investeringen met een maatschappelijk nut	7.783	20.425	19.333	18.241	17.162	16.109
<i>Financiële vaste activa</i>						
Woningcorporaties	1.685	1.597	1.506	1.410	1.309	1.204
Deelnemingen	144	144	144	144	144	144
Overige langlopende leningen	4.369	5.548	4.851	4.637	4.423	4.209
Totaal vaste activa	69.505	97.192	92.605	88.640	84.730	81.921

Flottende activa:						
<i>Voorraden</i>						
Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	10.874	11.041	11.041	11.041	11.041	11.041
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
Vorderingen op openbare lichamen	5.774	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Uitzettingen in 's Rijkschatkist	2.009					
Overige vorderingen	2.603					
<i>Liquide middelen</i>						
Banksaldi	640					
<i>Overlopende activa</i>						
Vooruitbetaalde bedragen ten laste van volgende begrotingsjaren	37					
Totaal flottende activa	21.937	16.041	16.041	16.041	16.041	16.041
Totaal activa	91.442	113.233	108.646	104.681	100.771	97.962

Toelichting op de materiële vaste activa

In 2019 wordt er rekening mee gehouden dat een nieuwe school voor het voortgezet onderwijs wordt gebouwd. Daardoor stijgen de investeringen fors. Daarna nemen de investeringen af. De jaarlijkse afschrijvingen variëren tussen de € 3 en € 4 miljoen.

Toelichting op de financiële vaste activa

Geen bijzonderheden.

Toelichting op de vlottende activa, voorraden onderhanden werk, bouwgrond in exploitatie

De bedragen zijn overeenkomstig het verloop in de meerjarenbegroting bouwgrondexploitatie.

De niet in exploitatie genomen gronden zijn strategische gronden en vallen onder de investeringen met economisch nut. De in exploitatie genomen gronden (IEGG's) zijn bouwgronden in exploitatie (BIE's) geworden.

Passiva

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
(in duizenden euro's)	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Vaste passiva:						
Eigen vermogen						
Reserves						
Algemene reserve	3.828	4.924	4.924	4.924	4.924	4.924
Bestemmingsreserves	28.900	25.442	26.016	25.000	25.000	25.000
Het gerealiseerde resultaat	2.765	-	-	-	-	-
Voorzieningen	2.736	3.700	3.605	3.500	3.500	3.500
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer						
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	38.687	53.561	48.494	45.650	41.740	38.931
Waarborgsommen	7	6	7	7	7	7
Totaal vaste passiva	76.923	87.633	83.046	79.081	75.171	72.362
Vlottende passiva:						
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
Overige kasgeldleningen	4.000	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Overige schulden	10.438	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000

Overlopende passiva						
De van EU, Rijk en provincie ontvangen voorschotbedragen	33	500	500	500	500	500
Overige vooruit ontvangen bedragen	47	100	100	100	100	100
Totaal vlottende passiva	14.518	25.600	25.600	25.600	25.600	25.600
Totaal passiva	91.442	113.233	108.646	104.681	100.771	97.962

Toelichting op de voorzieningen

Er is in 2017 een voorziening Jade gecreëerd van € 1 miljoen.

Toelichting op de vaste schulden

In 2019 nemen de vaste schulden fors toe, omdat dan de bouw van de school voor het voortgezet onderwijs staat gepland. Daarna nemen de schulden weer af.

Investerings

Bedragen x € 1.000)

Boekwaarden investeringen	1-1-2019	31-12-2019
Vaste activa:		
Immateriële vaste activa	1.412	1.340
Activa in eigendom van derden	1.412	1.340
Materiële vaste activa	88.491	84.764
Investerings met een economisch nut	45.942	43.977
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	22.124	21.454
Investerings met een maatschappelijk nut	20.425	19.333
Financiële vaste activa	7.289	6.501
Deelnemingen	144	144
Leningen aan woningbouwcorporaties	1.597	1.506
Overige langlopende geldleningen	5.548	4.851
Vorraden	11.041	11.041
Onderhanden werk, bouwgronden in exploitatie	11.041	11.041
Totaal	97.192	92.605

Geldleningen en waarborgsommen

(Bedragen x € 1.000)

Geldleningen	
Stand per 1-1-2019	35.198
Bij: op te nemen 2019	0
Af: aflossingen 2019	3.494
Stand per 31-12-2019	31.704

Waarborgsommen	
Stand per 1-1-2019	7
Bij: op te nemen 2019	0
Af: aflossingen 2019	0
Stand per 31-12-2019	7

Reserves en voorzieningen

Omschrijving	Saldo op 1 januari 2019	Vermeerderingen		Verminderingen Beschikkingen en bijdragen	Saldo op 31 december 2019
		Wegens bijboeking van rente	Overige		
Algemene reserves:					
A - Reserve					
Algemeen Weerstandsvermogen	3.017.095				3.017.095
Weerstandsvermogen bouwgrondexploitatie	1.907.062				1.907.062
Rekeningresultaat					
Totaal algemene reserves	4.924.157	0	0	0	4.924.157
Bestemmingsreserves:					
Egalisatiereserves:					
Egalisatie tarief afvalstoffenheffing	272.939				272.939
Totaal egalisatiereserves	272.939	0	0	0	272.939
Overige bestemmingsreserves:					
Openbare Ruimte	1.101.158			115.400	985.758
Woon- en Leefomgeving	939.520			20.000	919.520
Openbare Verlichting	82.421				82.421
Dienstverleningsprogramma	91.793				91.793
Jeugdgezondheidszorg BDU CJG	393.954			47.000	346.954
Gezondheidszorg v.m. gemeente Beilen	46.486	1.514			48.000
Conjunctuurreserve	8.007.454			287.273	7.720.181
Waterplan	95.000				95.000
Alg. reserve Breedband	2.852.471		72.050		2.924.521
Reserve dekking kapitaallasten	9.760.981		1.040.730	193.417	10.608.294
Lokaal onderwijsbeleid	99.496				99.496
Onderhoud gebouwen	292.224			51.861	240.363
Reserve riolering	351.401				351.401
Vervangingsinvesteringen	1.004.460		667.196	492.807	1.178.849
Personeel/organisatiestructuur	50.247				50.247
Totaal overige bestemmingsreserves	25.169.066	1.514	1.779.976	1.207.758	25.742.798

Voorzienen					
Voorziening APPA-pensioenen	929.967			60.200	869.767
Voorziening voormalig personeel	53.251			8.246	45.005
Voorziening riolering	1.476.432		921.557	750.000	1.647.989
Voorziening APPA-wachtgelden	240.845			198.890	41.955
Voorziening Jade	1.000.000				1.000.000
Totaal voorzieningen	3.700.495	0	921.557	1.017.336	3.604.716
TOTAAL-GENERAAL	34.066.659	1.514	2.701.533	2.225.094	34.544.612

Financieringsstructuur

Financieringsstructuur per 1-1-2019 (bedragen x € 1.000)	Bedrag	Bedrag
Boekwaarde investeringen		97.192
Reserves en voorzieningen	34.067	
Geldleningen en waarborgsommen	35.198	
		69.265
Financieringstekort		27.927

EMU saldo / Wet hof

		x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	Omschrijving	2017	2018	2019
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.342	386	42
2.	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.516	3.498	3.257
3.	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	29	2.376	945
4.	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	890	3.405	
5.	Baten uit bijdragen van andere			

	overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6.	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:			
7.	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8.	Baten bouwgrondexploitatie:			
9.	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
10.	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11.	Verkoop van effecten:	nee	nee	nee
	wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
	Berekend EMU-saldo	2.983	2.855	4.244

Uitgangspunten meerjarenraming

Uitgangspunten begroting 2019 tot en met 2022

De begroting 2018 inclusief mutaties voorjaarsnota vormt de basis.

Ontwikkelingen lasten (stijgingspercentage)

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
• Effecten salarissen				
Loonontwikkeling	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Sociale lasten werkgever	0,50%	0,50%	0,50%	0,50%
• Uitgangspunt voor de toe te passen rentepercentages:				
Aantrekken lang geld	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Aantrekken kort geld	0,00%	0,00%	0,25%	0,50%
Bespaarde rente	3,63%	3,52%	3,48%	3,43%
Rente nieuwe investeringen	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Rente bouwgrond	2,21%	2,14%	2,05%	1,85%
Renteomslag	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
• Gemeenschappelijke regelingen en grote gesubsidieerde instellingen				
gemiddelde jaarlijkse verhoging	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Tenzij zij zelf met een meerjarenbegroting komen. Dan wordt deze aangehouden.				
• De verwachte prijsontwikkeling van de niet direct te beïnvloeden tarieven van derden worden opgenomen:				
Dit betreft onder andere meerjarige contracten, vervangingsinvesteringen, onderhoud gebouwen, materieel, stroom, gas, water, olie, benzine, premies voor verzekeringen, waterschapslasten en belastingen en heffingen.				
• Btw aanpassingen. Als onderdeel van het regeerakkoord heeft het kabinet besloten om met ingang van 2019 het lage btw-tarief van 6% te verhogen naar 9%. Voor ons geldt dit maar voor een beperkt aantal producten.				
• Het kabinet heeft ook aangekondigd dat de btw-sportvrijstelling met ingang van 2019 zal worden gewijzigd. De wijziging van de sportvrijstelling heeft gevolgen voor de aftrek van btw voor onze sportaccommodaties en zwembaden. Wij hebben diverse sportproducten. Deze aanpassing heeft forse gevolgen voor onze lasten. Hiertegenover staat dat wij ook geen btw meer hoeven af te dragen op onze baten. Toegezegd is dat wij deze meerkosten kunnen declareren. De betreffende budgetten zullen verhoogd worden met de btw en wij zullen een stelpost opnemen om deze meerkosten te kunnen declareren.				

Ontwikkelingen baten (stijgingspercentage)

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
• Gemeentelijke belastingen				
OZB voor 2019	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
Forensen	2,30%	2,00%	2,00%	2,00%
• Toeristenbelasting wordt berekend door aantal overnachtingen keer € 1,30. Het tarief per overnachting blijft ongewijzigd.				
• Het tarief voor de afvalstoffenheffing is gebaseerd op een volledige kostendeckking inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.				
• Het kostendekkend tarief van de rioolheffing wordt vastgesteld vanuit het Watertakenplan inclusief het verdisconteren van de kwijtschelding.				
• Kostendekkende leges voor de omgevingsvergunning.				
• Kostendekkende leges Lijkbezorgingsrechten voor de door te berekenen kosten.				
• Overige belastingen en leges	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

(Meerjarig)begrotingsresultaat

In de onderstaande tabel staat de meerjarige prognose (periode 2019 tot en met 2022) voor de vrij te besteden bestedingsruimte en de onvoorziene uitgaven.

Bestedingsruimte (basis)	2019	2020	2021	2022
Onvoorziene uitgaven	25	25	25	25
Structurele bestedingsruimte	257	507	757	1.007

Meerjarenraming 2019-2022

In de perspectiefnota hebben wij u een voorlopig meerjarig resultaat gepresenteerd. Op grond van de laatste geactualiseerde cijfers ontstaat het volgende meerjarig resultaat.

Perspectiefnota	2019	2020	2021	2022
Bestedingsruimte	257	507	757	1.007
Aanwezige ruimte in de begroting	1.004	1.334	1.144	926
Totaal beschikbaar	1.261	1.841	1.901	1.933

Hierbij is rekening gehouden met de effecten van het voorgestelde bestedingswensen zoals opgenomen in de perspectiefnota.

Financieel toezicht

Jaarlijks ontvangen wij van de provincie Drenthe de Begrotingscirculaire. Hierin staan de uitgangspunten opgenomen waarop zij als toezichthouder de gemeentelijke begroting en meerjarenraming beoordelen.

Het uitgangspunt is dat gemeente in aanmerking komt voor het repressief toezicht. Daarbij voldoen wij aan:

- De begroting 2019 dient naar het oordeel van Gedeputeerde Staten structureel en reëel in evenwicht te zijn. Als dat niet het geval is, moet de meerjarenraming vanaf 2022 in evenwicht zijn.
- De vastgestelde jaarrekening 2017 en de begroting 2019 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2018, aan Gedeputeerde Staten zijn ingezonden.

Het centraal uitgangspunt in het financieel toezicht van de provincie is dat er een structureel en reëel evenwicht is in de (meerjaren)begroting.

Als structurele lasten gedekt zijn door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Dit geldt per jaarschijf. Hiervoor is het van belang dat uit de begroting duidelijk blijkt welke geraamde baten en lasten structureel van aard zijn en welke incidenteel. Het overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten en van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves zijn hierbij van groot belang .

Het reëel evenwicht houdt in dat de ramingen volledig, realistisch en haalbaar zijn.

Bepalen van het structureel en reëel evenwicht

Bij het toetsen door de provincie spelen de volgende onderwerpen een rol:

- Volledigheid vaststellingsbesluit begroting
- Geen opschuivend sluitend meerjarenperspectief
- Algemene uitkering uit het gemeentefonds gebaseerd op meicirculaire
- Onderbouwing van de haalbaarheid bezuinigingsmaatregelen/taakstellingen
- Ontwikkelingen decentralisaties Rijkstaken
- Volledigheid onderhoud kapitaalgoederen
- Ontwikkelingen vluchtelingen en statushouders

Meerjarenbegroting 2019 - 2022

Bestuur en ondersteuning	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Bestuur	1.600.267	0	1.637.903	0	1.676.578	0	1.716.159	0
Mutaties reserves	1.781.490	-1.267.758	1.074.655	-852.453	1.132.755	-542.237	1.081.025	-668.097
Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Burgerzaken	1.020.405	-380.425	899.498	-354.398	987.083	-377.060	991.734	-321.173
Beheer overige gebouwen en gronden	240.422	-95.594	242.561	-94.887	239.039	-94.887	241.854	-94.887
Overhead	8.612.391	-93.682	8.521.943	-93.682	8.681.600	-93.682	8.806.363	-93.682
Treasury	-104.218	-1.540.387	-182.437	-1.497.193	-223.616	-1.469.908	-268.103	-1.438.930
OZB woningen	467.006	-3.473.000	482.257	-3.542.200	498.042	-3.612.784	514.381	-3.684.779
OZB niet-woningen	36.919	-2.745.200	38.068	-2.800.000	39.257	-2.855.896	40.487	-2.912.909
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	-47.767.086	0	-49.392.645	0	-50.683.974	0	-51.888.431
Overige baten en lasten	-585.176	-15.000	374.724	-15.000	624.724	-15.000	874.724	-15.000
Totaal Bestuur en ondersteuning	13.069.506	-57.378.132	13.089.172	-58.642.458	13.655.462	-59.745.428	13.998.624	-61.117.888
Veiligheid	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Crisisbeheersing en brandweer	1.838.217	0	1.905.374	0	2.003.792	0	2.064.765	0
Openbare orde en veiligheid	319.795	-12.906	326.951	-12.985	334.360	-13.019	342.028	-13.094
Totaal Veiligheid	2.158.012	-12.906	2.232.325	-12.985	2.338.152	-13.019	2.406.793	-13.094
Verkeer, vervoer en waterstaat	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten

Verkeer en vervoer	5.008.432	-128.054	4.973.766	-128.054	4.983.210	-128.764	5.011.599	-128.764
Parkeren	9.016	-10.000	9.089	-10.000	9.164	-10.000	9.241	-10.000
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat	5.017.448	-138.054	4.982.855	-138.054	4.992.374	-138.764	5.020.840	-138.764
Economie	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	553.896	-553.896	182.350	-182.350	309.332	-309.332	189.230	-189.230
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	220.036	-67.410	200.062	-67.914	202.202	-69.271	204.454	-36.285
Economische promotie	459.702	-1.185.688	463.957	-1.190.058	431.509	-1.194.512	406.776	-1.199.054
Totaal Economie	1.233.634	-1.806.994	846.369	-1.440.322	943.043	-1.573.115	800.460	-1.424.569
Onderwijs	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Onderwijshuisvesting	1.895.597	-48.835	1.928.545	-48.835	2.074.810	-48.835	2.073.149	-48.835
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.410.510	-103.673	1.454.317	-103.673	1.498.858	-103.673	1.507.051	-103.673
Totaal Onderwijs	3.306.107	-152.508	3.382.862	-152.508	3.573.668	-152.508	3.580.200	-152.508
Sport, cultuur en recreatie	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Sportbeleid en activering	330.334	-1	321.314	-1	321.613	-1	321.923	-1
Sportaccommodaties	2.928.656	-695.635	3.102.979	-708.123	3.012.587	-720.297	3.254.679	-723.461
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	204.288	0	204.712	0	205.153	0	205.608	0
Musea	86.054	0	87.961	0	89.892	0	92.091	0
Media	590.772	-1.794	603.986	-1.794	617.694	-1.794	634.165	-1.794
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.935.528	-3.200	2.889.927	-3.200	2.934.035	-3.200	2.983.231	-3.200
Totaal Sport, cultuur en recreatie	7.075.632	-700.630	7.210.879	-713.118	7.180.974	-725.292	7.491.697	-728.456
Sociaal domein	2019		2020		2021		2022	

	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Samenkracht en burgerparticipatie	2.949.312	-4.422	3.024.043	-4.422	3.063.469	-4.422	3.201.919	-4.422
Wijkteams	593.314	0	605.196	0	617.907	0	630.775	0
Inkomensregelingen	9.847.015	-7.578.493	9.879.252	-7.578.493	9.877.063	-7.578.493	9.911.595	-7.578.493
Begeleide participatie	457.325	0	458.723	0	460.169	0	461.666	0
Arbeidsparticipatie	1.104.118	0	1.158.881	0	1.155.299	0	1.186.761	0
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.692.283	-5.775	1.730.928	-5.890	1.770.493	-6.008	1.810.817	-6.128
Maatwerkdienstverlening 18+	8.318.591	-570.000	8.584.651	-570.000	8.824.100	-570.000	9.056.832	-570.000
Maatwerkdienstverlening 18-	6.881.502	0	7.081.686	0	7.245.044	0	7.383.196	0
Geëscaleerde zorg 18-	652.768	0	661.732	0	670.961	0	680.464	0
Totaal Sociaal domein	32.496.228	-8.158.690	33.185.092	-8.158.805	33.684.505	-8.158.923	34.324.025	-8.159.043
Volksgezondheid en milieu	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Volksgezondheid	1.366.685	0	1.408.911	0	1.451.543	0	1.451.179	0
Riolering	3.129.423	-3.920.491	3.121.017	-3.920.491	3.118.564	-3.920.491	3.117.221	-3.920.491
Afval	2.638.464	-3.437.359	2.620.898	-3.480.037	2.663.888	-3.538.613	2.708.591	-3.593.674
Milieubeheer	1.441.300	0	1.437.168	0	1.477.747	0	1.519.553	0
Begraafplaatsen en crematoria	743.118	-440.130	713.667	-444.302	754.744	-448.544	728.699	-448.544
Totaal Volksgezondheid en milieu	9.318.990	-7.797.980	9.301.661	-7.844.830	9.466.486	-7.907.648	9.525.243	-7.962.709
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2019		2020		2021		2022	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Ruimtelijke ordening	587.493	0	642.113	0	599.425	0	772.519	0
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.576.641	-1.576.641	1.282.742	-1.282.742	1.287.046	-1.287.046	1.412.223	-1.412.223
Wonen en bouwen	1.826.578	-947.657	1.852.596	-957.004	1.802.916	-966.419	1.811.673	-961.644

Totaal Volkshuisvesting, ruimelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.990.712	-2.524.298	3.777.451	-2.239.746	3.689.387	-2.253.465	3.996.415	-2.373.867
Totaal generaal	77.666.269	-78.670.192	78.008.666	-79.342.826	79.524.051	-80.668.162	81.144.297	-82.070.898
Saldo begroting	1.003.923		1.334.160		1.144.111		926.601	

